Ion N. Oprea

Bucovina pământ românesc
II
Ctitoria voievodală a lui Bogdan – Întemeietorul.
Rădăuți în Presa vremii
1893-2004

De acelaşi autor:

- Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene – 1870-2003, Editura

- Bucovina pământ românesc (I) – Presa din Cernăuți 1811-2004, Editura

Ion N. Oprea

Bucovina pământ românesc

II

Ctitoria voievodală a lui Bogdan – Întemeietorul.

Rădăuți în Presa vremii 1893-2004

Moto
„Ştiu că nu ştiu nimic”

Socrate

Cuvânt de început

Parte a Bucovinei – întotdeauna româneşti – istoricul oraşelor Rădăuţi, Siret şi Săveni, ca şi ale celorlalte localităţi din jur, se întrepătrunde cu cel al Cernăuţilor şi al întregii Moldove de sus, iar de descrierea lui se ocupă cu succes şi competenţă istoricii şi creatorii monografiilor.

Câteva date despre Rădăuţi, aşezare cu multiple funcţii administrative, politice şi culturale, de-a lungul timpului, sunt totuşi necesare cititorilor.

Aşezarea Rădăuţi se crede că ar însemna „satul sfatului”, „satul bucuriei” şi că ar coincide cu „satele lui Radomir” de pe valea Sucevei, locul, centrul şi capitala unde-şi organizase la 1343 Bogdan Întemeietorul (1343-1365) statul care nu se mai supunea regelui Ludovic de Anjou al Ungariei (1342-1382), Radomir, devenind mai târziu, denumirea aşezării **Rădăuţi.**

Faţă de capitala lui Dragoş la Baia, a lui Sas, fiul lui Dragoş, la Siret, Rădăuţiul – capitala lui Bogdan, se împodobeşte cu Biserica Domnească Bogdana unde rămâne şi sediul Episcopiei şi al Mitropoliei, Gropniţa Moldovei la care episcopii slujesc la mormintele voievozilor (Bogdan -1343-1365 şi Laţco 1370-1375).

În timpul lui Laţco Capitala voievodatului Moldovei oscilează între Rădăuţi şi Siret, pentru ca sub Petru Muşat (1375-1392) să fie mutată la Suceava.

După Petru Muşat urmează la domnie Roman (1392-1394), alt fiu al Muşatinei, care a unificat Moldova şi a

întemeiat oraşul Roman, intitulându-se „Domn de la munte până la ţărmul Mării."

Rădăuţi a rezistat timpului. El este consemnat ca „satul episcopiei" în documentele lui Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare, „târg şi scaun de episcop" în *Descrierea Moldovei* a lui Dimitrie Cantemir, „sat vlădicesc" la 1768, târg şi loc de adunare săptămânală a ocoalelor din jur tot în aceeaşi vreme, loc de lupte intestine „pentru succesiune domnească" şi de rezolvare a expediţiilor năvălitorilor care au durat până la 1775, când Rădăuţiul este cedat de turci trupelor austriece împreună cu toată Moldova de nord devenită apoi Bucovina.

În 1774 Rădăuţiul, spun documentele, avea 660 de locuitori şi circa 130 de familii. În 1776 – 112 familii.

Anterior raptului din 1775, Rădăuţiul, împreună cu alte 110 comune, aparţinea de ţinutul Suceava, în fruntea căruia stătea un ispravnic, subordonat Divanului domnesc de la Iaşi.

Din punct de vedere administrativ Ţara Moldovei era împărţită în 19 ţinuturi – 12 în Ţara de Jos şi 7 în Ţara de Sus.

De Ţara de Jos aparţineau ţinuturile: Iaşi, Cărligătură, Roman, Vaslui, Tutova, Tecuci, Putna, Covurlui, Fălciu, Lăpuşna, Orhei şi Soroca, iar de Ţara de Sus: Hotin, Dorohoi, Hârlău, Cernăuţi, Suceava, Neamţ şi Bacău.

Ţinutul Sirete a fost menţionat până la 2 februarie 1503, pentru că, aflat între două centre puternice, Cernăuţi şi Suceava, el dispare – localităţi ca Balcauţi, Greci lângă Sirete, Camenca, Tomeşti şi Cupca fiind ataşate ţinutului Suceava.

Rădăuţi, parte a ţinutului Suceava, ca şi restul localităţilor, avea în frunte un vornic, sprijinit în activitatea sa de trei ajutoare (vătmani), care aveau în sarcina lor stabilirea şi încasarea dărilor, liniştea publică, controlau pe străini şi le asigurau avutul, soluţionau diferendele, aplicau pedepse în caz de încălcare a obiceiurilor juridice în cauze delictuale.

În 1776 Bucovina este împărțită în 12 districte, Rădăuțiul fiind înclus în districtul Vicov împreună cu alte 40 de localități. Începând cu 1 noiembrie 1786 Bucovina devenind al nouălea Cerc la Galiția, de care aparține până în 1848, Rădăuțiul trece de sub oblăduirea episcopiei sub jurisdicția patronală a Direcției Bunurilor Generale, prerogativele administrative fiind preluate, începând cu 1792, de un vornic şi şase jurați.

În 1885 Bucovina primind statutul de Ducat, cu autonomie administrativă, este împărțită în 15 districte, printre care şi Rădăuțiul, care preia atribuțiile exercitate până atunci de Direcția Domeniilor Rădăuților. Ulterior, în baza Constituției imperiale din 21 decembrie 1867, Împărăția era alcătuită din regate iar țările reprezentate în parlamentul de la Viena.

Țările imperiului erau împărțite în districte politice, cu jurisdicție separată de administrația politică. Rădăuțiul fiind unul dintre districtele politice, cu capitala la Rădăuți, format din circumscripțiile judecătoreşti Rădăuți, Siret şi Solca.

Oficiul districtual, respectiv prefectura, cu activitate de la 29 septembrie 1854, a fost condusă până în martie 1944 de 22 prefecți, primul fiind Mihai Pitei în perioada 1855-1866, apoi Oreste Renney (1871-1880), fiu de preot din Burla (Volovăț), Robert Procopovici (1906-1918), profesorul Ilie Vişan (în 1928 şi în anii 1931-1933, autor al lucrării „Județul Rădăuți în imagini”, Bucureşti, 1934)ş.a.

Oreste Renney a condus județul Rădăuți între 1870-1880. A sprijinit organizarea şi desfăşurarea memorabilei sărbători de la Putna, inițiată de Mihai Eminescu împreună cu Ion Slavici.

Judecătoria (creată în 1855) cu cele trei circumscripții (Gerietbezierchis) funcționa pe lângă prefectură (care în 1926 avea 36 de salariați grupați în două servicii – administrativ şi financiar – economic, un prefect şi un subprefect – în total 38 persoane) şi era deservită de judecători angajați (actuari), cel dintâi actuar fiind judecătorul Ludowig Stokeva (1855-1860) Ierarhic, judecătoria Rădăuți era subordonată tribunalului din Cernăuți, apoi celui din Suceava, for suprem fiind Curtea de Apel din Lemberg.

Odată cu introducerea cărților funciare (în 1873), pe lângă instanța de judecată apare serviciul cadastral, condus de un judecător.

În preajma primului război mondial preşedinte al Judecătoriei Rădăuți era Octavian Şesan, fost consilier de tribunal, cel mai pregătit jurist din oraş, recunoscut pentru imparțialitatea, integritatea şi probitatea profesională.

În această perioadă organizarea administrației şi conducerea localităților avea la bază Legea imperială din 5 martie 1862, potrivit căreea comunele aveau dreptul la autodeterminare, conducerea Bucovinei având latitudinea să stabilească Regulamente pentru alegerea consiliilor comunale.

Conform Statutului de organizare a comunelor şi pentru alegerile comunale în Ducatul Bucovinei din 14 noiembrie 1863. afacerile comunale erau reprezentate de un Consiliul comunal, ales de membrii comunei, în baza votului cenzitar, pe timp de trei ani. Comitetul alegea comitetul executiv, alcătuit dintr-un primar şi cel puțin doi adjuncți. Consiliul comunal al oraşului Rădăuți era compus din 30 de membri şi 15 membri supleanți, iar comitetul executiv din primar şi patru adjuncți, denumiți consilierii primarului.

Alegerile de după 1918, cele din martie 1928, au făcut ca la Rădăuți să se aleagă un consiliu format din 24 de persoane – ca primar fiind ales Gh. Popadima, dar reforma administrativă din 1929 aduce alte corective nu numai sistemului electoral, al reprezentativității şi al procedurilor administrative, aspecte pe care cititorii le vor înțelege pe deplin citind ziarele şi revistele vremii. Deoarece cunoaşterea istoriei evenimentelor locale este legată şi de presa locală, de perioadele în care publicațiile au existat şi au consemnat istoria timpului.

Evidențiindu-le prezența – ziarelor şi revistelor – încerc, ca şi în alte lucrări, să pun încă o cărămidă la cunoaşterea a ceea ce înseamnă istoria oraşului, județului, altor forme administrative-teritoriale, a ceea ce ştim că a fost şi este Țara de Sus – Bucovina.

De remarcat, ceea ce a fost Cernăuţiul, ca localitate administrativă, politică, culturală şi teritorială – un puternic centru de concentrare a publicaţiilor, pendulându-le cu sediul, redacţia, administraţia ori tipografia, când la Cernăuţi, când la Suceava, Câmpulung, Gura Humorului, Vatra Dornei, Storojineţ, Hotin, Ţara Sipeniţului, Rădăuţi, Dorohoi etc., determinând ca şi localităţile citate să devină, ulterior, centre de îndrumare şi influenţare creativă a altor publicaţii din oraşele ori comunele apropiate. Rădăuţiul, de pildă, cu tipografiile şi librăriile lui, a fost de un real folos publicisticii din Siret şi Săveni.

Cele de mai sus devin mai clare şi lesne asimilate parcurgând paginile publicisticii însăşi.

Autorul

PRESA DIN RĂDĂUȚI

MOTTO:

„Știința puțină îi face pe oameni prietenoși, în timp ce știința multă îi face pe oameni modești, așa după cum spicele goale își înalță spre cer capetele lor trufașe, în timp ce spicele pline se apleacă spre pământ sub greutatea lor“

LEONARDO DA VINCI

Actualitatea sireteană

ZIARUL TUTUROR SIRETENILOR, ȘI NU NUMAI ...

NR. 1
SÂMBĂTĂ,
15 FEBRUARIE 1997

FONDAT DE ASOCIAȚIA NEPATRIMONIALĂ „AJUTOR SOCIAL“ ȘI CASA DE CULTURĂ SIRET

Actualitatea Sireteană, ziarul tuturor siretenilor, şi nu numai, apare cu numărul 1 la 15 februarie 1997, fondat de Asociaţia nepatrimonială „Ajutor social” şi Casa de cultură Siret.

Director: Matner Marcel – Rudolf.

Din colectivul de redacţie mai fac parte prof. Carmen Rotaru Angelescu, Viorel Naiura, Romeo Petrasciuc, Şerban Rotaru Angelescu.

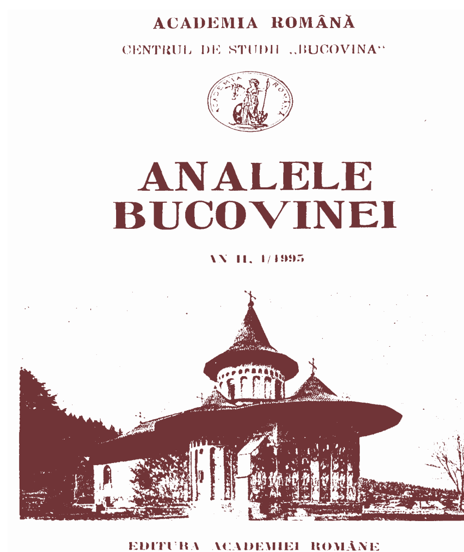
Din articolul program rezultă că periodicul este un ziar de informaţie, apolitic şi … la „ordinea zilei”

…”pot să vă informez că în 1997 au apărut două numere al ziarului „Actualitatea sireteană”, îmi răspunde la o scrisoare dl prof. Silvestru Pânzaru din Siret la 25 X 2004 şi tot domnia sa ne scrie că n-ar fi vorba de Carmen Rotaru Angelescu din colectivul de redacţie al ziarului ci de … Carmen Rotaru Anghelescu.

*

Agricultorul

Agricultorul, organ de propagandă agricolă, editat în 1940 de serviciul agricol, redactor ing. E. Colibaba. Apariţie lunară.

Analele Bucovinei, Rădăuți, Calea Bucovinei nr.9, Anul I 1994, redactor şef – Dimitrie Vatamaniuc, secretar de redacție Vasile Schipor. Din colegiul de redacție mai fac parte: academician Radu Grigorovici, academician Liviu Ionesi, academician Gheorghe Platon, academician Ştefan Ştefănescu, academician Vladimir Trebici, Radu Economu, Marian Olaru.

În Analele Bucovinei (Rădăuți), periodic, editat de Academia Română, Centrul de studii „Bucovina”, în numărul 1, 1994, au apărut 3 studii, o recenzie şi o cronică, aparținând acad. Dimitrie Vatamaniuc. Cele 3 studii se referă la „Voluntarii bucovineni în războiul pentru întregirea țării”; Ernest Rudolf Neubauer, profesor, scriitor şi jurnalist; „August Nibio şi presa germană rădăuțeană.”

Tot la studii: „Profesorul Vasile Grecu; Eminescu şi Bucovina; Mihai Teliman, cronicar al vieții româneşti din Bucovina ultimului deceniu al secolului al XIX-lea; Contribuția lui Vasile Gherasim la dezvoltarea gândirii filosofice

româneşti în contextul filosofiei europene" (Analele Bucovinei, Tom. II, nr.1, 1995).

Ca şi Aron Pumnul, profesorul de la Cernăuţi Ernest Rudolf Neubauer parcurge în viaţă un drum asemănător – participanţi la revoluţia din 1848 împotriva stăpânirii habsburgice – unul la Viena, altul în Transilvania, îşi găsesc noua patrie în Bucovina unde se identifică cu oamenii şi locurile, desfăşoară o activitate pe măsura timpului şi rămân în patria adoptivă şi pentru odihnă veşnică.

August Nibio, mesager al comunităţii germane în Bucovina anexată imperiului Habsburgic la 1775, se impune în mişcarea culturală din Bucovina primei jumătăţi a secolului XX, apelează la presă şi prin mijlocirea acesteia face cunoscute în Bucovina valorile spirituale ale conaţionalilor săi.

Din viaţa culturală, literară şi artistică, am mai reţinut din revistă materialele: „Ion I. Nistor şi rolul său în viaţa culturală a Cernăuţiului" de Doina Huzdup, „Probleme ale culturii limbii române în calendarele româneşti ale Bucovinei" (1809-1918) de Vasile Schipor; „Aspecte din istoria învăţământului rădăuţean" de Luca Bejenaru; „Schituri şi biserici din ţinutul Cernăuţi" de Mircea Pahomi; „Eminescu şi Bucovina" de Dimitrie Vatamaniuc; „Pagini din viaţa culturală a Bucovinei istorice" de Vasile Schipor; „Junimea literară în prima perioadă de apariţie" de Aurel Buzincu; „Mihai Eminescu în viziunea lui Leca Morariu de Liviu Papuc; „Revista Iconar şi mişcarea literară bucovineană interbelică" de Liviu Onu etc. şi, tot la acest capitol, prezentarea unor personalităţi în contextul în care au activat: „Claudiu Isopescu" (1894-1956) de Dragoş Luchian, „Eugen I. Păunel şi activitatea sa" de D. Vatamaniuc, „Poetul bucovinean Ion Calenciuc în lumina presei de limbă germană" de Mircea

Grigoroviță, „Aurel Onciul şi revista Privitorul" de Marian Olaru, „Vasile Gr. Pop, istoric literar" de Pavel Țugui etc.

Revista este structurată şi pe alte capitole importante ale culturii: „Demografie, toponimie, onomastică, statistică; „Folclor ,etnografie", „Ştiințele naturii", „Opinii", „Documente", „Cărți,reviste", „Cronică", „Aniversări", „Evocări, editoriale etc.

Nu lipsesc articole referitoare la viața politică, istorie, memorialism şi memoriam etc.

Spațiul rezervat ştiințelor naturii cuprinde studiile: Orinto-fauna zonei „Ochiuri" Rădăuți; Propuneri de noi rezervații naturale în Bucovina; Aspecte ale cercetării geologice şi exploatării miniere în Bucovina (1775-1869). O notă despre câțiva biologi de seamă formați la şcoala profesorului Eugen Botezat.

În tomul II nr.1/1995 la rubrica „In memoriam" se evocă personalitatea acad. Nechifor Ceapoi (nr.24 octombrie 1994) şi a juristului Dragoş Rusu, membru de onoare al Academiei Române, dispărut în decembrie 1994.

În paginile Analelor sunt şi alte nume prestigioase: Acad. Răzvan Teodorescu, Mihai Iacobescu, Ilie Dan, Horst Fassel, Ion Popescu-Sireteanu ,Norbert Gaschler, Ştefan Purici, Dragoş Cusiac, Domnica Tibu, Radu – Mihai Papae, Lydia Baronesse Lovental – Papae, dr. Serghei Troian, Ion Zadnic, Vasile Precup, Constantin Ungueanu, Rodica Iatencu, Carmen Gache, Sorin Trelea, Ovidiu Bâtăi, Titus Lucescu, Const. C. Cojocaru, Nicolae Cârlan, Vasile M. Demciuc, Eugen Glük, Dan Jumară, Daniel Hrenciuc ş.a.

Analele Bucovine sunt realizate sub egida Academiei Române, Centrul de studii „Bucovina". Editura Academiei Române, Bucureşti, România.

Analele Bucovinei, Tom. IV, 2, 1997, în capitolul „Evocări" însuma mai multe studii referitoare la personalitatea artistului George Lovendal: „George Baron Lovendal la un secol de la naştere" de V. Vatamaniuc, „Un mărturisitor pentru Bucovina: Lovendal" de academician Răzvan Teodorescu, „Moştenirea artistică" de Lydia Baronesse Lovendal – Papae, „Întîlnire cu arta" de Radu Mihai Papae, „Pictorul bucovinean – G- Lovendal – Rememorare" de Pavel Țugui, „Lovendal văzut de contemporani" şi „Album".

Din Albumul găzduit de Analele Bucovinei vă oferim următoarele mărturii ale artei comemoratului George Lovendal:

*

Ana Chira a lui Ioan, tânără bucovineancă din Straja – Rădăuți, pictură în ulei din mai 1943; supranumită: „De-aşi fi plecat de lângă plug"

*

Viorica Prodan, tânără bucovineancă din Rădăuți, pictură în ulei din aprilie 1943; supranumită „Mireasa”, ca şi „Floare de zarzăr”

Constantin Rotariu, țăran răzeş din Voitinel Bucovina pictură în ulei din aprilie 1943 supranumit „Cucernicul””

*

IULIANA POPESCU – țărancă bucovineancă din Vatra Dornei – Bucovina, pictură în ulei din septembrie 1957, supranumită „Bunica”

*

Iconar

Despre Dimitrie Vatamaniuc şi activitatea sa, iată ce scria Iconar (serie nouă) în nr. 2-3, mai-septembrie 1995 sub titlul „Dimitrie Vatamaniuc la 75 de ani" („Dimitrie Vatamaniuc şi generația bucovinenilor care a pierdut România mare.") sub semnătura lui Ceremuş Nistreanul:

„Este o excepție că redacția a acordat un număr special al revistei lui Dimitrie Vatamaniuc, pentru că noul ICONAR va fi vârful de lance al generației de 30-40 ani, generație ce va lua atitudine față de pasivitatea aceleia care a pierdut România Mare şi care, biologic, este cu un deceniu mai vârstnică sau mai tânără decât eruditul eminescolog. De asemenea, ICONARUL va analiza „activitatea literară" colaboraționistă a unui grup din Bucovina anilor '70 - '80.

Făcând parte din generația care a pierdut totul, Dimitrie Vatamaniuc s-a salvat prin Eminescu de la judecata istoriei.

Desigur, cititorul nu trebuie să considere că generația pe care noi o încriminăm astăzi a pierdut pe câmpul de luptă, căci în fața tăvălucului bolşevic cu greu se putea salva ceva. Noi judecăm astăzi, când ni se predă ştafeta, ce anume mai avem din grandoarea culturii bucovinene de altădată.

Nimic.

În ultimii cinci ani un lung şir de manifestări pe cele mai diverse teme a creat din aşa-zisul „simpozion" o formă subversivă de îndoctrinare postcomunistă, iar din veşnicii participanți pe „homo simposionensis", un fanfaron interesat şi nelipsit de la „partea a doua" a cărei notă de plată este achitată de contribuabilul român, printr-o formă de spălare a banilor publici, numită sponsorizare.

Totul s-a rupt în 1944; umaniştii bucovineni n-au scris nimic sub dictatură – Bucovina nu a avut dizidenţii ei! – dar nici literatură de sertar nu există, onoarea celor cu diplome universitare obţinute, fie la *Alma Mater Cernovisensis*, fie la Institutul Pedagogic de 3 ani de la Suceava, fiind salvată de ţăranca Aniţa Nandriş-Cudla.

Înţelegându-se şi faptul că diaspora bucovineană nu face obiectul acestei succinte intervenţii, Dimitrie Vatamaniuc, astăzi la trei sferturi de veac de existenţă, este printre puţinii bucovineni care are o operă de care să nu-i fie ruşine. În cercurile intime sunt cunoscute şi pornirile sale non-conformiste din tinereţe, precum şi faptul că astăzi după cinci ani de destindere post-decembristă, postul de televiziune-Iaşi îi cenzurează un interviu.

Dimitrie Vatamaniuc a publicat mult şi vrem să credem că nu vom putea descoperi în periodice ceva de care să-i fie şi să ne fie ruşine!

Paradoxal, Dimitrie Vatamaniuc, deşi are o considerabilă operă ştiinţifică, nu este membru al Academiei Române. Cel care a fost decenii de-a rândul pe tărâmul investigaţiei ştiinţifice, scriind despre Ioan Slavici, Ioan Popovici Bănăţeanul, Tudor Arghezi şi Lucian Blaga, dar mai ales îngrijind editarea operei Poetului Naţional, nu este încă membru al Academiei Române!!

Poate că din această cauză, lui Dimitrie Vatamaniuc, organizaţii şi indivizi, care râvnesc a-şi lega numele de Eminescu îi oferă premii echivalente cu un salariu sau de o sută de dolari?!!

Este o jignire ce i se aduce bucovineanului care în modestia sa nu s-a revoltat niciodată că locul său în rândul nemuritorilor a fost transferat la Cernăuţi printr-o rocadă

politică nedemnă de către cei care au ajuns, fără nici un drept, să facă mişcări pe eşichierul academic.

Ar fi regretabil ca astăzi, Dimitrie Vatamaniuc să fie primit la Academie *numai* pentru faptul că a împlinit 75 de ani.”

*

Analele Bucovinei şi Basarabiei

Analele Bucovinei şi Basarabiei, publicație a Institutului Privat Bucovina-Basarabia din Rădăuți, Secțiunea Istoria muzicii bucovinene, tom, 2,1995, I.S.S.M:1223 – 9569, sub titlul „Compozitori uitați. Coruri inedite”, cuprinde într-un volum de 150 pagini, in folio, sub redacția lui Pavel Delion, partituri muzicale al numeroşi compozitori bucovineni: Ciprian Porumbescu, Tudor Flondor, Eusebiu Mandicevschi, Dionisie Para, Adrian Forgaci, Gheorghe Mandicevschi, Constantin Şandru, Mihai Verbovschi, Victor Vasilescu, Ilarion Verenca, Alexandru Zavulovici, Isidor Vorobchievici.

*

Anuarul Gimnaziului de stat din Rădăuți,1910, 1911

Anuarul Gimnaziului de stat din Rădăuți – 1910-1911, publică în 1912, de Leonida Bodnărescu, o scrisoare inedită a lui Aron Pumnul, republicată apoi în *Convorbiri literare*, 1921, pag.777

Scrisoarea datată din perioada 1848-1850 şi, printre altele, sublinia că, „noi am rămas departe de alte națiuni şi chiar şi de noi înşine, adică de unii frați ai noştri, pentru aceea ca să-i ajungem: trebuie să fugim!...”

Scrisoarea era adresată de Aron Pumnul lui Ieraclie Porumbescu şi vorbea despre unul dintre cei nouă copii ai preotului şi scriitorului Ieraclie Porumbescu, care din martie 1857 şi până în aprilie 1859 a păstorit enoria Boianului" (din *Junimea literară* nr.10-11, p. 308, din1923).

*

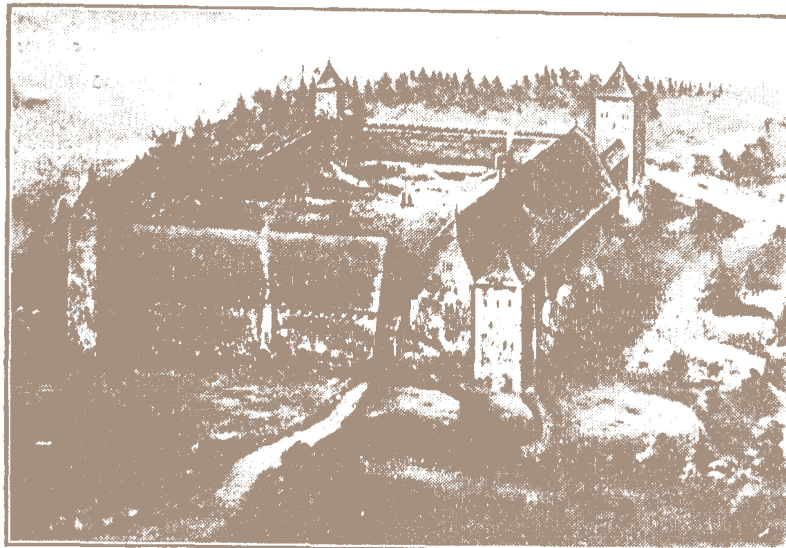
..."Nici o strălucire, decât doar lăcaşurile dumnezeieşti, de care se mai leagă amintirea vagă a unor vremi mai frumoase, şi semnele unor ruine de cetăţui, în care s-au adăpostit şi apărat vitejii întemeietori şi voievozi ai Moldovei de altă dată de ne-au mai rămas ca nişte relicve sfinte şi mărturii preţioase despre mărirea vremelnică a voievodalului oraş moldovenesc din trecutul îndepărtat" , scria în anii 1934-1936 Nicodim Iţcuş, directorul Liceului „Laţcu Vodă" din Siret în documentarul „Din trecutul unui vechiu oraş moldovenesc", publicat în Anuarul şcolii.

„Când s-au făcut primele aşezări prin Siret nu se poate stabili cu precizie... ...prin secolul XII ştim că Siretul era un târg destul de întins şi o staţiune de popas cu adăposturi pentru negustori pe drumul de negoţ dintre Galiţia şi Sud-Estul Europei".

Nicodim Iţcuş vorbeşte în continuare despre aşezarea geografică foarte bună a Siretului, despre cetatea teutonică de pe dealul „Ruina", despre dărâmarea ei la 1241 de tătari, folosirea ruinelor ei de către populaţia oraşului din vale în construcţia locuinţelor, despre Siret ca o mare vamă domnească în drumul comercial Siret – Suceava către Lemberg. Schimburile de mărfuri şi trecerea lor prin Siret spre Dunăre, Constantinopol şi de acolo înapoi spre Polonia şi peste Nistru spre Ucraina au contribuit la dezvoltarea oraşului, împrejurări care l-au făcut pe Sas –Vodă, fiul lui Dragoş, să-şi stabilească scaunul voievodal la Siret, unde avea

ridicat şi un castel întărit pe un deal, numit astăzi „Sasca”, situat în suburbia cu acest nume.

„În cetatea de pe Sasca a locuit Sas-Vodă, Balc şi Dragu, fiii acestuia, apoi Bogdan, în mod trecător, dar mai ales Lațcu

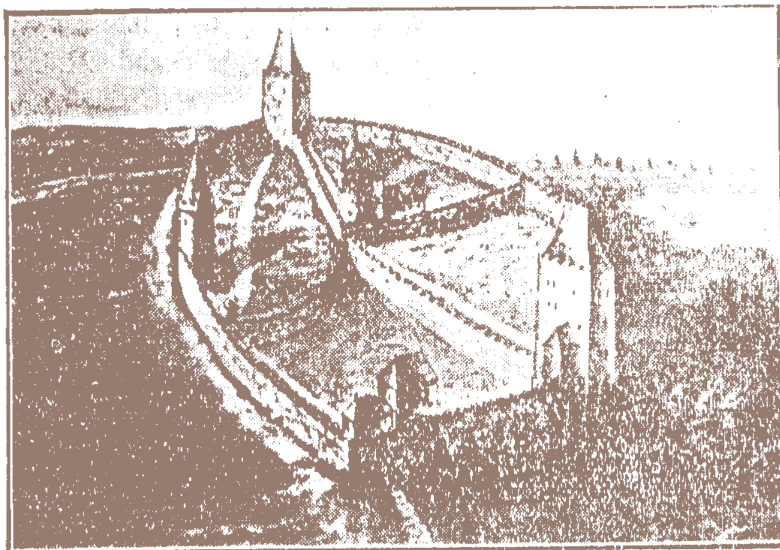

Cetatea teutonică de pe dealul „Ruina” – Siret
(1218 – 1241

Vodă (1365-1374) cu Margareta Muşat şi Petru Muşat (1375-1391); tot aici şi-au petrecut copilăria Roman şi Ştefan Muşat. După moartea Margaretei Muşat (1398) însă, cetatea ne mai fiind locuită în permanență începe a se ruina.”… „După spusele bătrânilor din acest oraş, se vedeau rămăşițe de ziduri din cetățuia lui Sas Vodă, având înălțimea unui om încă până prin anii 1819-1820”, un târgoveț a întrebuințat prin anii 1880 un stâlp de poartă de la cetățuia lui Sas Vodă ca fundament sau piedestal la zidirea casei sale. Este descrisă „Horodiştea” – cu o întăritură realizată tot de vitejii lui Sas-Vodă, Biserica „Sfintei Troițe”, Biserica Domnească zidită de Sas-Vodă între

anii 1353-1358, Biserica parohială ortodoxo-romană cu hramul Sf. Ioan Botezătorul etc.

„Cei mai fericiți ani de strălucire şi măreție i-a trăit Siretul pe timpul domniei lui Lațcu-Vodă (1365-1374), fiul şi

Cetatea lui Sas Vodă din Siret (1353-1398)
(Tablou reconstruit de prof. Vl. Milici şi prof. P. Tomaşec)

urmaşul lui Bogdan I (1360-1365), când acest oraş a fost capitala şi inima Moldovei. Lațcu, mutându-şi capitala şi reşedința de la Baia la Siret, îşi stabili curtea domnească în castelul întărit de pe Sasca. În această cetățuie a trăit Lațcu Vodă cu familia sa, precum şi Margareta Muşata, sora lui Lațcu şi mama lui Petru Vodă Muşat".

Prin trecerea lui Lațcu la catolicism, fie şi numai din motive politice, Siretul a fost ridicat la rangul de cetate (1371) şi a ajuns reşedința unei episcopii romano-catolice pentru întreaga Moldovă, fără însă ca episcopia catolică din Siret să ajungă vreodată la o însemnătate mare. La 1371 existau totuşi

în oraşul Siret două ordine călugăreşti catolice, ordinul Franciscanilor, numit şi „Ordinul fraților minori” sau „Minoriți” şi Ordinul „Dominicanilor –franciscani”.

Biserica Domnească a Sfintei Treimi din Siret

Aceştia aveau în Siret, încă înainte de înființarea episcopiei, o mănăstire şi o biserică cu hramul Maicii Domnului, în care slujea şi episcopul când venea la Siret.

Lațcu Vodă a murit în 1373, după ce revenise la ortodoxism, Margareta, văduvă la vârsta de 49 ani, se stabileşte definitiv în Siret, îşi închină viața fiilor ei (Petru, Roman şi Ştefan Muşat) care o numeau ”mater nostra dilecta et honorabilis”. Moare la 71 de ani şi potrivit dorinței ei e înmormântată în biserica Sf. Ioan Botezătorul.

„Între anii 1373 şi 1380 se produseră prin Siret nişte tulburări religioase violente care periclitară existența

episcopiei catolice şi-l siliră pe episcopul Andrei Vasilco să fugă la Lemberg, iar pe domnitorul Petru Muşat să-şi strămute scaunul domniei de la Siret la Suceava…

… Astăzi nimic nu se mai cunoaşte, nici măcar locul unde au stat pe vremuri mânăstirile şi bisericile dominicanilor şi cele ale franciscanilor”…

… După mutarea capitalei la Suceava (1374) Siretul nu şi-a pierdut cu totul importanța sa” spusele sunt susținute cu relatări din perioada domniei lui Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare, cu referiri la oraşul Siret ca „o aşezare geografică prielnică” comerțului şi punct de vamă etc.

„Dar cel mai mult a suferit oraşul Siret în timpul nefastei uniri a Bucovinei cu Galiția (1787-1850), când nenumărate neamuri străine şi în special ruteni, evrei, germani şi polonezi, datorită diferitelor privilegii şi concesiuni politice acordate din partea guvernelor austriace de tristă memorie, au inundat Siretul şi împrejurimile sale.”

Anuarul gimnaziului de băieți „Lațcu Vodă” din Siret pe anii şcolari 1936-37 şi 1937/38 întocmit de acelaşi Nicodim Ițcuş, directorul liceului, aduce noi mărturii importante despre „Siretul de ieri şi de azi”.

Statistica din 1787 (la unirea Bucovinei cu Galiția) arată că, chiar după 13 ani de stăpânire străină, în Siret, românii erau în proporție de 2/3 față de 1/3 minoritari. Statistica din 1927 indică la Siret următoarea configurație a populației: 2 ruşi, 5 unguri, 7 cehi, 13 ucraineni, 211 poloni, 253 ruteni, 1378 nemți, 2252 evrei, 2188 români = 6309 total. Ceea ce înseamnă că la 1927 erau în Siret numai 2188 români față de 4121 minoritari, adică 1/3 români şi 2/3 minoritari, un raport invers proporțional față de anul 1787 – o operă de deznaționalizare a autorităților dusă de Austria cu diplomație şi multă şiretenie, dar cu mari daune pentru viitor…

*

II-4014

ANUARUL I

Liceului de Stat Eudoxiu Hormuzachi din Rădăuţi

pe anul şcolar 1921-1922

EMANUIL ISOPESCU

Anuarul I al Liceului de Stat Eudoxiu Hormuzachi din Rădăuți – pe anul şcolar 1921-1922, redactat de directorul liceului Emanuil Isopescu, Anuarul XXXVI al Liceului de Stat şi cuprindea: biografia patronului liceului, schiță asupra dezvoltării învățământului în Bucovina sub stăpânirea austriacă (1775-1918), Istoria liceului german de Stat de la înființarea lui până la alipirea Bucovinei la România, Istoria claselor paralele române, Date şcolare pe anul 1921/1922 şi cronica liceului de la alipirea Bucovinei la România.

Era realizat la Cernăuți la Institutul de arte grafice şi editură „Glasul Bucovinei”, strada Domnească nr.33.

Liceul de stat Eudoxiu Hormuzachi se substituia Liceului de stat german Francisc Iosif I din Rădăuți în august la 1 octombrie 1872, deabia în 1935 înființându-se secția româno-germană, creată anume pentru copiii români.

Cel mai vechi anuar al liceului era cel din anul şcolar 1896-1897, publicat de directorul Gabriel de Mor.

Primele încercări de înființare a unui liceu real în Rădăuți le face Mihai Pitei, căpitan districtual, în 1865, când s-a realizat mai întâi reorganizarea şcolilor primare între 1866-1870.

Liceul se înființează în 1871, prin decizie imperială, când primar era Iosif Imrickhowski.

Cursurile s-au deschis într-o unitate spitalicească la 10

*

Rădăuți – Liceul de băieți E. Hurmuzachi

octombrie 1872, cuvântul de inaugurare fiind rostit de Oreste Renney, căpitan districtual. Tot în 1872 încep şi lucrările pentru construirea edificiului liceului, sub conducerea inginerului Hermann Antrosius.

Primul director al liceului a fost Ernest Rudolf Neubauer, numit la 28 august 1872, iar profesorii suplinitori au fost numiți la 28 septembrie 1872: Ladislaus Zbierzchowski, von Crzymata, Johann Arokopowicz, Casimir von Michalowski şi Basil Tomiuc.

Liceul real se transformă în liceu clasic în cursul anului 1878 când au funcționat următorii profesori: E.R. Neubauer,

F.Brichze, S. Jankowski, L. Thom, M. Ustyanowiez, J. Wojliechowski, K. Wolf.

Profesorul E.R. Neubauer preda istoria, scria versuri şi proză în revistele şi ziarele vremii, se ocupa de trecutul istoric al Rădăuților şi în anii 1860-1863 îl avusese elev pe Mihai Eminescu pe care l-a notat cu „foarte lăudabil". A fost pensionat în 1883 şi i-a urmat ca director Heinrich Klauser, pensionat în 1906, succedându-i Gabriel von Mor.

După primul război mondial liceul a primit numele marelui istoric şi patriot„Eudoxiu Hurmuzachi" şi şi-a sărbătorit centenarul în decembrie 1972 – la el funcționând ca director şi: Emanoil Isopescu, Ilie Vişan, Valerian Torouț.

EUDOXIU HURMUZACHI
(1812—1874)

*

Anuarul Liceului teoretic Eudoxiu Hurmuzachi din Rădăuți, 1993/1994 şi al Liceului teoretic /1995

Anuarul Liceului teoretic Eudoxiu Hurmuzachi din Rădăuți, 1993/1994 şi Liceului teoretic/1995 a apărut la Suceava la Editura „Țara fagilor" – 1996.

Este o monografie a aşezământului la cei 125 de ani de existență documentară. Coordonatorul lucrării – profesor Petru Bejenariu.

*

Anuarele Liceului de fete „Elena Doamna” din Rădăuți

Anuarele Liceului de fete „Elena Doamna” din Rădăuți. În 1870 funcționa la Rădăuți şi o şcoală particulară de fete, aflăm de la Petru Rezuş şi Dragoş Luchian, autori avizați cu monografii ale localității.

După înființarea Liceului de fete din Suceava, două învățătoare, Carolina şi Natalia Brichze, susținute de administrația târgului, ni se spune, au cerut dreptul de a înființa un liceu de fete particular, lucru ce s-a aprobat la 1 octombrie 1905, când liceul şi-a început activitatea având clasele I şi II completate în anii următori cu restul claselor.

Primul director al Liceului de fete a fost Valeriu Sfrfas care l-a condus până la izbucnirea războiului şi a editat zece anuare, nici unul n-a fost găsit pentru documentarea noastră..

Liceul a funcționat mai întâi în strada Tomaşciuc nr.7, într-un local cumpărat de surorile Brichze. Când liceul a fost luat de administrația oraşului, la 1 iulie 1909, primarul Zukowski a cumpărat un loc pe strada Krükel şi s-a început construcția noului local care şi-a deschis porțile în anul şcolar 1910-1911 cu şase clase şi 269 eleve dintre care 36 românce.

În anul 1922 liceul a luat numele de „Elena Doamna”, director fiind Maximilian Ianovici.

*

Anuarul Liceului de fete din Rădăuți (pe anii 1919/1923),

Anuarul Liceului de fete din Rădăuți (pe anii 1919/1923), de Maximilian Ianovici, Cernăuți, „Glasul Bucovinei", 1924

*

Anuarul VI pe anii şcolari 1934/35 şi 1935/36 al Gimnaziului de băieți „Lațcu Vodă", Siret,

GIMNAZIUL DE BĂIEȚI „LAȚCU VODĂ", SIRET
(cu cursul superior extrabugetar)

ANUARUL VI
PE ANII ŞCOLARI
1934/35 și 1935/36
INTOCMIT DE
NICODIM IȚCUŞ
DIRECTORUL LICEULUI

20534
CERNĂUȚI 1937
Tiparul „Glasul Bucovinei"

Anuarul VI pe anii şcolari 1934/35 şi 1935/36 al Gimnaziului de băieți „Lațcu Vodă", Siret întocmit de Nicodim Ițcuş, directorul liceului, Cernăuți, 1937. Tiparul „Glasul Bucovinei"

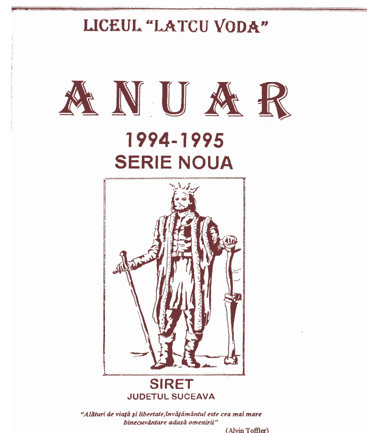
În afara documentarului „Din trecutul unui vechi oraş moldovenesc" semnat de N. Ițcuş, lucrarea cuprindea: Cronica liceului, schimbări în corpul didactic, concedii şi permisii, tabloul nominal al profesorilor şi al repartiției orelor, personalul administrativ şi de serviciu, comitetul şcolar şi inventarul şcolii. Apoi, se aflau date despre elevi, statistica pe cazuri şi clasificări, încheindu-se cu tabelul absolvenților care au trecut examenul de bacalaureat.

*

Anuarul Liceului „Lațcu Vodă" – 1994-1995

Anuarul Liceului „Lațcu Vodă" – 1994-1995 – serie nouă,ediție omagială, Siret, Județul Suceava, cu citatul:

„Alături de viață şi libertate, învățământul este cea mai mare binecuvântare adusă omenirii" (Alvin Toffler), din colectivul de redacție fac parte prof. Guşetu Silvia, coordonator tehnic, Buzec Ovidiu, tehnoredactare computerizată, Sencu Mariana, multiplicare xerox, susținut de 23 sponsori a căror listă e adăugată la sfârşitul volumului.

Ediția omagială a Anuarului a fost ocazionată de „Sărbătorirea a 125 de ani de învățământ siretean şi a 75 de ani de învățământ local în limba română", oferind cititorilor date esențiale referitoare la structura şi evenimentele anului şcolar, structura pe profile a claselor de elevi, date privind baza materială şi încadrarea liceului cu personal didactic şi administrativ, rezultatele obținute de elevi la concursurile şcolare, la activități în afara obligațiilor profesionale.

Anuarul constituie o punte de legătură cu timpurile trecute şi alta deschisă spre viitor, cuprinzând: „Scurt istoric asupra învățământului liceal din oraşul nostru", de prof. Lidia Bucetschi, „Lațcu Vodă, patronul liceului din oraşul Siret" de prof. Ion Ciobanu, „Religia un tainic dialog între om şi Dumnezeu" de preot Vasile Merlă, „Reflecții la aniversarea învățământului siretean" de Petre Fasolă, primarul oraşului Siret, „Directori care au condus destinele învățământului liceal siretean din cele mai vechi timpuri şi până în prezent."

Portrete de dascăli şi amintiri despre şcoală şi oamenii ei deapănă: Bucetschi Lidia, conf. Dr. Ioan D. Matei, prof. univ. dr. Ion Popesc Sireteanu, prof. Nicolae Havriliuc, avocatul Grigoriu Matilda-Hrecesim.

Conducerea liceului, în cursivul intitulat „Chemare”, promite, „pentru a da consistență aniversărilor, avem în vedere editarea revistei şcolare „Freamătul literar”, publicarea Anuarului liceului, serie nouă, dezvelirea bustului patronului şcolii domnitorului Lațcu Vodă, fiul întemeietorului Moldovei, Bogdan”.

*

*

Anuarul Liceului de stat din Siret (al IX-lea) pe anul şcolar 1921-22 publicat prin îngrijirea directorului liceului Orest Procopovici, Cernăuți, la Tipografia „Luceafărul”, str. I. Flondor (Domnească) nr.24, 1923, cu observa- rea de pe verso coperții:”Anuarul nr.8 apărut la finele anului şcolar 1913-14. De atunci, din cauza războiului, s-a întrerupt seria anuarelor care se reia acum, după 8 ani, cu cel dintâi anuar în limba română, continuându-se seria dinainte de război.”

Anuarul 1921/22 începe cu un istoric al şcolii. „Din istoricul şcoalei” aflăm că „după răpirea Bucovinei, Siretiul, vechea reşedință a Voievozilor Moldovei, deveni un mic orăşel de provincie, încât în decurs de aproape un secol şi jumătate nu s-a înființat aici nici o instituție culturală”… că deabia „în anul 1898 s-a permis înființarea unui liceu, cu limba de predare germană”, că la finele „anului şcolar 1906/7 se ține şi

primul examen de bacalaureat sub preşedinţia domnului inspector şcolar PAWLIČEC ALFRED la care se prezintă 40 de elevi, între care trei români, cu toate că populaţia covârşitoare din judeţ o formează elementul românesc".

La conducerea şcolii s-au perindat profesorii: Paul Anton, până în septembrie 1910, Ienco Iosif, care e înlocuit în anul şcolar 1911/12 de profesorul dr. Rump Hermann, iar de la 31 august 1914 profesorul Babor Mihail, Wurzer Romuald în 1915/16…

La 19 noiembrie 1919 are loc transformarea liceului german din Siret într-un liceu românesc, conducerea o ia în mod provizoriu prof. Babor Mihail iar profesorii suplinitori sunt: Colomiţchi Dimitrie, Pauliuc-Burlă Octavian, învăţătoarea Nastasi Lucreţia.

La 14 septembrie 1921 conducerea liceului o preia prof. Orest Procopovici, venit de la liceul din Suceava, sub directoratul căruia este publicat şi Anuarul pe anii şcolari 1922/23 şi 1923/24, la Tipografia B. Fleischer din Siret, în care se publică studiul „Cercetări noi referitoare la originea lui Mihai Eminescu" de Petru Maschek.

Anuarele pentru anii şcolari 1924-1934 sunt întocmite de Nicodim Iţcuş, directorul liceului şi realizate, cel puţin pentru anii 1924-1931 la Institutul de arte grafice şi editură „Glasul Bucovinei" din Cernăuţi, în 1928 şi 1931, iar ultimul, pentru anii 1931-34, la Tipografia „Glasul Bucovinei" Cernăuţi.

Anuarele pentru anii şcolari 1924-28 începea, cu un documentar „Omagiu lui Grigore Ghica Vodă cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la moartea sa"

„… În octombrie 1927 s-au împlinit un secol şi jumătate de la sugrumarea vrednicului Domnitor al Moldovei, Grigore Ghica Vodă, care căzu jertfă în lupta aprigă şi hotărâtă dusă

împotriva corupției turco-austriace din timpul său. Ridicându-se împotriva urzurpatorilor de drepturi româneşti

*

GRIGORE GHICA VODĂ

*

Domneşte în Muntenia de la 1768 şi în Moldova, prima oară, de la 1764 la 1767 şi, a doua oară, de la 1774 la 1777, opunându-se împotriva nepotolitelor năzuințe de expansiune ale Habsburgilor nesățioşi pe socoteala popoarelor slabe şi voind să salveze integritatea pământului moldovenesc de ciopârțirea corbilor hrăpăreți de la Viena, Grigore Ghica plăteşte cu viața curajul de a-şi fi făcut o sfântă datorie de neînduplecat apărător al țării. S-a ridicat ca un formidabil uragan împotriva uneltirilor ce țineau de detrunchierea Moldovei sale, a căutat să pareze energic loviturile tăişurilor politice îndreptate împotriva neamului românesc, dar n-a observat că de pe culmile destinului îl pândea hidoasa moarte, pregătindu-i un sfârşit fatal, ce avea să coincidă cu durerosul început de robie al Bucovinei. Sângele nevinovatului domn însă, amestecat cu sângele ce țâşnea din trupul Moldovei detrunchiate, avea să aprindă în sufletul Neamului Românesc acea făclie de dragoste de țară, în fața căreia erau să se topească secularele cătuşe de robie austriacă ce ruginiseră pe trupul „veselei grădini”.

*

Argonaut

Argonaut, revistă Anul I nr. 1/1934, director Mircea Streinul – „Glasul Bucovinei” nr.4495 din 10 februarie 1935, p.4 la rubrica Bibliografie notează: „A apărut în fine mult aşteptata revistă *Argonaut*, director M. Streinul…”

Colaborează: Petru Manoliu, Mircea Streinul, Aurel Marin, George Demetru-Pen, Nic. Cantoneru , George Drumur, Teofil Lianu,Ştefan Baciu, Mihai Cazacu, M. Cricov, T. Prodan şi E. Ar. Zaharia.

„În revistă sunt tăieturi cu foarfeca şi sunt regretabile şi suspecte.”

*

Autotech

Autotech: „În 1996 a apărut primul număr şi… ultimul număr al revistei” (prof. Silvestru Pânzariu Siret).

„Revista tehnică şcolară Autotech, condusă de ing. Mariana Milici, reprezintă o premieră absolută a şcolii noastre (Liceul „Laţcu Vodă” Siret n.n.) ilustrând interesul elevilor pentru ultimele noutăţi ştiinţifico-tehnice.” („Repere – Şcoala siretеană la 625 de ani”, prof. Silvestru Pânzariu, în revista „Eros” nr.11-12/1996).

*

OARE SĂ EXISTE NAIVI CARE SĂ PREFERE, ÎN SCHIMBUL SUSȚINERII CAUZEI DREPTE A CELOR PESTE 30.000.000 DE ROMANI ȘI A RECUNOȘTINȚEI LOR SINCERE, APLAUZELE FALSE A 200.000 DE GĂGĂUZI DEZORIENTAȚI ȘI TRĂDAȚI DE PROPRIII LOR CONDUCĂTORI ?

VASILE ȘTEFAN

BUCOVÎNA

PERIODIC INDEPNEDENT DE INFORMAȚIE, CULTURĂ ȘI OPINIE: RĂDĂUȚI — CERNĂUȚI

Director onorific — DRAGOȘ LUCHIAN

ANUL I Nr. 2 (SERIE NOUĂ)
OCTOMBRIE — 1990 4 pagini — 3 lei

Către PARLAMENTUL

DIN SUMAR: • ASASINAREA A 7000 DE ROMÂNI LA FÎNTÎNA ALBĂ — KATYNUL ROMÂNIEI pag. 1—2
• FORTUNA PĂRĂSEȘTE APROZARUL, PROCES - VERBAL pag. 2
• FUGARUL DE PESTE MUNȚI, pag. 3
• PERSECUTAREA ROMÂNILOR ÎN BUCOVINA DE NORD pag. 4

Bucovina, Rădăuți, periodic independent, de informație, cultură, opinie. Director onorific: Dragoş Luchian; redactor şef: V. Costan; redactor şef adjunct: C. Chiriac.

Serie nouă, anul I, numărul 1, 1990; 29/42 cm.

Din colectivul de redacție al periodicului independent Bucovina-Rădăuți, serie nouă, apărut în octombrie 1990, mai fac parte: L.Ionică, Vasile Juravle, D. Laurențiu (fotoreporter), T. Lupoae, C. Matcovschi, S, Moscalu, C.Neca, Vic. Nicolaiciuc (secretar de redacție), Diana Nicolae, V. Botezat (contabil şef).

Adresa redacției: Rădăuți, Piața Unirii, f.n.

Într-o moțiune „Către Parlamentul României", publicată în *Bucovina* nr.2, participanții la mitingul de la Cernăuți din 6 septembrie 1990, la „împlinirea a 40 de ani de la votarea nedreptei legi privind împărțirea administrativ-teritorială a României" se spune:

(„Județul Rădăuți n.n.) nu a încetat niciodată să existe, el continuând să funcționeze până în 1950, când a fost transformat în raion, pentru ca la 16 februarie 1968 să-şi piardă rolul de catalizator al dezvoltării, devenind parte componentă a actualului județ Suceava.

Ca români şi patrioţi ne închinăm cu veneraţie Sucevei, ca fostă capitală de glorie a Moldovei, dar nu trebuie să uităm că osemintele lui Bogdan I, Întemeietorul, se odihnesc la Rădăuţi, că Siretul a fost cea de a doua capitală a acestei ţări, leagăn al Muşatinilor,că la Putna se odihneşte Marele Voievod Ştefan, că la Suceviţa, Arbore, Bălineşti, Siret, Mănăstioara şi Solca se află ctitorii voievodale sau ale unor mari demnitari domneşti care sunt situate pe teritoriul fostului şi viitorului Judeţ Rădăuţi, pe care-l dorim reînfiinţat"…

În periodic, Vasile Costan publică scurtă istorie a patimilor neamului românesc – „Katynul României", iar prof. Vasile Cârstei „Pământul –ţăranilor!"

*

Redacţia Bucovinei, sub semnătura prof. C. St. Vasile, se declară onorată să publice, în premieră absolută, fragmentul „Fugarul de peste munţi" din cartea „Mireasa îndoliată" a scriitorului Silcan Ion Puha.

„Bîlca copilăriei lui Ion Puha este, în această carte, centrul universului iar durerea scriitorului este expresia suferinţei unui neam întreg şi, în primul rând a consătenilor săi, nevoiţi şi astăzi să trăiască cu graniţa pe genunchi" – spune profesorul.

Era redat în pagina de ziar fragmentul de carte, sub semnătura autorului Ion Puha, „inspirat de tragicele evenimente ale întunecatului an 1940 când vecinii hrăpăreţi ne-au sfârtecat trupul şi sufletul."

„De necrezut: continuă persecutarea românilor în Bucovina de nord", „Scrisoare deschisă - Sindicatului liber şi independent „Ancora" al salariaţilor din învăţământ, Rădăuţi", sub semnătura V. St. Costan se publicau rândurile

lui Paulencu Nicolae, director al şcolii medii Hruşăuţi, raionul Hliboca, regiunea Cernăuţi care dezvăluie anormalul.

La scrisoarea publicată, redacţia nota: „Facem apel la prietenii noştri ucraineni din Bucovina de Nord să-şi ridice glasul împotriva celor care încearcă să semene discordie între diferite naţionalităţi.

În paginile periodicului nostru am prezentat şi vom continua să prezentăm valori ale patrimoniului cultural bucovinean care ne este comun. Faptul că prezentăm istoria acestor locuri aşa cum a fost ea nu trebuie să supere pe nimeni. Este dreptul nostru la memorie şi nu intenţionăm să facem vinovată actuala generaţie pentru suferinţele neamului românesc. Dar nu înţelegem să tăcem atunci când constatăm că unele apucături din epoca stalinistă se mai manifestă din când în când şi astăzi.”

*

Pagini istorice: Oraşul Siret – Capitala Moldovei şi reşedinţa voievozilor moldoveni este documentarul din ziarul Bucovina din 4,6 şi 9 aprilie 1919, scris de Simeon Reli, paroh în Rogoşeşti, în martie 1919, din care redăm ceea ce urmează:

…”Epoca de strălucire şi însemnătate istorică a Siretului cade pe vremea când el ajunsese cinstea nevisată de azi, reşedinţa voievozilor Moldovei şi capitala Moldovei pe la mijlocul veacului al XIV-lea , sub domnia lui Sas Moldoveanul şi Laţcu Vodă.

Sas-Vodă sau Moldoveanu a fost fiul şi urmaşul în domnie al lui Dragoş-Vodă, întemeietorul tradiţional al Moldovei şi a domnit între anii 1345-1349.

…Atât tradiţia cât şi istoria ne spun că Sas-Vodă, al doilea voievod al Moldovei şi-a avut reşedinţa sa în oraşul Siret, unde zidi pe muncelul numit şi azi Sasca, o cetăţuie.

…După spusele bătrânilor acestui oraş, existau încă prin anii 1819-20 rămăşițe de ziduri de înălțimea omului din această cetățuie. …un târgoveț întrebuințează prin anul 1880 pentru zidirea casei sale piedestalul sau fundamentul unui stâlp de poartă de la cetățuia lui Sas-Vodă.

…În această mahala a Siretului, cam 500 paşi mai la vale, spre răsărit de cetățuie, zidi Sas-Vodă şi un locaş de închinare, de piatră, pentru sine şi curtenii săi „biserica domnească a Siretului închinată Sf. Treimi (Troiței) una din cele mai vechi biserici din Bucovina, care există încă şi azi, şi a fost până la anul 1848 biserică parohială.”…

Începutul statului moldovean îl pune Bogdan, voievodul românilor maramureşeni, care-l învinge pe Balc (Baliță), fiul lui Sas-Vodă, „şi-şi aşează reşedința sa în Baia, județul Suceava, unde capătă ca locuință o curte de piatră de la saşii din Baia. Anul morții lui Bogdan nu se ştie. În orice caz, muri el înainte de anul 1371, când domneşte fiul său Lațcu, şi fu înmormântat în Rădăuți în biserica zidită de dânsul, catedrala episcopiei de mai pe urmă.

…Lațcu-Vodă şi-a avut reşedința sa în oraşul Siret, unde strămută el scaunul domnesc din Baia.

…În decursul domniei acestui voievod, adică între anii 1365-1373, a fost oraşul Siret Capitala falnică a Moldovei. Acesta e timpul de glorie şi de mărire a acestui oraş, azi atât de decăzut şi plin de străini de neamul nostru. Aici, în Siret, era pe timpul lui Lațcu-Vodă, inima țării noastre. Aici se zămisleau bucuriile şi faptele mărețe ale neamului nostru moldovenesc, şi tot aici se spulberau supărările şi urgiile, ce ni le pregăteau duşmanii când ne călcau hotarele”…

*

Siretul se află la 16,3 kilometri de Rădăuți, oraş cu vreo 6700 locuitori în 1970, care îşi trage numele de la râul cu acelaşi nume pe care este el aşezat, localitatea „Siret” fiind nominalizată ca veche aşezare în letopisețele din secolul al XII-lea, loc în care şi-a avut scaunul domnesc şi Dragoş Vodă, după ce l-a avut mai întâi la Baia, aici fiind şi scaunul voievodal al lui Sas, fiul lui Dragoş, el fiind cel de al doilea „scaun domnesc” al Moldovei.

*

Chiar şi după ce capitala Moldovei a fost mutată la Baia şi apoi la Suceava, Siretul a avut o mare însemnătate ca târg şi oraş, cu satele ce atârnau de el.

Din perioada ocupării Bucovinei de către austrieci (1775-1918) importantă rămâne înființarea la Siret a celei mai vechi societăți arheologice din Moldova, care a funcționat între anii 1871-1886.

*

Siretul sau „Târgul Siretului” situat pe malul drept al râului cu acelaşi nume, e cel mai vechi oraş al Bucovinei, între anii 1353 şi 1374 fiind Capitala Moldovei sub Sas-Vodă (1353-1358) şi Lațcu Vodă (1365-1374) fiul lui Bogdan Vodă I.

„Cea mai însemnată epocă din trecutul Siretului e timpul când acesta a ajuns Capitala Moldovei şi reşedința domnului moldovean independent, Lațcu-Vodă (1365-1374), fiind şi urmaşul în domnie al lui Bogdan I, întemeietorul Moldovei libere” – spune Simeon Reli, profesor la liceul „Aron Pumnul” din Cernăuți, în lucrarea „Oraşul Siret în vremuri de demult”, realizată la Institutul de Arte Grafice şi Editură *Glasul Bucovinei* 1927, comentând spusele istoricului D. Onciul.

Despre „Cum petreceau odată românii din Siret?” aflăm din ziarul *Deşteptarea* nr.7/1921:

…"Fiecare gospodină „nu venea la horă cu mâna goală", numai cu fata, ci aducea felurite prăjituri, plăcinte şi turtă dulce şi un şip cu o băutură dulce, trandafirie, numită „rozalie".

După fiecare dans jucăuşii se cinsteau cu „rozalie" dulce adusă de acasă de viitoarele soacre sau cu must vechi de pere şi se „tratau" cu „turtă dulce" şi plăcinte.

Şi erau duioase şi cu foc cântecele bătrânilor, aşa cum ştiu cânta numai cei ce şi-au pierdut azi bunurile strămoşeşti şi cunosc binele şi fericirea numai ca o amintire din trecut, din spusele părinţilor.

…Azi nu mai poate fi vorba de o viaţă adevărat românească în acest oraş. Bătrânii târgului Moldovei au trecut rând pe rând în împărăţia veşniciei, iar urmaşii lor de azi s-au „domnit", adică au studiat pentru pâinea de toate zilele, făcându-se cei mai mulţi învăţători şi învăţătoare, împrăştiaţi prin satele şi oraşele Bucovinei, slăbind astfel şi mai mult elementul românesc al acestui oraş.

Azi nu mai vezi ilice şi anteree, nici ghiordec şi baidere, ca de demult, căci le-au izgonit din acest oraş năravul imitării hainelor străine.

Oraşul Siret e azi pentru noi, românii, un oraş de amintiri."

*

Despre ţinutul şi districtul Siret scrie Fr. Pieszezach în periodicul *Exod.* Iată câteva rânduri din nr.13-14/1996 scrise în această revistă:

„…De câţiva ani un grup de nostalgici foşti nomenclaturişti de rang inferior din oraşul Rădăuţi vehiculează ideea reînfiinţării fostului judeţ Rădăuţi. În acest scop, pe lângă o propagandă gălăgioasă şi găunoasă, ei au cerut şi obţinut organizarea unui „referendum" în oraşul Siret

pentru a consulta populația oraşului cu privire la viitorul administrativ al oraşului.

În temeiul legii nr.69/1991 privind administrația publică locală, a fost organizat un referendum pe data de 24 septembrie 1995. Din cei 5932 de cetățeni cu drept de vot care au participat la referendum, 81,20% s-au pronunțat pentru județul Suceava, iar 18,80% pentru județul Rădăuți („Crai nou" nr.1469 din 26 septembrie 1995, p.1).

Prin acest act siretenii nu au uitat de „binefacerile" apartenenței lor la județul şi apoi la raionul Rădăuți."

*

Bukowinerwochesuport

Bukowinerwochesuport, Ziar al germanilor, săptămânal, în patru pagini, apare în 1931.

*

Bucovina noastră este un supliment de spiritualitate creştină al săptămânalului „7zile bucovinene", coordonat de Mirela Rusu. Apare cu sprijinul Vicariatului Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților şi al Parohiei romano-catolice Rădăuți. Cuprinde viața religioasă din Bucovina, este în al treilea an de activitate, în săptămâna 26.08 – 4. 09.2004 ajungând la cel de al 121-lea număr.

Cele două pagini – din 16 câte oferă săptămânalul – sunt atent şi cu folos dăruite credincioşilor.

I.P.S. Gherasim Putneanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, folosind prilejul îndoitei aniversări – a zilei de naştere şi a onomasticii, Întâistătătorului Eparhiei Sucevei şi Rădăuților, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Pimen Suceveanu îşi intitulează astfel prezentarea distinsului „Mai bun decât argintul şi decât aurul”

Din cuvântul astfel intitulat credincioşii află că la 26 august 1929 se năştea în Greabănul Buzăului cel hărăzit de Dumnezeu să fie Întâistătătorul Eparhiei Sucevei şi Rădăuților. Tot în luna august, pe 27, când Biserica ortodoxă serbează pe Sf. cuv. Pimen, distinsul ierarh, la tunderea în monahism, a primit numele de Pimen.

Autorul relevă spusele Mitropolitului Iustin către părintele Pimen: „Vei merge la Mânăstirea Putna, ca egumen. Acolo este nevoie de un om cu pregătire teologică şi gospodar, fiindcă mânăstirea moşteneşte de la ctitorul ei, Ştefan cel Mare şi Sfânt, tezaurul (muzeul) şi vin toate colțurile lumii să-l viziteze.”

În perioada 1965-1974, timp de 9 ani, Î.P.S. Pimen Suceveanu şi Gherasim Putneanu au lucrat împreună, timp în care mânăstirea Putna a fost restaurată.

Apoi, Mitropolitul Iustin l-a trimis pe părintele Pimen în America, apoi la Ierusalim pentru a acorda asistența religioasă credincioşilor români din diasporă. Întors în țară, părintele Pimen a primit misiunea de stareț al Mânăstirii Sf. Ioan cel Nou de la Suceava şi, totodată, exarh al Mitropoliei Moldovei şi Sucevei.

La recomandarea I.P.S. Mitropolit Teoctist (Patriahul de astăzi al României), în anul 1982 părintele Pimen este ales de Sf. Sinod al B.O.R. Episcop-Vicar al Mitropoliei Moldovei şi Sucevei, iar în 1991, Arhiepiscop al Sucevei şi Rădăuților.

„Faptul că Înalt Prea Sfinția Sa aparține nu numai familiei ci, Bisericii noastre strămoşeşti şi în deosebi Eparhiei noastre, pentru clerul şi credincioşii de aici, este o binecuvântare de la Dumnezeu ca în aceste zile, când îl cinstim, să ne bucurăm şi să ne rugăm ca Dumnezeu să-i dăruiască sănătate şi împlinirea tuturor năzuințelor de prosperitate a Eparhiei ce o conduce cu atâta zel fierbinte" – scrie † Gherasim Putneanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților.

Cu prilejul îndoitei aniversări, slujitorii sfintelor altare şi credincioşii Eparhiei se roagă lui Dumnezeu să-l țină sănătos pe Î.P.S. Pimen Suceveanul, însăilându-i mulți şi fericiți ani!.

Pilduitoare şi pline de învățământ pentru cler şi credincioşi sunt cele cuprinse sub titlul: „Vrei să vii la nunta fiului meu? Te aştept." Semnat: Dumnezeu.

„Putna – 1871" – tabletă susținută de prof. Gh. Dolinschi, reține şi redă pregătirile pentru sărbătorirea în 1871 împlinirea a 400 de ani de la zidirea mânăstirii Putna, demersurile şi eforturile făcute de Mihai Eminescu şi Ion Slavici ca organizatori ai manifestației, sprijinul dat de Renei, prefectul şi căpitanul jandarmilor din Rădăuți, organizatorilor pentru ca sărbătorirea Putnei să aibă desfăşurarea prevăzută de organizatori, la care o contribuție a avut-o şi arhimandritul Arcadie Ciupercovici, egumenul Mânăstirii Putna.

Preot paroh, Nicolae Vîrtea Catedrala Rădăuți cu „Şoapta – formă de expresie creştin-ortodoxă" şi prof. Simona Picioc cu „Undeva cândva…în Sankt Petersburg" aduc multă

lumină în mintea şi sufletul cititorilor suplimentului de spiritualitate creştină de la Rădăuţi.

Bucovina noastră nr.122/2004 cuprinde materiale nesemnate sub titlurile: „Acela care nu-şi poartă crucea şi nu mă urmează nu poate fi ucenicul meu" (Lc. 14.27), „Ospitalitatea răsăriteană are cauze mistice" şi un „Itinerar" „1934-2004 – 70 de ani de la înfiinţarea Muzeului Rădăuţi" cu lucrări din Pinacoteca muzeului Epaminonda Bucevschi, desene executate de Traian Postolache, pentru fişele de evidenţă muzeografică a bunurilor culturale mobile şi pentru fişe de autor. Iată câteva lucrări din Pinacoteca muzeului **Epaminonda Bucevschi:**

1934 - 2004
70 de ani de la înfiinţarea Muzeului Rădăuţi

Figură de profet (Profetul Ilie) de E. Bucevschi

Profetul Daniel, 36X32 cm, pictură în ulei pe carton

Calendarul de serviciu

Calendarul de serviciu al funcționarului comunal pe anul 1934, redactat şi editat de O.E Cratchi, doctor în drept, primpretor Seletin - Rădăuți, era la primul an de activitate.

ANUL I.

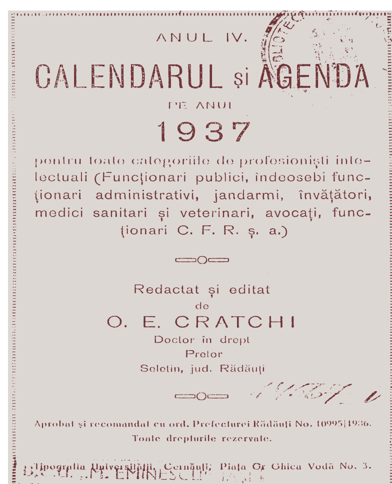
CALENDARUL DE SERVICIU
AL
FUNCŢIONARULUI COMUNAL
(NOTAR, SECRETAR, CASIER etc.)
PE ANUL
1934

Redactat şi Editat
de
O. E. CRATCHI
Doctor în drept
Primpretor
Seletin, jud. Rădăuţi

Aprobat şi recomandat cu ordinul Prefecturei Rădăuţi No. 12563|1933.
Toate drepturile de autor rezervate.
(Legea publicată în Monitorul Oficial No. 65 din 28 Iunie 1923.)

Tipografia Universităţii, Cernăuţi, Piaţa Grigore Ghica Vodă No. 5.

Era aprobat şi recomandat notarilor, secretarilor, casierilor etc. de la comune de către Prefectura Rădăuți şi oferea acestora actele normative, utile lor în activitatea zilnică.

ANUL IV.

CALENDARUL şi AGENDA

PE ANUL

1937

pentru toate categoriile de profesionişti intelectuali (Funcţionari publici, îndeosebi funcţionari administrativi, jandarmi, învăţători, medici sanitari şi veterinari, avocaţi, funcţionari C. F. R. ş. a.)

Redactat şi editat
de
O. E. CRATCHI
Doctor în drept
Pretor
Seletin, jud. Rădăuţi

Aprobat şi recomandat cu ord. Prefecturei Rădăuţi No. 10995|1936.
Toate drepturile rezervate.

Tipografia Universităţii, Cernăuţi, Piaţa Gr Ghica Vodă No. 3.

Calendarul şi Agenda

Calendarul şi Agenda pe anul 1937 destinat tuturor categoriilor de profesionişti intelectuali (funcţionari publici, îndeosebi funcţionari administrativi, jandarmi, învăţători, medici umani şi veterinari, avocaţi, funcţionari C.F.R. ş.a.).

Redactat şi editat de O.E. Cratchi, doctor în drept, pretor Seletin, judeţul Rădăuţi, cu o tematică adecvată.

Se tipărea la Tipografia Universităţii, Cernăuţi, Piaţa Gr. Ghica Vodă nr.3

*

Calendarul sportiv al Raionului Rădăuţi

Calendarul sportiv al Raionului Rădăuţi pe anul 1959 apărea sub egida Uniunii de Cultură Fizică şi Sport, Consiliul Raional Rădăuţi, Tipografia „21 Decembrie", Rădăuţi.

Cuprindea asociaţiile sportive în fiinţă în anul 1958, cadrele obşteşti şi profesori de educaţie fizică evidenţiaţi pe anul 1958, sportivii fruntaşi pe anul respectiv, obiectivele mişcării sportive pe anul 1959, competiţiile sportive programate cu date şi locul desfăşurării lor.

*

Candela

Candela, revistă de teologie şi cultură a Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor, 1990, redactor responsabil pr. Prof. dr. Nicolae Cojocaru; redactori: pr. Prof. Constantin Hrehor şi Ioan Nistoroaia (Anul V, decembrie 1995).

Se doreşte a fi continuatoarea vechii *Candela,* jurnalu bisericescu-literariu de la 1882, foaia bisericească-literară a Arhidiecesei Bucovina de la 1906 şi de mai apoi…

Titluri din noua *Candela:* „Sf. Ierarh Nicolae în tradiţia creştină şi populară" (dr. Lucia Berdon), „Familia creştină în tradiţia patristică", (pr. Ilie Rusu), „Familia creştină între tradiţie şi modernitate"(pr. Nichita Niga), „Icoanele Voroneţului" (monahia Elena Simionovici), „Libertatea şi toleranţa în educaţia religioasă" de pr. Prof. Gh. Hoştiuc, „Despre traducerea şi tipărirea Sfintei Scripturi" de pr. Macar Ilie, dicţionarul „Personalităţi bucovinene", Vol. VIII de E. Satco şi I. Pânzar, „Cunoştinţele medicale în pregătirea viitorilor teologi" de Alfred Reiner, cercetător, membru titular al Societăţii Române de Istoria Medicinei, „Calendar teologic" de N. Moscaliuc, „Biblia Britanică" de pr. Macar Ilie.

Revista are suplimentul: *Trepte spre lumină,* periodic cultural religios, anul I, nr.1, 1995, cu o „Predoslovie" semnată de I.P.S Pimen, Arhiepiscop al Sucevei şi Rădăuţiului. Responsabil de număr: pr. Ioan Danalache, secretar de redacţie prof. Maria Ciubotaru.

*

În anul 2002, anul XII de reapariţie, după difuzarea numărului 3-4, presa făcea aprecierea că „revista *Candela* apare lunar, însă cu mari întârzieri…"

*

Codrii Bucovinei

Codrii Bucovinei, organ de publicitate al societăţii inginerilor silvici din Ad-ţia Fondului Bisericesc ort. Rom.

Cernăuţi, apare la Rădăuţi la începutul anului 1931, sub îngrijirea unui comitet; Redacţia: Şcoala silvică, Rădăuţi, Bucovina şi avea ca redactor responsabil pe N. Paşcovici, inginer şef silvic, care primea şi corespondenţa privitoare la chestiuni redacţionale şi de expediere a revistei.

Problemele referitoare la casă se rezolvau de ing. silvic Heinrich Pichel – Mayer, la Administraţia Fondului Bisericesc Cernăuţi, str. I. Flondor nr.30.

Revista se imprima la Tipografia ARTA, proprietar I. Sckler, Rădăuţi, str. Dr.I. Nistor, nr.1.

Avea formatul 15x23 cm.

Inițial *Codrii Bucovinei* a apărut cu titlul Revista pădurilor – Fondului Bisericesc, dar urmare a observațiilor făcute de *Revista Pădurilor*, organul progresului silvic, pentru a evita paralelismul de nume, dar şi spiritul de concurență care viza ca scop „doar popularizarea ştiinței şi a principiilor de bază din gospodăria silvică a Fondului bisericesc” condus de Adunarea Eparhială, oameni profani”, spunea redacția, cu nr. 3-6 (martie-iunie) şi-a schimbat „cu plăcere” titlul în cel de... *Codrii Bucovinei.*

„Pădurea e altarul sfânt al lui Dumnezeu, iar noi suntem preoții ei, susținea redacția şi-şi propunea ca, umplând un gol în publicistica vremii şi a locului, „să arate importanța pădurilor în economia națională, să contribuie întrucâtva la formarea unei conştiințe forestiere şi să se identifice cu aspirațiile silvicultorului bucovinean.”

Codrii Bucovinei a publicat materiale de specialitate referitoare la ocrotirea pădurii şi pe cei ce o îngrijesc, prosperarea plantațiilor, regenerarea arboretului, executarea la timp a curățirilor şi răriturilor, paza pădurii, grija silvicultorului pentru noi plantații etc.

Articolele: „Starea şi combaterea bastrihizilor”, „Contribuțiuni la studiul bradului din Bucovina”, „Importanța cunoaşterii istoriei pădurilor”, „Insectele care distrug lemnul”, „Împotriva divizării pădurilor obşteşti”, „Sancționarea delictelor silvice”, „Vânătoarea potârnichii, a raței sălbatice etc”, „Plutăritul lemnului”, „Regenerările naturale”. Dările de seamă de la adunările generale ale inginerilor silvici şi ale personalului ajutător au fost de folos cunoaşterii a ceea ce era valoros, dar s-au găsit şi punctele de înlăturare a greutăților în administrarea pădurilor.

Publicația făcea referiri şi la diferite schimburi de experiență, vizite ale oaspeților cu preocupări în materie, publica bibliografie şi informații în domeniu.

Specialiştii îşi onorau numele semnând materiale de referință: Neculai Paşcovici, Ilie Dan, Franz Tresnak, Ilie P. Florescu, dr. O. Marcu, Gh. Ostafi, A. Pridie, maior Schneider-Sayder-Roland, Ştefan Gârbu, Franz Czech, avocat Ion Popesc, Aurel Volşciuc ş.a.

Suplimentul revistei – cuprinzând darea de seamă asupra Adunării generale extraordinare a Societății inginerilor silvici din Administrația Fondului bisericesc ortodox român al Bucovinei din 23 ianuarie 1932, cu discuții, referate şi moțiunea adoptată – apărut în ianuarie 1932 (Anul II de activitate), a fost tipărit la Institutul de arte grafice şi editură „Glasul Bucovinei", Cernăuți.

*

Codrii Bucovinei, anul I, nr.7-9, iulie-septembrie 1931, redacția: Şcoala silvică Rădăuți

(*Junimea literară*, 1931)

Revista a apărut din 1931 până în 1937.

*

O nouă rundă a meciului dintre PNL și PSD
pagina 2
Traficant de droguri, prins cu marijuana în chiloți
pagina 3
Cronica Sucevei
UN ALTFEL DE ZIAR
MIERCURI, 11 august 2004 | Nr. 6 | 16 pagini | www.cronicasucevei.ro | telefon: 521178 | 5.000 lei

Cronica Sucevei, care se declară un „altfel de ziar", apare la Suceava în 16 pagini, la data de 11 august 2004, fiind la al

şaselea număr, are la Rădăuţi un centru de predare a anunţurilor de mică publicitate în incinta magazinului „Vasmine", situat pe strada Volovăţului, deci cu difuzare şi în municipiul Rădăuţi.

Redactor şef al ziarului: Ovidiu Prediscu; redactor şef adjunct: Camelia Berbinschi. Din redacţie mai fac parte: Isabel Bedreagă, Ciprian Chira, Ioan Hristu, Dinu Maruseac, Anamaria Petrea. Constantin Severin, Ovidiu Vintilă, Mihai Zamfir; Fotoreporter: Mihai Burlacu; tehno redactor: Dan Bilauca.

Editor *Cronica Sucevei* – MIPOL SRL str. Mihai Eminescu nr.5. Tipărit la Grupul Muşatinii. Ziarul este beneficiar al serviciilor oferite de Agenţia de Presă Mediafax.

În cuprins: politică internă şi externă, opinii, eveniment naţional, activitate sportivă, evenimente locale, pagini de magazin, reportaje, mică publicitate, utilităţi, probleme economice, ştiri din prima şi ultima pagină.

Câteva titluri: „Proliferarea muncii la negru", „Droguri aduse din Amsterdam şi vândute la Suceava", „Monitorizarea igienei în şcolile din Suceava", „Autorizarea centralelor termice prelungită", „Locuri libere la Universitatea din Suceava", „Drumurile naţionale şi europene predispuse accidentelor rutiere", „Mediul rural – locul unde violenţa primează" etc.

Interesant este documentarul lui Constantin Severin – „Labirintul istoriei – Mr. Elicopter şi lupta sa cu Gravitaţia, de la pagina de opinii din care cităm:"Pe coperta revistei „Time" din 16 noiembrie 1953 putea fi văzut un personaj de 64 de ani, cu privirea pătrunzătoare şi blândă, iar fundalul era ocupat de cele mai moderne elicoptere americane ale timpului. Jurnaliştii din întreaga lume îl alintau cu numele de Mr. Elicopter".

În continuare aflăm cine era Mr. Elicopter şi care a fost activitatea sa , din care rezumăm cele ce urmează:

Cronica Sucevei — OPINII — MIERCURI, 11 august 2004 7

Labirintul Istoriei

Mr. Helicopter și lupta sa cu gravitația

Pe coperta revistei "Time" din 16 noiembrie 1953 putea fi văzut un personaj de 64 de ani, cu privirea pătrunzătoare și blândă, iar fundalul era ocupat de cele mai moderne elicoptere americane ale timpului. Jurnaliștii din întreaga lume îl alintau cu numele de Mr. Helicopter.

Constantin SEVERIN

În aceeași perioadă, în presa din URSS și din celelalte republici-satelit nu mai apărea demult nici o știre despre incredibilele sale realizări în domeniul aviaticii, fiind trecut pe ''lista neagră'' de reprezentanții ''ciumei roșii'' timp de peste 70 de ani.
Este incredibil cât de puțin cunoscut este Igor Sikorsky în România și mai ales în Ucraina, țara sa de origine, deși este o personalitate de talie universală comparabilă cu Leonardo da Vinci sau cu sasul transilvănean Hermann Oberth, părintele rachetei cosmice. De altfel Leonardo da Vinci și Jules Verne au fost

un Destin de anvergură planetară.

Era de 3 ani student la Colegiul Naval Militar din Sankt Petersburg, dar și student la Colegiul de Inginerie Mecanică din Kiev, în momentul când luase hotărârea să construiască primul elicopter.

Dar înainte de asta călătorește la Paris, unde ia legătura cu personalități care au marcat istoria zborului, precum Louis Bleriot, cel care a traversat primul Canalul Mânecii, cu un avion care avea un motor Anzani de 25 CP. La începutul secolului al XX-lea Orașul Luminilor era un fel de Mecca a aeronauticii internaționale, pe acolo au trecut

TIME
THE WEEKLY NEWSMAGAZINE

Parisul, dar aici nu reușește să fie acceptat la adevărata sa valoare în domeniul în care s-a impus, concurența era acerbă și prietenii adevărați aproape inexistenți.

Mâhnit, traversează oceanul și se stabilește definitiv în Statele Unite, în 1919.

O bună parte din avansul tehnologic al Statelor Unite se datorează lui Igor Sikorsky

Dar nici în America nu este primit cu brațele deschise. Pare incredibil acum ca un om de valoarea sa să nu fi fost acceptat în Țara Libertății în branșa în care obținuse deja consacrarea internațională. Boicotat de colegii săi americani din aviatică, Sikorsky este nevoit să lucreze la început doar ca profesor. Abia în 1923, după ce un grup de studenți și prieteni, conștienți de excepționalele sale realizări anterioare, fac lobby în favoarea sa, dar mai ales își riscă economiile pentru a-i oferi șansa de a-și continua incredibila aventură, modestul Igor punele bazele primei sale companii aviatice, The Sikorsky Aero Engineering Corp. Era situată

Igor Sikorsky

formant din istoria lumii, VS-300, realizat de ucraineanul exilat, își ia zborul pe 14 septembrie 1939, din atelierele Vought-Sikorsky, de la Stratford, Connecticut. Avea un motor cu patru cilindri de 75 de CP, iar cabina pilotului era deschisă. Cel mai mult a zburat pe 6 mai 1941, timp de o oră și 32 de minute. În prezent poate fi admirat la Muzeul Ford din Dearborn, Michigan. Au urmat contracte consistente pentru dotarea armatei americane, fondurile respective ducând la accelerarea progresului și în acest nou domeniu. Urmează în mod inevitabil o altă premieră mondială: din 1943 au început să fie produse pe scară largă elicopterele de atac R-4.

În 1952 un elicopter construit de el traversează

Este vorba despre Igor Sikorsky, ucrainean de origine, o personalitate de talie universală comparabilă cu Leonardo da Vinci sau cu sasul transilvănean Hermann Oberth, părintele rachetei cosmice. De altfel, Leonardo da Vinci şi Jules Verne au fost „îngerii păzitori ai adolescenței sale în superbul oraş Kiev,” unde s-a născut la 25 mai 1889, mama Zinaida, asistentă medicală, şi tatăl Ivan, profesor de psihologie.

Când avea 14 ani, tatăl săi i-a adus ziarul care vorbea despre primul zbor al fraților Wilbur, şi Orville Wright la Kitty Hawk, în Carolina de nord.

Atunci când a luat hotărârea să construiască primul elicopter, „era de 3 ani student la Colegiul Naval Militar din Sankt Petersburg, dar şi student la Colegiul de inginerie mecanică din Kiev.”

Anterior investigațiilor, călătoreşte la Paris, pe unde trecuse şi Traian Vuia, Aurel Vlaicu, Henri Coandă, ia legătura cu personalități specializate în domeniu, printre care este enumerat Louis Bleriot – cel care „a traversat primul Canalul Mânecii cu un avion care avea un motor *Anzani* de 25 CP."

Primul elicopter îl construieşte în 1909 fără a-l vedea învingând gravitația. Perseverează şi în anul următor „concepe şi fabrică un alt elicopter artizanal, care a fost capabil să se ridice de la pământ, dar fără pilot.

„Tot în 1910, scrie Constantin Severin, concepe şi construieşte primul avion multi-motor (cu 4 motoare), din istoria omenirii, S1, o serie de alte avioane multi-motor tot mai perfecționate, iar cu aeroplanul S-6-A câştigă în 1912 marele premiu la Expoziția de aviație de la Moscova. Tot datorită lui, în 1916, Rusia deținea cel mai mare avion din lume S-27 G iar capii armatei pun ochii pe el şi vor să adapteze avioanele sale la obiectivele militare. Aşa construieşte SICORSKY – primul bombardier care va fi utilizat în peste 70 de variante în timpul primului război mondial.

Datorită revoluției bolşevice din 1917, spune documentaristul, visele „capitalistului" Sikorsky pălesc şi din „erou național începe să fie perceput de noile autorități drept un duşman de clasă, un burghez cu numeroase contracte în lumea liberă."

Îşi pierde funcțiile deținute, averea şi este nevoit să plece în exil, mai întâi la Paris, apoi în Statele Unite.

Lucrează mai întâi ca profesor, iar în 1923, după ce un grup de studenți şi prieteni, cunoscându-i realizările, fac lobby în favoarea sa , dar îşi riscă şi economiile, oferindu-i şansa de a-şi continua cercetările, Igor Sikorsky, ucraineanul, pune bazele primei sale companii aviatice – The Sikorsky Aero Engineering Corp, situată pe un teren cumpărat de la o fermă

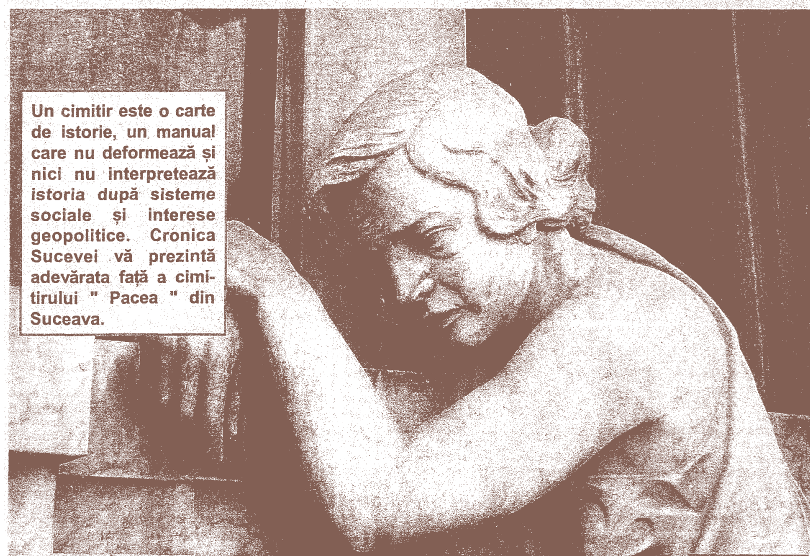
din Roosvelt Field, Long Island, iar primul avion construit aici, un bimotor S-29-A s-a bucurat de succes. În 1929 compania sa fuzionează cu *United Aircraft Corporation* şi avioanele de pasageri realizate sunt tot mai mult utilizate de celebra companie Pan American Airways. Construieşte şi primele hidroavioane care vor străbate oceanele Atlantic şi Pacific.

Din 1938, cu experienţa acumulată, revine la elicopter. Primul elicopter din istoria lumii, un V.S-300 îşi ia zborul din atelierele VOUGHT – SIKORSKY, de la Stratford Connecticut la 14 septembrie 1939. Urmează alte succese. În 1952, un elicopter, construit de el, traversează pentru prima dată Oceanul Atlantic, iar în 1957 elicopterul S-58 devine al preşedintelui ţării.

În urma unui atac de cord dispare în eternitate în ziua de 26 octombrie 1972. Pe piatra sa funerară stă scris: „Rar a fost vizionarul ale cărui vise au devenit realitate. Şi mai rar este cel ale cărui viziuni au făcut viaţa mai bună celorlalţi în timp ce au împlinit-o şi pe a sa. Un astfel de om a fost IGOR I. SIKORSKY, pionier al aviaţiei „părintele elicopterului", inventator şi filosof."

Este autorul a două cărţi de spiritualitate, „The Mesage of Lord's Prayer" şi The Invizible Encounter", ne spune Constantin Severin, care realizează un material ce trebuie citit cu atenţie.

Plecând de la adevărul că cimitirul este o istorie netrucată a umanităţii, Mihai Vicol semnează reportajul „Crucile vorbesc despre cei care au fost", referindu-se nu numai la „colbul istoriei şters de prezent", la datoria că „eroii trebuie cinstiţi" şi că „monumentele vechi le eclipsează pe cele de astăzi", ajungând la constatarea că „ţărâna i-a împăcat pe soldaţii sovietici cu cei germani", ci şi la „ceea ce înseamnă privatizarea unui cimitir" şi datoria municipalităţii să facă

*

ceva „In memoriam Constantin Sofroni" – un primar al Sucevei, prieten apropiat al sucevenilor, dar mai ales al scriitorilor şi pictorilor care timp de 4 ani n-a lipsit de la nici un vernisaj de expoziție sau lansare de carte, plecat prematur în Eternitate.

Pentru bucovineni şi cititorii cărții mele „Bucovina pământ românesc" I Presa din Cernăuți (1811-2004) care au umblat prin „colbul istoriei" este important de reținut că celebrități precum George Cantacuzino, mare logofăt al Moldovei, folcloristul Simion Florea Marian – „o mare voce a culturii sucevene" cum îl numeşte Mihai Vicol, eroii din războiul 1916-1918 Ion Grămadă, Lascăr Luția, Teodor Tertuean, Dumitru Mihaloş, Vasile Popesc şi Iustin Brehan,

aici, la cimitirul „Pacea” din Suceava” îşi dorm somnul de veci, iar îngroparea în uitare a unora dintre mormintele lor poate fi considerată doar o întâmplare a momentului când reporterul a făcut închinăciunea românului, aprinzându-le lumânarea sau candela”.

*

Anul V, No. 19-20 CENZURAT 1-15 Noemvrie 1938

Cuvântul Preoțesc

Abonamentul Anual Lei 100 Numărul Lei 5

Organ Profesional

Apare bilunar

Redacția și Ad-ția Asociația clerului ort. Rădăuți Str. Bogdan Vodă 6

Cuvânult Preoțesc,organ profesional, apare bilunar, din 1933, editat de Asociația clerului ortodox Rădăuți, strada Bogdan Vodă nr.6, tiparul la „Arta” Rădăuți, format 31x23 cm.

Animatorul publicației: P.C. părintele dr.I. Zugrav.

La bilanțul a patru ani de activitate – ianuarie 1938, anul V. nr. 1-2 – redactor responsabil: preot Victor Cocinschi, secretar de redacție: preot Oreste Gherasim.

În seria înfăptuirilor bisericeşti publicația evidenția „înzestrarea mânăstirilor cu păduri şi pământ arabil, astfel ca fostele focare de cultură românească şi bisericească să poată ieşi din amorțirea şi somnolența neînțeleasă în care au căzut”, „pensionarea preoților în condiții care dacă rămân neschimbate nu pot aduce decât nemulțumire şi mâhnire”, „înființarea cu data de 1 iulie 1937 a episcopiei ortodoxe a Maramureşului, cu reşedința în oraşul Sighet, ca sufragană

Mitropoliei Bucovinei", „ocuparea catedrelor facultății de teologie cu titulari, a căror tinerețe, pregătire temeinică şi putere de muncă, le va da posibilitatea de ridicare şi menținere a acestei instituții la nivelul înalt pe care l-a avut întotdeauna".

Erau publicate articole cu titlul: „În fața alegerilor eparhiale", „Cetim prea puțin", „Proiectul de buget pe anul 1938", „Obiectul religiei în şcoală", „Primejdia sectarismului", „Învățământul religios", „Biserica față de problema copilului", „Cuvântul preoțesc" văzut de un laic la cinci ani de la apariție", „Despre fondul forestier al bisericii", „Primatul educației" etc.

La rubrica „Figuri reprezentative" erau prezentate materiale despre preoții noştri: Ioan Bucevschi – la zece ani după moartea lui", „Profesorul Vasile Gheorghiu - la primirea sa ca membru de onoare al Academiei Române", „Preotul Mihail Dracinschi, fost rector al seminarului – o personalitate", „Mitropolitul Andrei Şaguna ca scriitor şi pedagog – o monografie a domnului Gh. Tulbure", „Î.P.S Mitropolit Visarion la trei ani de arhiepăstorie" etc.

Alte rubrici ale periodicului: „Bisericeşti", „Cărți şi reviste", „Conferințe", „Decese", „Deziderate", „Administrative", „Redacționale", „Cartea sfântă", „Cerc misionar", „Apel către preoțime" etc.

Semnau: pr. Gh.Bosoviciu, P. Suhani, cantor, O. Bucevschi, preot I. Zugrav, V. Țibu, preot Oreste Gherasim, preot Gh. Sp. Popesc, arhipresv. Oreste Tarangul, preot Petre Tăutu, preot Teodosie Mardari, preot Vasile Paulencu, Eugen Mironovici, preot Ioan Flaişer, preot Voloşencu Dimitrie, preot Nicu Lungu, preot D. Hogea, preot Ioan Berariu, preot George Mihăilean, preot Vasile Onică, preot George Petru Berariu, pr. Dim. Frâncu, preot Ion Breabăn, dr.St. Slevoacă ş.a.

„Primejdia încă n-a trecut” este intitulat un articol redacțional din *Cuvântul Preoțesc* nr. 1-2/1938. Este vorba de Fondul forestier al bisericii ortodoxe române – Bucovinene care, în 1925, când prin lege pământurile au trecut pe seama bisericii, era într-o stare înfloritoare”, spune redacția. Aflat în administrarea bisericii, prin Consiliul Eparhial, sub preşedinția Arhiepiscopiei şi Mitropoliei Bucovinei, iar mâna bisericească slabă, administrarea neputincioasă, era pe cale să se ajungă la etatizarea lui.

Pentru edificarea cititorilor asupra problemei, articolul face trimitere la ce s-a scris, în timp, din 1933 până în 1937, în *Glasul Bucovinei.*

Câteva amănunte sunt revelatoare.

Originea şi istoricul constituirii fondului bisericesc ortodox român al Bucovinei este strâns legată de istoricul Moldovei, a Bucovinei.

În anul 1774 acest colț al Moldovei a fost rupt din trupul Moldovei şi încorporat imperiului austriac.

Numeroasele averi mânăstireşti au atras atenția stăpânitorilor şi în anul 1783 împăratul Iosif al II-lea a dispus prin ordonanța imperială din 19 iunie reducerea numărului mânăstirilor şi trecerea pământului şi a pădurilor acestora sub stăpânirea împărătească.

Fondul bisericesc creat astfel cuprinde toate averile mobile şi imobile ale episcopiei de Rădăuți şi ale tuturor mânăstirilor şi schiturilor bucovinene.

Constituirea definitivă a Fondului religionar din Bucovina s-a făcut prin „Regulamentul din duhovnicesc” de la 29 aprilie 1786.

Ctitorii fondului erau: vechii Domni, mitropoliți, episcopi şi boieri români din Moldova, iar creatorul şi organizatorul fondului însuşi împăratul Iosif al II-lea.

Pentru administrarea fondului s-au înființat cinci „economate”: la Coțmani, Onofrei, Frătăuți, Cuciurul – Mare şi Ilişeşti cu câte un director în fruntea lor, toate supuse guvernatorului militar al Bucovinei.

În 1786, o dată cu desființarea administrației militare a Bucovinei, această țară a fost încorporată Galiției, iar Fondul religionar a trecut sub administrația guvernului din Liov.

În 1849, când Bucovina a fost despărțită de Galiția şi declarată provincie autonomă, cu titlul de ducat, administrația fondului a trecut asupra guvernului pus din nou în fruntea Bucovinei. Acesta înainta toate rapoartele Ministerului cultelor din Viena, care mijlocea între guvernatorul țării şi Împăratul - protectorul suprem al Fondului.

Revenirea Fondului la țara mamă în 1918, cu jertfa dată din plin în acel timp, de ororile războiului, de rechiziționări dar şi a exproprierilor, când s-au pierdut 25.977 ha., averea fondului ajunge în 1930/1931, la 245.057,19 ha păduri amenajate, deservite de căi ferate în lungime de aproape 200 km., o rețea de peste 500 km. drumuri de pădure, 600 km drumuri de scoatere, cca 3500 km. cărări şi poteci de vânătoare şi o rețea telefonică de 200 km.

Acestui domeniu forestier i se adăugau: minele de mangan din Iacobeni şi Vatra Dornei, stabilimentul balnear din Vatra Dornei, băile din Iacobeni, pescăriile din Cozmeni, regia fabricilor de cherestea, gaterele etc.

Lăsând la o parte istoricul şi averea fizică a fondului, relatate de Şt. Gârbu, ing. şef silvic, în revista *Codrii Bucovinei* nr.7-9/1931, să revenim la administrarea lui. *Cuvântul preoțesc* arătând că „mâna bisericii era slabă şi neputincioasă” în această privință, explică întâmplarea şi prin aceea că în Consiliul Eparhial pătrunseseră reprezentanții partidelor

politice care îi foloseau resursele pentru aderenți şi scopuri politice.

„Fondul, fondul săracu!" îşi intitula Glasul Bucovinei nr.5218/1937 articolul despre administrația acestuia, aflat în mare criză administrativă şi financiară, dezvăluind adversitatea dintre barosanii Gh. Alexianu şi Petre Ioan care, într-o şedință a Comitetului de direcție din 3 decembrie s-au năpustit unul asupra altuia, nu numai aruncându-şi cuvinte necuviincioase, în mod violent, ci ridicând scaunele şi aruncându-se unul asupra altuia, somându-se să-şi părăsească serviciul.

Cine are dreptate dintre cei doi corifei, nu se ştie, dar se poate preciza că „lucrurile merg aşa de bine la fondul nostru bisericesc încât şi pe luna trecută au trebuit împrumutați bani pentru plata personalului eparhiei şi al fondului.

Cititorii noştri însă să-şi dea seama că cei ce se înjură ca la uşa cortului se vor împăca mâine din nou şi-şi vor zâmbi, fiindcă prada este prea bogată, încât s-o lase să le scape din mână."

*

La 14 decembrie 1937, în baza art.42 din Legea pentru organizarea şi administrarea fondului ortodox român al Bucovinei, Consiliul de Miniştri deleagă pe Ion I. Nistor, ministrul muncii, ca în numele Ministerului Agriculturii şi Domeniilor, al Cultelor şi Artelor, să exercite controlul statului şi supravegherea Fondului Bisericesc. Sarcina îi revenea în condițiile în care „bugetul fondului era deficitar iar slujitorii altarului şi personalul administrativ rămăseseră neplătiți timp de 9 luni".

În scurt timp s-au plătit lefurile, pe două luni deodată, şi s-a restabilit echilibrul bugetar, asigurându-se şi lemnul trebuitor țăranilor, cu prețul de regie, ei fiind admişi la lucrări

în natură în pădurile fondului, lemnul obținut fiind şi comercializat la Cernăuți, Hotin, Bălți şi Soroca, în schimbul pentru grâu, porumb, lână şi alte produse – lucru care s-a întâmplat până la alegerea noului şef al Bisericii Bucovinei – I.P.S.S. Mitropolitul Visarion.

Absența de la control a ministrului s-a resimțit. Mitropolitul, probabil şi din cauza anturajului nefast, nici nu-şi mai ținea audiențele, ceea ce a dus la reînnoirea delegației pe care o avusese ministrul, de a exercita controlul statului asupra administrării fondului bisericesc.

Controlul statului la ocoalele silvice Ilişeşti, Gura Humorului, Solca şi Vicovul de Sus, a confirmat că țărănimea a primit în 1937 o cantitate mai mică de lemn decât în anii din urmă, iar prețul lemnului s-a urcat, dispunându-se un set de 12 măsuri care au venit în interesul țăranilor, muncitorii pădurilor, spiritele agitate ale țăranilor bucovineni potolindu-se.

*

Urmarea ordonanței imperiale din 19 iunie 1783 s-au desființat următoarele mânăstiri din Bucovina: 1 Rădăuți cu 8 sate, moşii şi munți în Bucovina; 2. Moldovița cu 6 sate şi muntele Suhard; 3. Humor cu 6 sate şi muntele Măgura; 4. Putna cu 26 sate şi 19 munți; 5.Voroneț cu 10 sate şi 3 munți; 6.Sf. Ilie cu 3 sate şi moşia Florinta; 7. Pătrăuți cu 2 sate; 8. Sucevița cu 4 sate şi muntele Giumalău; 9. Mânăstirea Schitul Mare (Galiția) cu 3 sate; 10. Dragomirna cu 3 sate şi moşia Bârnova; 11. Solca cu 10 sate şi 4 munți; 12: Sft. Onofrei cu 4 sate; 13. Ilişeşti cu 4 sate; 14. Horecea cu 2 sate.

De asemenea au fost desființate schiturile:1. Crişceatec cu împrejmuirea şi jumătate de sat; 2. Zamostie cu a treia parte din sat şi locul în jurul schitului; 3. Ostra sau Barbeşti cu 100 fălci; 4. Luca cu 12 fălci; 5. Babin cu jumătate falce de loc; 6.

Horibnița cu 4 fălci de loc; 7. Vijnița cu un petic de pământ pe care se poate nutri un cal; 8. Bereznița cu 1/16 parte din Banila pe Ceremuş; 9. Broscăuț cu 15 fălci; 10. Voloca cu una falce; 11. Jadova cu câteva fălci de pământ.

*

În „Primatul educației" pr. Oreste Gherasim ajunge la concluzia că în „conflictul dintre bine şi rău, dintre întuneric şi lumină, tineretul îşi are partea lui de centrală preocupare şi covârşitoare importanță."

Referindu-se la manualele şcolare, la „unele pagini de antologie, într-un manual de limba română pentru clasa a V-a secundară se dădea ca model al genului epigramistic:

„În această groapă zace un sicriu
În sicriu un popă, în popă rachiu"

Iar într-un manual de clasa a VIII-a, autorii (profesorii) analizând opera poetică a lui Topârceanu, pentru a exemplifica umorul irezistibil al poetului, se exemplifica: „balada Popii din Rudeni, care cuprinde versuri ca acestea: „Nici o şoaptă, nici un ropot… / Numai din adâncuri sure, vine vuiet lung de clopot./ Peste-ntinderi de pădure…/ Lung îi sună la ureche, /Pe când el cu grijă scoate / Pântecoasa ploscă veche / Din desaga de la spate / Şi cu plosca ridicată/ Zugrăvit pe cerul gol / Popa capătă deodată măreție de simbol. / Colo-n vale, unde drumul taie luminişuri rare, /Printre plopi, se vede fumul hanului din Vadul Mare./ Calul vesel, simte locul / Şi s-abate scurt din cale, / C-a 'nvățat şi dobitocul / Patima sfinției sale."

Poezia este însoțită de următorul comentariu: „Poezia aceasta este una din cele mai bune balade ale autorului şi se caracterizează printr-un umor sănătos şi printr-o formă sprintenă!

„O nerozie literară", conchide pr. Oreste Gherasim.

*

Cuvântul preoțesc, foaia preoților din Bucovina, apare la Cernăuți, str. Bogdan Vodă nr. 61 şi-a încheiat un an de apariție şi cu numărul pe ianuarie 1935 a început un An Nou".

(Din *Voința şcoalei*, 10 februarie 1935)

Cuvântul preoțesc cu nr.11-12 apărea şi în anul 1941. Director: preot O Gherasim.

*

„După cinci ani" se intitula articolul semnat de preot prof. I. Zugrav în *Cuvântul preoțesc* nr.21-24, 15-31 decembrie 1938, număr festiv, în care dezvăluie:"Mă gândesc cu drag la timpul când un grup de câțiva preoți au pus la cale publicarea *Cuvântului preoțesc*. Personal eram îndoielnic de reuşită, dar energia părintelui, actual consilier, Gh.Negură, a protoiereului Gh. Cojocariu şi cea a părintelui Gh. Vedeanu, dublată şi de munificența acestuia din urmă, care a luat asupra-şi plata integrală a primului număr, m-au angajat să-mi iau sarcina de redactor şi să începem."

*

În urma mutării la Cernăuți, în numărul 5/1 martie 1936, pr.I.Zugrav îşi lua rămas bun de la Cuvântul preoțesc, încetând de a mai fi redactor responsabil, locul său luându-i-l preotul V.Cocinschi, dar, ulterior, I. Zugrav semna ca redactor şef şi în nr.24 din 15 decembrie 1936.

La Biblioteca universității „Mihai Eminescu" din Iaşi, parte a publicației figurează înscrisă la ziare, iar alta la reviste (cota nr.1418).

Cuvântul preoțesc de la Rădăuții lui Bogdan Voievod depăşeşte aspectul zonal al unui periodic profesional. Sunt în fiece număr articole care fac cinste preoțimii arboresene. Numele părintelui Orestie Gherasim e acum bine cunoscut. Ultimul număr al acestui *Cuvânt* este un prinos pentru

I.P.Sfinţitul Visarion de la a cărui înscăunare ca urmaş al lui Silvestri Morariu, s-au împlinit doi ani.”

(Din *Iconar*, III,2,1937, Cernăuţi)

*

„Mitropolitul Bucovinei, Visarion Puiu, un nedreptăţit al istoriei” se intitulează documentarul semnat de pr. Mihai Mocanu, la rubrica „însemnări” din *Teologie şi viaţă*, revistă de gândire şi spiritualitate, serie nouă, anul IV (LXX) nr.1-4, ianuarie-aprilie 1994, editată de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, redacţia şi administraţia – Centrul Mitropolitan IAŞI, Bulevardul Ştefan cel Mare şi Sfânt nr.16.

Ce ne spune părintele Mihai Mocanu?

Preluând aspecte din viaţa şi activitatea marelui ierarh Visarion Puiu, de la cercetători – diac prof. Ioan Ivan, prof. univ. C. Tomescu, informaţii directe de la persoane care l-au cunoscut – pr. prof. dr. P. Rezuş, pr. prof dr. Al. Ciurea, prof. dr. acad. Constantin Ciopraga, arhim. Mitrofan Băltuţă, autorul face dovadă că, mai ales în timpul dictaturii comuniste, biserica în general, şi Mitropolitul Bucovinei Visarion Puiu în persoană, au fost profund afectaţi.

Slujitor al bisericii „Sfinţii Voievozi” din oraşul Paşcani, locul unde în anul 1879 s-a născut viitorul înalt ierarh şi Mihai Sadoveanu, un an mai târziu, amândoi elevi ai iscusitului învăţător Domnul Trandafir (Busuioc), însuşi profesorul Ciopraga fiu al Paşcanilor, pr. Mihai Mocanu se apleacă cu grijă şi responsabilitate asupra ofertei pe care ne-o face. El face referiri şi la perioadele când înaltul prelat a fost episcop al Hotinului, Mitropolit al Transnistriei şi crede că a intrat în conflict cu autorităţile sovietice, încă de pe atunci.

Studiile sale făcute la Kiev, activitatea sa la Chişinău ca director de seminar şi exarh al mânăstirilor, realizările şi împlinirile sale ca episcop al Hotinului – în care intrau judeţele

Hotin, Bălţi şi Soroca – ,opera caritativă şi activitatea social-obştească în Cârja Episcopiei l-au ridicat la treapta de Mitropolit al Bucovinei, ales la 17 octombrie 1935, confirmat prin decret regal la 28 octombrie, investirea având loc la Sinaia, castelul Peleş, sala „Florentină", la 30 octombrie 1935.

Înscăunarea sa ca Mitropolit al Bucovinei a avut loc în ziua de 10 noiembrie 1936, când a rostit în faţa celor prezenţi:

„Arată-mi Doamne calea pe care să merg ca pe cărările voiei Tale sfinte să port sufletele încredinţate păstoririi mele. Fă ca toiagul acesta păstoresc să nu-mi fie a-l purta cu greutate, iar turma spre care sunt trimis, să o pot cu îndestulare hrăni din ogorul Evangheliei Tale şi mă învredniceşte a spune cândva ca Apostolul cu bucurie sufletească: Nu eu, ci harul care a fost cu mine a săvârşit aceasta."

Destinul marelui ierarh Visarion Puiu se schimbă brusc şi la 9 mai 1940 îşi dă demisia, aprobată cu data de 15 mai 1940.

Cum ne explicăm această hotărâre? – se întreabă pr. Mihai Mocanu. Şi tot sfinţia sa vine cu argumentele. Se ştie: „în noaptea de 26 spre 27 iunie, Uniunea Sovietelor adresează României, cu totul neaşteptat, un ultimatum cu cererea înapoierii Basarabiei „sub orice preţ", sub falsul motiv că ea ar fi populată cu ucraineni şi o dată cu aceasta cere şi cedarea părţii nordice a Bucovinei, ca mijloc de despăgubire pentru dominaţiunea de 22 ani a României în Basarabia" (A. Boldur, Istoria Basarabiei).

Iar prin fapte dovedise ataşamentul său pentru cauza ţării: în anul 1940 alocase 10 milioane lei pentru înzestrarea armatei – 5 milioane din partea Fondului bisericesc şi 5 milioane din partea eparhiei, plus 100 mii lei pentru completarea echipamentului unui regiment de vânători din

Cernăuţi şi materiale de construcţii pentru Liceul militar din Cernăuţi.

Autorul vede în hotărârea ierarhului „o formă de atragere a atenţiei, de trezire a conştiinţelor şi o formă de protest” faţă de ultimat. Şi adaugă:„Nu era mitropolitul Visarion o personalitate care să dea înapoi în faţa necazurilor, mai ales că, a declarat, la instalare, că indiferent de împrejurare, trebuie să-şi slujească turma”.

Î.P.S. Visarion Puiu,
Mitropolitul Bucovinei

*

turma”.

Dar iată scrisoarea Mitropolitului Visarion Puiu adresată clerului şi credincioşilor din Mitropolia Bucovinei:

„Aducem tuturor la cunoştinţă cu aceste rânduri, că începând cu data de 15 mai 1940, păstoria noastră duhovnicească, al cărui toiag l-am purtat cu voia lui Dumnezeu vreme de patru ani şi jumătate, va trece de acum în grija altui ierarh. Ziua retragerii dorită de mine şi vestită tuturor de repetate ori, acum a sosit. Şi, cu acest prilej, doresc să vă exprim, cum se obişnuieşte în astfel de împrejurări,

simțămintele şi ultimele îndemnuri ce doresc să vi le împărtăşesc plecând din Cernăuți.

Mai întâi arăt că ne despărțim cu părere de rău de această frumoasă eparhie cât şi de clerul ei. La fel, cu acelaşi sentiment, de întreg personalul conducător şi cel de lucru al instituției „Fondul” care administrează averile ce au mai rămas bisericii noastre în această eparhie şi care laolaltă m-au ajutat în munca complexă şi atât de deosebită în cârmuirea Mitropoliei Bucovinei, cât am fost împreună. Mulțumiri, iertare tuturor şi ascultare de noul mitropolit…

…Şi mă rog, ca în gânduri şi rugăciuni, să nu mă uitați, cum nici eu nu voi uita, pentru că şi zidurile ce mi-ați procurat în dar, la Mânăstirea Neamțului, îmi vor aminti de voi toți şi de întreagă această eparhie, căreia doresc o pururea crescândă înnoire până la sfârşitul veacurilor”.

S-a retras la casa de odihnă de la Vovidenia-Neamț pentru odihnă şi meditație, rugăciune şi linişte. Avea doar 61 de ani.

După un an de la revenirea Basarabiei la patria-mamă este numit mitropolit misionar în Transnistria, cu reşedința la Odesa, motiv pentru care, în 1944, a fost nevoit să se refugieze în Apusul Europei,unde, la Paris, a trăit până la moarte – 1964.

Acolo, un ordin călugăresc catolic, numit „trapişti” i-au asigurat un minimum de existență şi i-au făcut cele necesare de îngropare.

Ceea ce au făcut autoritățile române după refugiul în străinătate a mitropolitului, aflăm tot din documentarul din care am extras cele de mai sus.

Prin decizia nr.11 din 20 februarie 1946 Tribunalul Poporului îl condamnă la moarte, în contumacie, pentru motivele:

1. A plecat peste hotare neavând sferă de jurisdicție şi se găsea în disponibilitate;

2. A părăsit țara fără autorizație şi încuviințare;

3. A participat la acțiuni sedițioase împotriva statului român.

Sfântul sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în sesiunea din februarie 1950 ia în discuție cazul mitropolitului Visarion Puiu, găseşte întemeiată hotărârea tribunalului şi în plus îi impută că manifestă atitudini filo-catolice şi că s-a împotrivit înființării Patriarhiei Române.

În temeiul celor de mai sus, cu umanitate de voturi, „Sfântul Sinod, pe baza canonului apostolic al Sinodului IV Ecumenic, aplică Mitropolitului Visarion pedeapsa cu caterisirea. Prin aceasta este dezbrăcat de demnitatea de mitropolit şi arhiereu, iar acțiunile lui peste hotare sunt considerate nule şi neavenite."

Învinuirile aduse celui în cauză sunt demolate de autorul documentarului cu argumente pertinente, redăm însă alte măsuri… organizatorice ale Sinodului B.O.R.

În aceeaşi sesiune, din februarie 1950, membrii Sfântului Sinod disponibilizează 12 arhierei, îi scoate din scaune şi-i trimite în mânăstiri, creînd teroare, teamă, frică față de noile autorități.

Iată numele, funcția şi locul retragerii acestor ierarhi:

1. Mitropolitul Efrem Enăchescu, trimis stareț la Cernica;

2. Episcopul Partenie Ciopron, stareț la mânăstirea Sf. Ioan din Suceava;

3. Episcop Veniamin Nistor, stareț la Sf. Treime Alba-Iulia;

4. Policarp Moruşca, episcop închinoviat la Sf. Treime – Alba-Iulia;

5. Arhiereul Emilian Antal, stareț la Cozia;

6. Arhiereul Eugen Laiu, stareț la Mânăstirea Cocoş-Tulcea;

7. Episcop Atanasie Dincă, stareț la Sf. Apostoli – Huşi;

8. Arhiereul Calaction Cordun, închinoviat la Căldărăşani;

9. Arhiereul Teodor Scorobeț, închinoviat la Sf. Treime - Alba-Iulia;

10. Arhiereu Veniamin Pocitan, închinoviat la Cernica;

11. Mitropolit Tit Simedrea, închinoviat la schitul Darvari – Bucureşti;

12. Mitropolitul Nifon Criveanu, închinoviat la biserica Domnița Balaşa – Bucureşti.

„Cu câțiva ani mai înainte trecuse la cele veşnice, printr-o moarte dubioasă, Patriarhul Nicodim, iar un făclier, un mare teolog, Mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei a ieşit forțat din scaun, ca după un an să treacă la cele veşnice, în uitare şi mâhnire la Mânăstirea Agapia."

Autorul cărții de față ştie că la închiderea anului şcolar 1947-1948, în iunie, la Adunarea şcolară de la Seminarul Veniamin Costache din Iaşi, a luat parte Mitropolitul Moldovei Iustinian.

Iată un fragment din corespondența pr. Mihai Mocanu cu pr. Prof. Petru Rezuş, referitor la climatul în care a trăit Mitropolitul Veniamin Puiu în străinătate:

„A avut diferite neplăceri cu românii din Franța, ba chiar a fost agresat de unii, dar n-a făcut concesii de nici un fel cu Vaticanul deşi a fost atenționat în mod asiduu. Aştepta să se întoarcă în țară şi regreta Mitropolia din Cernăuți, unde clădise Palatul cultural. Trăia simplu şi-şi îndeplinea datoriile duhovniceşti"…

Lespedea de mormânt din marmură de la Vovidenia-Neamț este prezentată astfel în descrierea Diac. Prof. Ioan Ivan:

„Stema Mitropoliei, încadrată între-un tricher şi dicher şi dedesubt monograma M.V., apoi:

VISARION PUIU 1879-19… MITROPOLITUL BUCOVINEI 1935 -19…

Fost episcop de Argeş 1921-1923

Episcop de Hotin 1923-1935, jos:

Rugați-vă Domnului pentru voi

Rugați-vă pentru toți cei adormiți

Rugați-vă şi pentru mine."

În octombrie 1990 a avut loc reabilitarea post-mortem a Mitropolitului Visarion Puiu de către Sfântul Sinod.

Intră în competența Sfântului Sinod al B.O.R. de a stabili, aproba şi duce la îndeplinire o seamă de propuneri făcute în documentarul semnat de pr. Mihai Mocanu, făcute de acesta dar şi de către Diac. prof. Ioan Ivan – în 5 puncte menționate în lucrarea folosită.

*

În perioada 1962-1967 când lucram la Huşi ca secretar al Comitetului executiv al Sfatului popular, l-am cunoscut bine pe Sfinția Sa Partenie Ciopron, Episcopul Romanului şi Huşului. Periodic venea la Huşi unde participa la conferințele organizate de protopopiatul local din care făceau parte preoții din oraş şi din localitățile săteşti ale raionului. Era regula ca la aceste întruniri să participe şi secretarul Comitetului executiv raional, ca reprezentant al organului local de partid şi de stat. Cum îndeplineam asemenea funcție, de fiecare dată eram invitat de părintele protopop Baractaru. Sosea şi de la Iaşi inspectorul de problemă Medeleanu de la Sfatul popular regional. Lua parte şi deputatul eparhial care era atunci

colegul meu Eugen Cherembach, jurist cu calități profesionale şi morale deosebite.

Conferințele se terminau cu organizarea unei mese la care participau puține persoane, dar întotdeauna cei trei invitați, părintele protopop şi bineînțeles Sfinția Sa Episcopul.

Orice se putea discuta cu Prea Cucernicia Sa, fiind bine informat şi deloc zgârcit în cuvinte. Ne povestea multe din întâmplările sale. Îi făcea plăcere să ne detalieze lucruri şi fapte din perioadele când fusese episcop al armatei române. Niciodată însă nu a relatat că ar fi fost scos din scaunul episcopal şi trimis ca stareț la Mânăstirea Sf. Ioan – Suceava. Nici despre existența ca stareț la Sf. Apostoli Huşi a Episcopului Atanasie Dincă n-a vorbit.

Erau, se vede, consemne de la Sfântul Sinod peste care Erarhul nu putea să treacă. Ori era vorba tot despre o experiență de viață, mult mai bogată decât a noastră, mult mai tineri la vremea aceea.

*

ŞI ADMINISTRAŢIA : :
ale No. 13 : : Bucureşti
258/81 Administraţia
203/15 Redacţia : :

Atta Constantinescu
Dr. E. Nastasi

ENTE: 50 Lei anual
tate după învoială :

Cuvântul Rădăuţilor

„Să ai grije de ţărani şi muncitori şi să lucrezi pentru ridicarea lor fizică, morală şi materială. Să fi bun la suflet, milos şi larg în faţa nenorocirei. Să fi energic şi curajos în acţiunile tale drepte, dispreţuind atacurile violenţele cari sunt singura armă a neputincioşilor".

(Din testamentul politic al lui Alexandru Constantinescu)

Cuvântul Rădăuților apare la 14 octombrie 1927, fondator Atta Constantinescu; redactor dr. E. Nastaşi, cu următorul citat din testamentul politic al lui Alexandru

Constantinescu: „Să ai grijă de ţărani şi muncitori şi să lucrezi pentru ridicarea lor fizică, morală şi materială. Să fii bun la suflet, milos şi larg în fața nenorocirii. Să fii enegic şi curajos în acțiunile tale drepte, dispreţuind atacurile, violenţele care sunt singura armă a neputincioşilor."

Cuvântul Rădăuţilor era o gazetă judeţeană: „Rădăuţiul fiind cel mai românesc şi cel mai bogat judeţ în toate ramurile de activitate din Bucovina", „Pentru un partid politic în plină evoluţie, cum este partidul naţional-liberal din acest judeţ o gazetă care-şi înţelege misiunea, poate fi un bun mijloc de răspândire a ideilor sănătoase", spunea Atta Constantinescu adresându-se locuitorilor din judeţul Rădăuţi.

Apărea în 2 pagini la Imprimeriile „Independenţa" Bucureşti, str. R. Poicare nr.17, aşezând în prima pagină pe „Omul providenţial" – dl. Ion I.C. Brătianu.

Ziarele următoare publicau fotografiile şi cuvinte despre dl. I. Duca, înalţi regenţi ai României – I.P.S.S. Patriarhul Miron Cristea, A.S.R. prinţul Nicolae, D.Gh. Buzdugan, „Un român" – Vintilă Brăteanu, „Luptătorul modest" – Const. I. Nicolaescu, preşedinte al Senatului, dr.C. Angelescu, ministrul şcoalelor dar şi ale Î.P.S.S. Mitropolitul Nectarie al Bucovinei, Iancu Nistor, ministrul lucrărilor publice, dr. I. Calimachi, senator – prezenţi la Marea Solemnitate de la Rădăuţi pentru punerea pietrei fundamentale a Catedralei ortodoxo-române la 22 octombrie 1927.

În titlul „Vedeţi-vă de treburile voastre!", „Cuvântul Rădăuţilor" spunea că „în Bucureşti se văd, de la o vreme, încoace, o mulţime de feciori şi fete din Bucovina, veniţi în capitala ţării după servicii.

…După un raport oficial, făcut de poliţia Capitalei, 3850 de fete şi feciori din judeţele Bucovinei au venit în anul acesta la Bucureşti pentru a căuta stăpân. Dintre aceştia doar 208 au

găsit de lucru. Restul, fie că s-au înapoiat pe la casele lor, fie că s-au pierdut prin țară…

… Oraşul mare – ademeneşte. Fetele de la țară sunt adeseori prada oamenilor fără inimă; le ademenesc şi le vând în casele de prostituție.

… În anul acesta peste 20 de fete din Bucovina au fost găsite în astfel de case"…

… „Directorul închisorii Rădăuți Gheorghe Barcan, fiind implicat în fraudele de la închisoarea Văcăreşti din Capitală, a fost arestat ieri şi depus în penitenciarul din Bucureşti.

O dată cu el au mai fost arestați Mihai Stănescu, directorul actual al închisorii Văcăreşti, precum şi alți doi funcționari.

Barcan este acuzat de delapidare de bani publici."

Într-o dispută cu Pamfil Şeicaru, directorul ziarului *Cuvântul*, Atta Constantinescu explica:titlul de ziar este luat după „Cuvântul" care apare la Brăila, nu după cel din Bucureşti, cum susținea Şeicaru, preşedinte al sindicatului ziariştilor şi purtător al Ordinului „Mihai Viteazu".

Ziarul publica la 4 noiembrie 1927 cu titlul „Dizolvarea Consiliului județean Câmpulung" – decizia ministrului de interne ((I.Gh.Duca) de dizolvare a Consiliului județean pentru că i se atribuia vina că în şedința de la 15 mai a votat deschiderea unui credit în valoare de 640.0000 lei pentru întreținerea şi repararea singurului automobil pe care îl avea județul, cu toate că şi în anul 1926 s-a aprobat suma de 815.915 lei pentru acelaşi scop, din care s-au cheltuit 605.626 lei, automobilul fiind întrebuințat de prefect pentru nevoile sale personale şi pentru speculă.

Asemenea fapte, spunea articolul, compromiteau cu rea credință interesele administrative ce i s-au încredințat

Consiliului şi s-a dispus dizolvarea lui şi numirea unei comisii interimare care să gireze afacerile judeţului.

Numărul 6 din 18 noiembrie 1927 al ziarului, în 6 pagini, era dedicat împlinirii a „Un an de la moartea lui Alexandru Constantinescu – elogiul ţării adus regretatului dispărut,” cuprindea cuvântările lui I.C. Brătianu, I.G. Duca, P.P. Negulescu, preşedintele Camerei, I. Nistor, în numele Bucovinei etc., insistându-se asupra „Omului şi opera lui”, „Un mare discurs al lui Alexandru Constantinescu la reforma electorală”; textul „Testamentului politic al lui Alex. Constantinescu”.

Numărul 7 completa încă o pagină neagră: „Moartea lui I.C. Brătianu” cu arătarea modului, cum s-a săvârşit din viaţă marele bărbat de stat. M.S. regina Maria în faţa catafalcului. Doliul ţării”:

… joi 24 noiembrie 1927, la ora cinci şi jumătate, preotul Mihălcescu de la biserica Amzei a fost chemat să dea suprema împărtăşanie;

…Cu câteva ore înainte de a-şi fi dat sfârşitul, Ion I.C. Brătianu a scris pe o bucată de hârtie familiei şi colaboratorilor „fiţi liniştiţi”. Apoi şi-a pierdut cunoştinţa, intrând în agonie;

… La orele 6,45 dimineaţa inima lui Ion I.C Brătianu a încetat să mai bată.

Moartea a fost constatată prin următorul certificat medical:

„Astăzi, joi 24 noiembrie 1927, la orele 6,45 dimineaţa a încetat din viaţă dl. Ion I.C. Brătianu, preşedintele Consiliului de miniştri, în urma unei anghine streptococice cu septicemie.”

24 noiembrie 1927 prof. dr. C. Angelescu, prof. dr. Nanu Muscel,prof. dr. Lupu, prof. dr. Nasta, prof. dr. Nasta.

… La orele 12 jumătate a venit la locuinţa defunctului M.S. Regina văduvă Maria, însoţită de dna Irena Procopiu, doamnă de onoare şi colonel Athanasescu, adjutant regal.

… Dorinţa fostului prim ministru a fost ca la moartea sa să nu i se aducă nici flori, nici coroane.

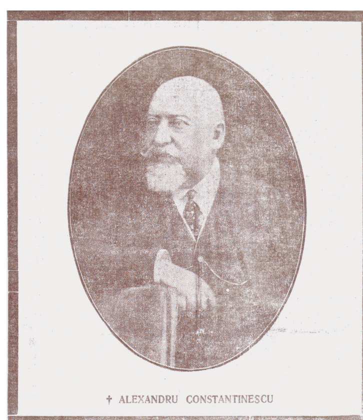
… Locul înmormântării: Florica.

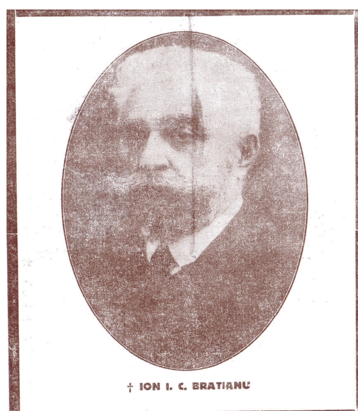
… Sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale lui Ion I. C. Brăteanu purtate spre cavou de sătenii din Florica.

… Mii de oameni au urmat carul mortuar.

… Înhumarea s-a făcut în prezenţa familiei în cripta din dreapta mormântului lui Ion.C. Brătianu, alături de care odihneşte Pia I. Brătianu.

La înmormântare a luat parte şi M.S. Regina Maria şi A.S.R. Principele Regent Nicolae.

† ALEXANDRU CONSTANTINESCU

† ION I. C. BRATIANU

Alexandru Constantinescu Ion I.C. Brătianu

*

Următorul număr din *Cuvântul Rădăuţilor* cuprindea în pagina întâi documentarul: „Demascarea dlui Pompiliu Ioaniţescu, membru al Parlamentului României Mari, ca ales şi

reprezentant al județului Rădăuți – „rămas în teritoriul ocupat slujind interesul germanilor şi a fost contra unirii fraților noştri”, iar în pagina a doua, jos, ştirea despre, „Ridicarea lucrărilor de valoare de către populație de la fosta Administrație a Bucovinei”, depuse ca urmare a războiului şi care, cu prilejul evacuării, au fost transferate la Salzburg.

*

I. Gh. Duca

*

Din ziarul din 31 decembrie 1927, în afară de sărbătorirea Noului an 1928, aflăm şi care este „cel mai mare deşert – care se cheamă viața. Ea are multe oaze. Acestea se numesc Speranța, Ambiția, Iubirea, Caritatea şi Patria”, că „cel mai mare râu e Timpul; cel mai profund Ocean – Moartea”; „ cel mai înalt munte se numeşte Succes”.

*

Exod, periodic de literatură, artă, ştiință şi religie, editat de Societatea Culturală „Traian Chelariu”, Dărmăneşti-Bucovina, anul I – 1994, de regulă în 8 pagini, format 21x30 cm, director şi editor prof. Victor Cozariuc.

Fac parte din colectivul de redacție: prof. Victor Cozariuc, preşedintele Societății Culturale „Traian Chelariu”,

prof. Nicolae Cureliuc – vicepreşedinte, prof. Vichente Nicolaiciuc, Victor V. Pihureac – redactor.

Redacţia şi administraţia: Biblioteca comunală Mărițeia Mare, comuna Dărmăneşti, județul Suceava.

Editura „COSSARIS"- Bucovina, tehnoredactare şi tiparul:Celestin-Exim SRL Suceava.

Periodicul este bine dozat. Fiecare număr cuprinde un eseu literar, autor Traian Chelariu, patronul Societății Culturale şi al revistei (sau amintire de la prieteni – Arcadie Filipescu, Iolanda Filipescu, Marcel Mureşanu, prof. Ioan Ghideşciuc-Negostina, Victor Nicolae Cozariuc ş.a.

În eseul „Traian Chelariu şi Tudor Arghezi", publicat în Exod nr.13-14, 1996 – Victor Nicolae Cozariuc relatează prietenia lui Chelariu cu Ion N. Teodorescu, adică Tudor Arghezi:

- Tudor Arghezi a consemnat astfel în „Bilete de papagal" din iunie 1937 „O nuntă de Feți Frumoşi", care fusese nunta lui Traian Chelariu cu Stella Rădulescu, socrul său un bun şi vechi prieten cu poetul „Cuvintelor potrivite" pe care Chelariu l-a cunoscut la logodna sa: „Colaboratorul nostru şi talentatul poet Traian Chelariu, asistent la catedra de psihologie tehnică a Universității din Cernăuți, s-a căsătorit duminică, 4 iulie 1937, la biserica Mavrogheni din Bucureşti, cu domnişoara Stella Rădulescu, mireasa lui, fiica unui vechi gospodar din Cernica, mare meşter în specialitate, care a format câteva generații de crescători de albine…

- A scris frumos despre nunul cel mare, ne-a urat o căsnicie ca a lui „fără umbră şi copii sănătoşi, deştepți şi frumoşi"… De umbre am avut parte în viață, dar am doi copii frumoşi şi deştepți, aşa cum mi-a urat Arghezi– spune Chelariu în discuția dusă cu profesorul ardelean Someşan,

când în toamna anului 1964 aveau să se revadă pe meleagurile Bucovinei.

Da, Traian Chelariu a avut parte de mari umbre în viața sa.

Profesorul universitar Traian Chelariu, scriitorul, filosoful, eseistul, publicistul, intelectualul de mare prestigiu, cunoscător al multor limbi şi literaturi, după 1950 nu numai că a fost nevoit să facă munci necalificate la ecarisaj Bucureşti dar a fost îndepărtat şi din Uniunea Scriitorilor şi i s-a îngrădit accesul la publicațiile vremii.

C.I. Ghideşiuc, în Exodul nr.7-8, 1996, relatează cum, în 1965, Chelariu trimițând la „Viața Românească nişte versuri, Demostene Botez îi răspunde că „acestea sunt lipsite de experiență şi talent, nu au originalitate şi nici prestanța necesară unei reviste de prestigiu."

Amărăciuni de felul acesta mai suportase Traian Chelariu. Dosarul cu cele 50 de recomandări întocmit în 1958 cu scopul reprimirii sale în Uniunea Scriitorilor şi a repunerii sale în drepturile cuvenite şi la care aderase mari personalități în apărarea sa, ca Tudor Arghezi, Al. Philippide, acad. D. Panaitescu Perpessicius, acad.Tudor Vianu, Alfred Murgul Sperber, nu i-a servit până la moarte – în 1966.

N-o fi fost suficient de convingătoare argumentele personalităților respective în favoarea „învinsului de mare talie psihică"?

Iată ce scriu cei de mai sus în apărarea şi protejarea cărturarului Traian Chelariu (din „Exod" nr.7-8, 1996):

„...Mare cărturar, de o erudiție remarcabilă şi cunoscător intim a mai multor limbi, atât istorice cât şi actuale, dimpreună cu literaturile lor, fostul şi probabil scriitorul profesor universitar şi-a făcut din catedră un piedestal înalt. Cât priveşte pana lui de scriitor, s-a dovedit a fi a unui talent

adevărat. Traian Chelariu are toate aptitudinile să reprezinte intelectualul, calitatea artistică şi culturală în orice parte a lumii civilizate şi, cu atât mai mult, la noi acasă"…25 aprilie 1958… (Tudor Arghezi).

„… Cunosc de multă vreme pe Traian Chelariu şi îl preţuiesc ca poet. E foarte talentat, are o frumoasă cultură literară şi e autorul mai multor volume de poezie şi proză…" (Al. Philippide).

„… Este unul dintre cei mai valoroşi exponenţi ai lirismului bucovinean, din epoca celor două războaie. Originalitatea poeziei sale pe de o parte şi lucrările sale filosofice, pe de alta, lunga sa activitate didactică şi publicistică, dimpreună cu sentimentele sale patriotice, precum şi atitudinea sa profund democratică îl recomandă îndeajuns…" (Acad. D. Panaitescu Perpessicius)

„… Cunosc de la începutul vieţii sale pe Traian Chelariu, doctor în litere şi filozofie, distins scriitor, fost membru al Uniunii Scriitorilor, Traian Chelariu a publicat numeroase opere în versuri şi în proză prin care a introdus în literatura noastră teme, particularităţi de limbă, o viziune originală, provenind din Moldova Nordică, locul său de baştină. Este un scriitor care s-a inspirat întotdeauna din viaţa populară şi a adus la o expresie literară, plină de armonie, tendinţele oamenilor, din mijlocul cărora a pornit…" (Acad. Tudor Vianu).

„… Traian Chelariu este un poet de mare valoare şi un om cinstit, curat, loial şi devotat (…) Dar mai presus de toate este un om de omenie adevărată şi în anii de prigoană mulţi cunoscuţi de-ai mei s-au bucurat de îndemnul şi sprijinul său moral şi material…" (Alfred Margul Sperber).

„Om de omenie – dedicat lui T. Chelariu – om de aleasă omenie „ este intitulat eseul scris de prof. Ioan Ghideşciuc

Negostina în Exod nr.13-14, 1996. iar în învățământul superior avea să fie realizat la Suceava abia către apusul vieții.

Atrăgându-şi şi tratându-şi bine colaboratorii dar şi tinerele condeie, colectivul redacțional de la *Exod* realizează un periodic bogat în conținut şi cu varietate tematică, cu rubrici multe şi semnificative: Viața culturală, Repere culturale, Repere culturale dărmăneştene, Şcoala şi învățământul, Biserica, Religia, Viața parlamentară, Monografii, Memorii (Iulian Vesper, Victor Săhlean, Profesoara de limbă maternă, Vladimir Streinu – teoretician literar), Reportaj, Repertor, Interviuri (cu prof. Vichente Nicolaiciuc, deputat în parlament; cu George Muntean, istoric şi critic literar), Repere (Expoziția de pictură a Baronului George Locwental – 100 ani de la naşterea pictorului), Oameni de seamă (Olga Kobiceanska – un clasic al literaturii universale – medalion la a 55-a aniversare de la moarte; Un om între oameni – Iurii Racocea; I.G. Zbiera; Ştefan Tcaciuc; Ivan Dolenciuc – deputat de Viena: S. Iaricefski – artist şi om fără frontiere), Arta, Mapamond, Tezaur (Din istoria folclorului ucrainian în Bucovina; Originea numelui oraşului Siret), Filozofie, Exod-magazin, Medalion literar (Sevcenco-Racoce – 12 iulie 2002, la Dărmăneşti), Istorie (Ştefan cel Mare – apărătorul creştinătății – 540 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei; Noi descoperiri arheologice la Dărmăneşti; Şcoala „Petru Muşat" Siret (1775-2000); Eroii neamului – Sfințirea Monumentului Eroilor din satul Mărițeiu Mare, comuna Dărmăneşti la 7 noiembrie 1999; Despre Ținutul şi Districtul Siret), Debut.

La rubrica „Ştiința" din *Exod* nr.34-35, 2001 – 2002, Wer Poller punctează: „Contribuții româneşti la închegarea culturii europene", documentar interesant pentru toți românii."

„… La Istambul, fostul Țarigrad al Imperiului Bizantin au rezistat vremii în cartierul Fanar, cele două palate

româneşti ce au aparținut domnitorului Dimitrie Cantemir şi lui Mihai Şuțu. De asemenea, Muzeul Topkapi Saray, tot din Istambul, păstrează unul din cele mai semnificative obiecte personale ale vestiarului în toată Europa şi nu numai, domnului Moldovei, Ştefan cel Mare şi Sfânt, sabia personală, care a ajuns aici, ca şi alte obiecte din patrimoniu, fiind captură de război în vremea când turcii vor ocupa capitala țării, oraşul şi cetatea Suceava. Acelaşi muzeu, în „Sala armelor", depozitează (păstrează încă o mulțime de obiecte din tezaurul nostru național, cum ar fi diferite săbii ale demnitarilor români: munteni şi moldoveni; lucruri ale marilor boieri sau negustori -, bijuterii şi blănuri, toate de mare valoare patrimonială a României.

Tot din evul mediu, din donațiile domnitorilor români se păstrează şi numeroase obiecte de tezaur în multe din Locurile Sfinte ale întregului Orient, apoi cele de la Muntele Athos, continuând apoi cu Antiohia, Alexandria, Ierusalim şi în multe alte locuri.

Multe obiecte din Tezaurul Patrimoniului Național Cultural au fost luate sau rechiziționate şi de un alt mare imperiu, vecin al vremii, cel Habsburgic şi care azi populează muzeele din Austria, Germania sau Ungaria.

Nu trebuie uitat nici cel de al treilea mare imperiu vecin, Rusia de altădată şi de acum, care pe lângă tezaurul Moldovei, de pe vreme lui Dimitrie Cantemir, adăposteşte şi întregul tezaur al României moderne din 1916, ca şi uriaşa pradă de război după anul 1944 încoace. Acest imperiu vechi şi nou a restituit puțin, puțin de tot, dar a expus piese de tezaur la muzeul din Sankt Petersburg sau Moscova, iar altele cine ştie unde mai zac şi până când…"

Iată cum scria Otilia Schipor, elevă, la rubrica Debut:

Mă doare gândul, Doamne, că spre Tine
Ne îndreptăm adesea când ni-e greu
Şi-Ţi mulţumim pentru atâta bine.

Mă doare gândul, Doamne, că jucăm
Un simplu rol în lumea asta mare
Acum călcăm, acum ne calcă în picioare
Şi pâinea Ta nemeritat noi o mâncăm.

Mă doare gândul, Doamne, că voi semăna lor
În tină şi-n năpastă, în ură şi-n amor.
Şi-atunci îmi zic:"Mai bine mor!"
Decât să pun sămânţa la rădăcina lor.

III. ARTĂ

16. VII. 1940

Portretul poetului, ziaristului
şi prietenului Părinţilor mei
Traian Chelariu
Desen în creion
de
Lydia baronesse Lowendal
la vârsta de 16 ani
în 16.VIII.1940,
când ne-a vizitat la Bucureşti,
preocupat de evenimentele din ajunul
celui de-al doilea război mondial.
(La Cernăuţi ne vizita aproape zilnic, în
anii 1934-37
fiind încântat de opera Tatălui meu:
pictura, activitatea teatrală, pedagogică
etc.,
şi de opera Mamii mele:
Poezie în toate domeniile !)

Deosebit de apreciat „Exod-magazin realizat de Kolea Kureliuk cu epigrame, glume, fabule, scurtisme, umor, pilule, proverbe, cugetări, dicționar satiric, concursuri etc.

Întâlnirea în pagina „Exod magazin" cu profesorul Ion Popescu Sireteanu-Iaşi este o mare plăcere pentru orice cititor.

Iată câteva din fabulele semnate de profesor:

Mănăstirea Putna
pictură G. Loewendal

LINGĂUL

Cât de scârnav e hârdăul,
Pe de lături stă lingăul.
Se mai gudură, se plimbă,
Plescăie vulgar din limbă,
Se scobeşte-n nas agale,

Umblă-ncovoiat de şale,
Linge-ntruna şi înghite,
Mârâie cumplit spre vite…
    Chiar de l-ai băga în boală,
    Nu-l poți depărta de oală!...

MĂGARII

Nu-i greu să fii un măgar, se cere
Obraz mai gros, ceva putere
Şi, dus de vânt ori dus de val,
Să poți găsi un post de cal…

Dar, vezi, nici caii nu-s cruțați
Că sunt mereu încălecați
Şi, pân-la urmă, vor nu vor,
Sunt duşi de frâu la abator…
    De-aceea toți măgarii cred
    Că-i ideal să fii biped…

LEUL

Plin de sine-ntre jivine,
Coama grea abia şi-o ține.
Aprig, fioros, fierbinte,
Ochiul niciodată-l minte,
N-are drum, n-are cărare,
Saltă, zboară, prinde, frânge,
Ochii-i râd când vede sânge.
Ş-apoi tolănit pe spate,
Face tuturor dreptate!...

Păcat, de la nr.15-16, 1997, Kolea Kureliuk nu ne mai oferă nimic din … Ion Popescu-Sireteanu. Şi mai grav este faptul că numărul 35, anul VIII, 2001-2002 din Exod – Dărmăneşti este ultimul, după cum îmi scria prof. Victor Nicolae Cozariuc.

„Eu personal ca director şi editor am căutat să dau revistei o ținută cât mai corespunzătoare, promovând talente şi aspirații atât debutanților cât şi colaboratorilor publicației noastre.

Personal am semnat în paginile revistei sub numele meu şi cu: Andrias Udrea, Aaron Foca, Victor Nicolae Cossaris, Vasile Negură, Wer Poller, Nicolae Coman, Mihai Comber, Ioan Rainea, Ioan Renea şi V.N.C."

Fireşte, i-am exprimat regretele mele pentru poticnelile, pe care şi astăzi le cred vremelnice, şi l-am îndemnat pe profesor să… mergem mai departe. O asemenea revistă trebuie susținută pentru că ea este însuşi Traian Chelariu, care, din 1995, are şi un bust la Dărmăneşti.

*

„… Te apreciez că împreună cu alți intelectuali ai satului, precum Kolea Kureliuc şi Victor Cozariuc ați întemeiat această societate şi prin ea şi prin periodicul *Exod* valorificați moştenirea literară a lui Traian Chelariu în special şi spiritualitatea bucovineană din zonă, chiar cea ucraineană. Ştiu că din comună s-au ridicat şi alți intelectuali de seamă care vă fac cinste. E vorba de scriitorii de expresie ucraineană Ştefan Tcaciuc şi Corneliu Irod sau filologi precum Ioan Robciuc şi Ioan Rebuşapcă. „Exodul" îmi aduce de fiecare dată informații interesante din zona Todireşti – Dărmăneşti - Călineşti - Siret şi valorifică potențele intelectuale ale unor noi dascăli inimoşi. După ştirea mea, sunteți singura societate care

continuă să trăiască prin editarea acestui periodic, deoarece alte asemenea societăți au pornit bine, ca apoi, să moară cu asemenea publicații.

Vă felicit!”

(Din revista *Exod* nr.13-14,1996, interviu de prof. Vichentie Nicolaiciuc cu George Muntean, istoric şi critic literar).

*

Exod. „Activa Societate culturală „Traian Chelariu” din Dărmăneşti (născută la sugestia profesorului Vichentie Nicolaiciuc) hotărâse în mai 1944 editarea unui supliment purtând titlul volumului de debut al lui Traian Chelariu: Exod. Iată că primul număr s-a născut şi ne face plăcerea să semnalăm din cuprins un dens interviu cu prof. dr. Grigore Bostan (despre personalitatea lui Traian Chelariu), o schiță monografică semnată de Vichentie Nicolaiciuc, mărturiile documentare culese prin osârdia lui Victor Nicolae Cozariuc (preşedintele societății), rândurile patetice ale lui Kolea Kureliuc despre fostul său magistru şi o inedită, dăruită de poetul Marcel Mureşanu, alături de o superbă tabletă: Salvați prin iubire. Un îndemn care presupune şi lectura publicației.” ((dacă am avea-o, adăugăm noi n.n.).

(Din ziarul-revistă Țara de Sus, nr- 1/1995, rubrica „Radar-Radar”

*

Exod, periodic de literatură, artă, ştiință şi religie; supliment al revistei Renaşterea Bucovinei / Societatea culturală. Traian Chelariu”; director şi editor: Victor Cozariuc, Anul I, nr.1 Dărmăneşti, 30 cm.

În 1999 (Anul VI) apăruse al 30-lea număr (Din fişierul Bibliotecii Mihai Eminescu – Iaşi, fond blocat pentru cititori).

*

„Societatea culturală „Traian Chelariu" din Dărmăneşti, Suceava, care are menirea de a repune în valoare întreaga creație literară (lirica, proza, dramaturgia, eseurile filosofice şi jurnalul) a scriitorului Traian Chelariu (1906-1966), născut la Dărmăneşti, a scos suplimentul literar *Exod*, numărul 1 şi 2. Bănuim că este unica societate culturală dintr-un centru rural din țară care îşi editează articolele şi studiile de cultură şi literatură dedicate nu numai patronului, scriitorul Traian Chelariu, ci şi întregii spiritualități sucevene. Titlul periodicului a fost preluat după volumul de debut omonim al lui Traian Chelariu. *Exod*, apărut în 1933, la Cernăuți şi care cuprinde peste 70 de poezii.

Din cele două numere se detaşează articolele şi studiile închinate scriitorului omagiat: „Traian Chelariu – reprezentant de seamă al iconarilor" de V. Nicolaiciuc; „Traian Chelariu sau rafinamentul clasicist" de Adrian Dinu Rachieru; poezii inedite ale lui Traian Chelariu: Bulboanele, Straiul; memorii semnate de Iolanda Filipescu, prietena scriitorului şi trecută cu un an în urmă în eternitate, „Traian Chelariu de strajă la porțile Universității din Suceava" ((consemnarea dezvelirii bustului scriitorului); interviuri despre personalitatea lui Traian Chelariu cu profesor dr. Grigore Bostan sau despre activitatea Centrului de studii „Bucovina" din Rădăuți cu prof. dr. Dimitrie Vatamaniuc; tableta „Salvați prin iubire" de Marcel Mureşanu; documentare despre satele Dărmăneşti, Pătrăuți, Dragomirna, Caşvana, Bălcăuți, Calafindeşti, Negostina etc. şi o evocare: „Magistrul meu de altă dată" semnată de publicistul Kolea Kureliuc. Merită de amintit şi studiul „Românii bucovineni din Canada" semnat de profesorul Mihai Pânzaru. Ambele numere (nr. 1 din 8 pagini,

nr.2 din 12 pagini) sunt dense, cuprinzând articole elevate care aduc noutăți culturale şi literare în peisajul actual al Bucovinei. Este un merit al unor oameni de suflet – prof. Victor Cozariuc, prof. Kolea Kureliuc şi Vichente Nicolaiciuc – care-şi dedică timp şi mijloace financiare, fără a fi profesionişti în ale publicisticii, pentru valorificarea moştenirii culturale bucovinene.” (V.M. din revista Iconar nr.1/1995, Rădăuți).

*

Foaia Agronomică

Foaia Agronomică. „Cuvântul Rădăuților” din 28 octombrie 1927, anul I, nr.3, scria: „Anunțăm cu plăcere apariția unui nou ziar în Rădăuți intitulat *Foaia Agronomică,* fondată şi susținută de dl. senator Ioaneț. Acest ziar va avea avantajul că se va tipări în localitate la tipografia Weber.

Salutăm cu bucurie viitorul nostru confrate.”

*

Anul 3, nr.7 (ianuarie-iunie), 1997, serie nouă - Siret

Freamătul literar

Revistă de literatură, știință și artă

Freamătul Literar. Numerele 1 şi 2, 1995, Siret, anul I, serie nouă, revistă de literatură, ştiință şi artă, Liceul *Lațcu*

Vodă, reapare sub conducerea unui colectiv de redacție, îndrumător profesor Leon Gabor, str. Lațcu Vodă nr.15 A, Siret, după şase decenii de la primul ei număr „animată de alți apostoli şi elevi ai lor, pentru ca „aceste gânduri, o parte din munca tinerilor şi a profesorilor să dăinuie în pagini scrise”, spune prof. Doru Florin Crețu, directorul liceului în cuvântul „La început de drum”. „A scoate o revistă şcolară este un deosebit act de cultură, cu rezonanță în timp”, completează profesorul.

Redacția, plecând de la mărturisirea lui Mircea Eliade, potrivit căreia „Un neam supraviețuieşte nu numai prin istoria sa, ci şi prin creațiile geniilor sale” păstra în inimi „focul luminător al ştiințelor” şi, în anul jubiliar, 1995, redacta noua serie a revistei, cu dorința „să nu se treacă în uitare cine am fost, şi mai ales, ce visăm să devenim.”

Revista era onorată de salutul adus ei de academicianul Dimitrie Vatamaniuc, prof. Ştefan Munteanu, George Muntean – coleg de şcoală normală cu prof. universitar Ion Popescu-Sireteanu şi Petru Fasolă, primarul localității, cu o prezentare succintă a personalității lui Ion Popescu-Sireteanu, născut la 13 septembrie 1934 în satul Mănăstioara, oraşul Siret, județul Suceava, autor, printre altele al monografiei: „Siretul – vatră de istorie şi cultură românească.”

În cuprins – proză: „Mihai Teliman – Un Caragiale al Bucovinei” de Simina Voicec, un medalion „Teodor V. Stefanelli” de prof. Silvestru Pânzariu, „In memoriam – Eugen Ionescu” de Răzvan Gabor, „300 de ani de la naşterea marelui fabulist Jean de La Fontaine” de Radu Zoltan, „Centenar Lucian Blaga” de Lăcrămioara Mitrea, „Esenin s-a născut poet” (1895-1985) de prof. Ioan Ghideşciuc, „Amintiri despre liceu” de Matilda Grigoroiu Hrecesim, „Freamătul literar” – schiță monografică de Iunena Prisecan.

Apărută din octombrie 1933 până în iulie 1937, în cei trei ani şi opt luni, publicaţia *Freamătul literar* a însumat 402 pagini, tipărindu-se la Siret (Tipografia Karol Lenţer) şi Rădăuţi (Tipografia „Arta”).

Recenzenta vorbeşte despre o încercare de reluare a apariţiei revistei în 1967.

Semnau poezie: Daniela Vistiernicu, Raicu Dinu ş.a.

La „Concursul revistelor şcolare”, faza judeţeană,, anul 1996-1997, *Freamătul Literar* (colectiv de redacţie coordonat de către prof. Leon Gabor şi Silvestru Pânzariu) a primit premiul al II-lea.

*

Freamătul literar, revistă apărută între anii 1933-1934, la care vor colabora elevii şi profesorii Liceului „Laţcu Vodă”-Siret, publicaţie în care vor semna şi universitarii cernăuţeni Leca Morariu şi Traian Chelariu, iar „Anuarele Liceului „Laţcu Vodă” vor consemna pagini de glorie din istoria şcolii şi chiar a oraşului, precum conferinţele scriitorilor Ionel Teodoreanu şi Liviu Rebreanu sau turneele teatrelor din Cernăuţi, Bucureşti sau Viena…

… să nu uităm că în băncile liceului au învăţat, printre alţii, Ion Popescu-Sireteanu, George Muntean, Vasile Andru, Nicolae Havriluc, iar printre profesori s-au numărat poetul Florea Rarişte şi actualul profesor universitar ieşean Gheorghe Macarie”…

(Prof. Silvestru Pânzariu, Liceul „Laţcu Vodă”-Siret, din revista Exod nr.11-12, 1996,p.4).

*

Revista *Freamătul literar*, apărută la Siret între anii 1933-1937, a fost opera unor entuziaşti care, în ciuda greutăţilor

materiale, au pus pe primul plan necesitatea desfăşurării unei propagande culturale şi ştiinţifice în zona oraşului.

Revista, care la început avea în jurul ei pe prof. Nicodim Iţcuş, de la Liceul „Laţcu Vodă”, şi pe juriştii Aurel Fortună şi Octavian Olinici, în scurtă vreme şi i-a apropiat pe Leca Morariu, Traian Chelariu, Nicolae Roşca, Anca Ţurcanu, E. Ar. Zaharia, Mihai Horodină, apoi pe Nicolae Tăutu, încă elev la Liceul „Laţcu Vodă”, pe dobrogeanul S. Aramescu etc., devenind o publicaţie bine cunoscută şi apreciată în nordul Moldovei. Greutăţile financiare au făcut ca revista să-şi încheie apariţia în 1937, deşi numerele pe acel an, consacrate într-un volum, au fost editate în 1938.” (Petre Froicu, din Istoria presei bucovinene: *Freamătul literar* în Anuarul Muzeului Judeţean Suceava, IX, 1982, pp. 367-375).

*

Anul I. Nr. 2—3. Noemvrie—Decemvrie 1933.

FREAMĂTUL LITERAR

Director:	Secretar de Redacţie:
Aurel Fortuna.	I. St. Băncescu.

Freamătul Literar, revistă de ştiinţă, literatură şi artă. Apare la Siret, Rădăuţi, lunar (octombrie 1933 – ianuarie-iulie 1937.

Primul număr apărut cu titlul *Freamăt* precizează că revista va trata chestiuni sociale, culturale şi artistice, urmărind „reînvierea vechii capitale moldoveneşti din

vremurile apuse", deschizând oraşului „noi luminişuri de viață cultural-românească"

În articolul „Indiferentism decadent", semnat I. Freamăt – ca editorialist, în numărul 2-3, noiembrie-decembrie 1933, se afirmă că „Siretul bătrân oraş în nordul Moldovei, cu monumente istorice, care vorbesc de vremuri apuse, e astăzi uitat parcă şi de Dumnezeu şi de oameni…"

Cele câteva societăți figurau doar cu numele (Liga culturală?!!), trupele de teatru vin rar, „mult trâmbițata cooperativă agricolă nu mai ia ființă…", „o bibliotecă de seamă în folosul publicului – nu avem", şezătorile şi conferințele sunt rare şi „dacă nu s-ar mai afla în localitate liceul de băieți, care cu chiu cu vai se mai menține, şcolile primare şi biserica, ai intra în oraş ca într-o adevărată cetate a Macaveilor…"

„Doar profesorii şi elevii liceului de băieți, împreună cu cohorta de cercetaşi „Siretul", de curând reînființată, şi societatea „Doamnelor române" din localitate de mai aranjează din când în când câte o serbare, şezătoare şi conferințe…"

În acest peisaj „Freamătul – această mică înfiripare publicistică a apărut în condiții modeste", „ca o necesitate şi e menit să umple un gol care se simte la noi", publicație care, „are nevoie de sprijin", iar „cei care vor a ne sprijini,- să ne spijinească… cei ce vor a ne asculta, - să ne asculte."

Revista avea ca director pe Aurel Fortuna, secretar de redacție I. St. Băncescu, Siret 1933. Tipografia Carol Lențer; redacția Siret, Județul Rădăuți, strada Vasile Alecsandri nr.25.

Manuscrisele, corespondența, revistele la schimb, se cerea a fi trimise pe adresa I.St. Băncescu – Mănăstioara – Siret – Rădăuți, iar abonamentele pe adresa Const. Livescu – Rogojeşti, județul Rădăuți.

Revista apărea în 12 pagini, format 16x21 cm.

Cuprindea proză şi versuri, proza semnată de D. Pânzaru („Ideile generale ale educației religioase după Rousseau”), colaborează cu studii de istorie şi critică literară: Leca Morariu (Liviu Rebreanu, cuvântare rostită la radio, nr.1-3/1936); T. Robeanu nr.(4-6/36; „Folclor aservit filologiei”, nr.7-12/1936).

Publicau poezie: E. Ar. Zaharia. N. Tăutu, Ştefan Bucevschi, D. Crăiescu, Nellu Băncescu, A. Frunză, D. Arhoițculesei. Cronică literară: Traian Chelariu.

Alți colaboratori:Aurel Cerna, Ion Covrig. La rubrica „Colecția Iconar”, Cernăuți, semnată de Costache Țicoliuc, li se aduc mulțumiri ori li se dă sfaturi celor care şi-au expediat opera – redacției: N. Tcaciuc-Albu, Iulian Vesper, Aspazia Munte, Tudor Ulman, Teofil Lianu, Nicolae S. Ursu, nume cunoscute, de altfel, la vremea aceea, în actul cultural al Moldovei de Sus.

Interesante şi rubricile nesemnate: „Verzi şi uscate” şi „Cronica”.

Mai sunt prezente: bibliografie, ziaristice, reclamă comercială şi … redacționale cu veşnicul: „din lipsă de spațiu, materialul a rămas nepublicat, se va folosi în numărul viitor.”

Directă dar şi subtilă discuția din nr.2-3/1933 cu redactorul de la „Molna” – Jean Pahonțu, bănuit de delict… publicistic, căruia i se adresează şi o epigramă:

„Molnița în cursul ei
Multă apă dă la vale;
„Molna”, ea de când apare
Lasă-n punga „Micei”…jale.”
(a se vedea şi însemnările de la revista Molna”).

*

Freamătul Literar, revistă de literatură, ştiinţă şi artă, anul II, nr.6-9, Siret-Bucovina.

Deşi într-un timp apăreau în Bucovina o mulţime de reviste care au apus, *Freamătul Literar* se menţine totuşi şi aşa cum apare modest, pe încetul, îşi are cititorii săi.

Mi se pare, dacă nu mă înşel, *Freamătul Literar* este prima revistă românească ce a apărut la Siret şi acestei scântei româneşti siretenii au ştiut să-i dea tot spijinul.

În numărul acesta semnează: C. Nati, Gh. V. Dode, N. Iţcuş (un studiu destul de bun despre cum să ne ştim apăra „Hotarele Ţării”.), Sorel Avramescu şi E. Ar. Zaharia din care cităm două strofe scrise plastic şi vii:

„Hii, gloabă, hii, aud strigând ţăranii
când intru-n satul meu de la şes
şi-n trecutul lor primitiv mă cobor ne-nţeles
cu timpul, cu mintea, cu anii…

… Ştii, găinuşa, mamă, toamna târziu,
cum ciugulea cerul şi noi desfăceam…
Toată tradiţia satului nostru o am
în mine şi-n sângele meu, când îţi scriu”.

Dacă revista ar conţine şi câteva pagini de recenzie n-ar fi rău.

George Nimiceanu

(din Junimea Literară nr.1/1935, Cernăuţi, …Anul III nr.1-3. Redactori A. Fortuna, Octav Băncescu).

*

Director al revistei a fost şi A. Frunză, iar redactori şi Octavian Olenici şi Aurel Fortună, iar secretar de redacţie I. Freamăt.

Au mai colaborat: G. Nemiceanu şi D. Postăvaru cu: „În memoria lui Mihai Teliman”.

*

Freamătul literar

Freamătul literar, revistă de literatură, ştiinţă şi artă, anul 8, nr.13-14 (2003-2004), serie nouă. Liceul „Laţcu Vodă Siret. Sponsor Consiliul local Siret. Colectivul de redacţie: Mirela Hauraş, Cosmin Andrei Bichei, Alina Grigoriciuc, Ioan Mateiciuc. Corector – prof. Cornelia Sainiuc; coordonator: prof. Silvestru Pânzariu, tehnoredactare computerizată, ing. Oliver Buzec.

În cuprins, rubrici alese:

Medalion; Sinteze, Folclor; Atelier literar, Aniversări; Poesis ;Eseu;Teatru; Corespondenţă; Debut; Eveniment; Restituiri; Proză umoristică,Consemnări; Monografie; Caleidoscop; Ecouri din presă.

Semnături de autor: Ilie Cojocaru, Lyidia, Gabriela Dumitrescu, prof. Cornelia Sainiuc („Ştefan cel Mare – erou literar”), pr. Constantin Hrehor („Colindatul cu steaua – folclor), Lavinia Prodan, prof. Silvestru Pânzariu („140 de ani de la naşterea lui Mihai Teliman”-

aniversări şi cronică la *Freamărul literar* 1933-1937), Mirela Haureş, Alina Grigoriciuc, Ioan Mateiciuc, E. Ar. Zaharia (Restituiri), Cosmin-Andrei Bighei, prof. Mihaela Tanasă (Centenar Cehov), Andreea Ienachi (Satul Rogojeşti – monografie), Loredana Petrariu.

Iată grafia „Aniversărilor"

Freamătul literar 10

ANIVERSĂRI

140 DE ANI DE LA NAŞTEREA LUI Mihai Teliman

Şi în continuare bustul lui Mihai Teliman şi câte un facsimil din rubricile „Corespondența (Mircea Eliade către Vasile Posteucă) şi Restituiri (cu două poeme de E.Ar. Zaharia apărute în 1935)

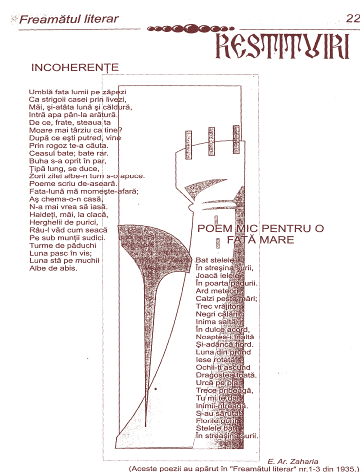
POEM MIC PENTRU O FATĂ MARE

Bat stelele / În streşina şurii/ Joacă ielele/ În poarta pădurii./ Ard meteori / Calzi peste mări; / Trec vrăjitori / Negri călări. / Inima Saltă / În dulce acord, / Nuaptea-i înaltă / Şi-adâncă fiord. / Luna din prund (Iese rotată, / Ochii-ți ascund / Dragostea toată. / Urcă pe plai, / trece pribeagă, / Tu mi te dai /inimii-ntreagă. / S-au sărutat / Florile gurii, / Stelele bat / În streşina şurii.

E. Ar. Zaharia

Monumentul lui Mihai Teliman, harabagiu (jurnalist) la

Gazeta Bucovinei din Cernăuţi, colaborator la publicaţiile „Patria”, „Sentinela”, „Timpul” „Deşteptarea”, „Buckowinaer journal”…

Freamătul literar 22

RESTITUIRI

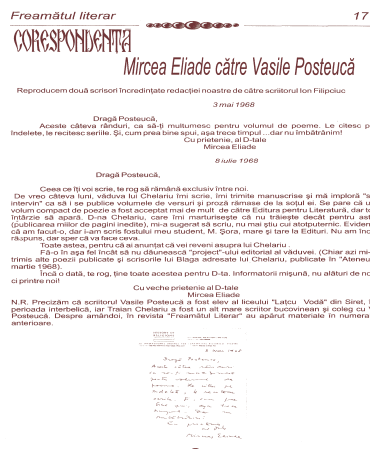
INCOHERENŢE

Umblă fata lumii pe zăpezi
Ca strigoii casei prin livezi,
Măi, şi-atâta lună şi căldură,
Intră apa pân-la arătură.
De ce, frate, steaua ta
Moare mai târziu ca tine?
După ce eşti putred, vine
Prin rogoz te-a căuta.
Ceasul bate; bate rar.
Buha s-a oprit în par,
Ţipă lung, se duce,
Zorii zilei albe-n turn s-o apuce.
Poeme scriu de-aseară.
Fata-lună mă momeşte-afară;
Aş chema-o-n casă,
N-a mai vrea să iasă.
Haideţi, măi, la clacă,
Herghelii de purici,
Râu-l văd cum seacă
Pe sub munţii sudici.
Turme de păduchi
Luna pasc în vis;
Luna stă pe muchii
Albe de abis.

POEM MIC PENTRU O FATĂ MARE

Bat stelele
În streşina şurii,
Joacă ielele
În poarta pădurii.
Ard meteori
Calzi peste mări;
Trec vrăjitori
Negri călări.
Inima saltă
În dulce acord,
Noaptea-i înaltă
Şi-adâncă fiord.
Luna din prund
Iese rotată,
Ochii-ţi ascund
Dragostea toată.
Urcă pe plai
Trece pribeagă,
Tu mi te dai
Inimii-ntreagă.
S-au sărutat
Florile gurii
Stelele bat
În streaşina şurii.

E. Ar. Zaharia
(Aceste poezii au apărut în "Freamătul literar" nr.1-3 din 1935.)

Freamătul literar 17

CORESPONDENŢĂ

Mircea Eliade către Vasile Posteucă

Reproducem două scrisori încredinţate redacţiei noastre de către scriitorul Ion Filipciuc

3 mai 1968

Dragă Posteucă,
Aceste câteva rânduri, ca să-ţi multumesc pentru volumul de poeme. Le citesc pe îndelete, le recitesc seriile. Şi, cum prea bine spui, aşa trece timpul ...dar nu îmbătrânim!
Cu prietenie, al D-tale
Mircea Eliade

8 iulie 1968

Dragă Posteucă,

Ceea ce îţi voi scrie, te rog să rămână exclusiv între noi.
De vreo câteva luni, văduva lui Chelariu îmi scrie, îmi trimite manuscrise şi mă imploră "să intervin" ca să i se publice volumele de versuri şi proză rămase de la soţul ei. Se pare că un volum compact de poezie a fost acceptat mai de mult de către Editura pentru Literatură, dar tot întârzie să apară. D-na Chelariu, care îmi marturiseşte că nu trăieşte decât pentru asta (publicarea miilor de pagini inedite), mi-a sugerat să scriu, nu mai ştiu cui atotputernic. Evident, că am facut-o, dar i-am scris fostului meu student, M. Şora, mare şi tare la Edituri. Nu am încă răspuns, dar sper că va face ceva.
Toate astea, pentru că ai anunţat că vei reveni asupra lui Chelariu .
Fă-o în aşa fel încât să nu dăunească "project"-ului editorial al văduvei. (Chiar azi mi-a trimis alte poezii publicate şi scrisorile lui Blaga adresate lui Chelariu, publicate în "Ateneu", martie 1968).
Încă o dată, te rog, ţine toate acestea pentru D-ta. Informatorii mişună, nu alături de noi, ci printre noi!
Cu veche prietenie al D-tale
Mircea Eliade

N.R. Precizăm că scriitorul Vasile Posteucă a fost elev al liceului "Laţcu Vodă" din Siret, în perioada interbelică, iar Traian Chelariu a fost un alt mare scriitor bucovinean şi coleg cu V. Posteucă. Despre amândoi, în revista "Freamătul Literar" au apărut materiale în numerale anterioare.

„…În prezent, Liceul „Laţcu Vodă” şi-a regăsit, se pare, cadenţa de odinioară. După ce prin strădania directorului său, prof. Florin Creţu, şcoala şi-a reluat numele ei de glorie, a reapărut revista şcolară „Freamătul literar”, serie nouă, sub îndrumarea prof. Leon Gabor şi Silvestru Păcurariu, iar „Anualul Liceului, de a cărui apariţie se ocupă dir. adj. Silvia Guşeîu, continuă tradiţia de acum un veac.” (Din „Repere – Şcoala sireteană la 625 de ani”, prof. Silvestru Pânzariu, în revista „Eros” nr.11-12/1996).

*

Născut în anul 1920, la Cislău-Buzău. Nicolae Tăutu, cel care a dăruit cititorilor o operă, însumând aproape 50 de volume, a debutat cu versuri la 16 ani în revista *Freamătul literar* – la Siret şi a continuat să publice în numeroase

publicații de prestigiu ale epocii: „Universul literar”, „Adevărul literar şi artistic”, „Vremea” în majoritatea revistelor şi ziarelor din Nordul Moldovei şi nu numai.

„Tăceri peste apa vie” se intitulează primul volum de versuri cu care debutează în 1939. Combatant activ pe frontul antihitlerist, el s-a inspirat din faptele şi întâmplările războiului şi a dat opere remarcabile dintre care amintesc: „Mândrie” (1954), „Inscripții” (1955), „Cantată eroică” (1964) etc. Trilogia eroică „Împlinire”(1967) alcătuită din volumele „Fata din inima țării”, „La capătul nopții” şi „Sub Arcul de Triumf” dedicate vieții Ecaterinei Teodoroiu, eroina de pe Jiu, sunt un preludiu a ceea ce avea să se nască şi să se numească „Cătălina” (adevărata viață a Eroinei Ecaterina Teodoroiu) – una dintre cele mai iubite şi căutate opere ale dramaturgiei româneşti de după război.

Un geniu al farsei prieteneşti cu întâmplări pline de haz, blajin şi expresiv, care şi-au găsit îngemănare de mugur şi viață în ceea ce s-a numit „Când zâmbesc scriitorii şi artiştii” (1967), Nicolae Tăutu a fost un desăvârşit prieten al ostăşimii de după cel de al doilea război mondial.

Prezent aproape zi de zi în paginile ziarului „Glasul Patriei”, apoi al „Apărării Patriei”, el i-a făcut pe militari să înțeleagă că privațiunile vieții de cazarmă ori bivoac nu-s decât examene ale vieții în ipostaze mult mai severe. Asemenea lui, alți condeieri de la presa ostăşească ne-au făcut în perioada stagiului militar 1951-1954, când căprăria gradaților era mult mai aspră şi îndelungată (3 ani) decât astăzi (2005), într-un regiment A.A. de la Someşeni, ori la compania de transmisiuni a Marii Unități de la Cluj – unde mi-am satisfăcut stagiul militar, fără concediu şi permisii, să nu se întâmple nici un accident important: împuşcături în

dezordine, dezertări, nesubordonări etc. Nici măcar nu se fura din valiza ori buzunarul camaradului.

Scriitor de versuri şi proză, de articole şi foiletoane satirice, Nicolae Tăutu a purtat cu sine, drept masă de lucru – patul de puşcă, înaripându-ne. Plecarea sa dintre noi în iunie 1972 a fost ca o …ieşire din front, dar a rămas un cântăreț iubit nu numai al ostaşilor, ci al tuturor moldovenilor pe care i-a stimat şi apreciat.

Trebuia să se prezinte la Vaslui, la un Festival al Umorului… să se întâlnească cu urmaşii lui Constantin Tănase. S-a întâlnit cu însuşi trubadurul, dar pe alte culmi. A rămas un realizator de poezie şi proză militantă românească, un priceput educator pentru apărătorii Gliei României din totdeauna…

*

Siret, 20 Mai, 2000: **225** *de ani de existență a şcolii siretene*

Vă mai amintiți ?

Cuvântări, întâlniri, poezie, muzică, miros de tămâie …

Chipuri emoționate de invitați, dascăli, copii. Printre ei, cu reportofoane si aparate foto în mâini,nişte elevi cu fețe luminoase, cu luciri îndrăznețe în ochi şi, pe piept, cu nişte ecusoane: **REPORTER** *sau* **FOTOREPORTER Foaie verde.**

S-au realizat multe interviuri. Cândva, poate, vor vedea lumina tiparului.

Vă oferim în acest număr interviul realizat de **GABRIEL LERCĂ,** *unul din reporterii nostri, cu domnul profesor universitar doctor* **ION POPESCU-SIRETEANU.**

Foaie verde, pagini şcolare siretene, se intitulează revista Şcolii Generale din Siret „care în prezent se numeşte „Petru Muşat", sărbătorindu-şi în mai 2000 -225 ani de existență, iar în septembrie, împreună cu tot ținutul, „Zilele culturii siretene", când, „cu ecusonul de «reporter» - *Foaie verde* în piept şi reportofonul în mână", jurnaliştii de la revista şcolarilor se apropiau cu emoție de intervievați:

- „sunt reporter al revistei şcolare *Foaie verde*”…s-a apropiat Gabriel Lerca de profesorul universitar Ion Popescu-Sireteanu, localnic de origine şi, după bineţe, fără a-i rosti întrebarea, capătă şi răspunsul pe care şi l-ar fi dorit:

- „Aveţi o revistă minunată, cu foarte multă tinereţe şi cu foarte buni îndrumători. Sunt sigur că revista va avea un viitor frumos pentru că aveţi putere intelectuală şi mulţi dintre tinerii care semnează sunt foarte talentaţi”…

Cuvinte de încurajare primea şi un alt reporter – Mihaela Rişciuc, de la Romeo Petraşciuc, atunci student la jurnalistică, corespondent de ziar, poet al generaţiei siretene:

-…”Vreau să urez succes celor ce realizează această revistă, precum şi celor care colaborează în paginile ei”…

Revista o realizau (colectivul de redacţie): Vasile Mocrei, redactor-şef, „domnul profesor Mocrei, care mă simpatizează” - mărturisea Ion Popescu-Sireteanu, Alexie Ciobanu, Ilie Cojocaru, Iosif Cost, Oana Diaconescu, Ionel Dobrincu, Emilia Lucaci, Grazziella Maftei, Otilia Matner, Elvira Preşciuc, Franţ Pieszczoch, Viorica Prainer, Pavel Ungureanu, Cezar Platec, Emil Toma Moraru, elevii colaboratori fiind îndrumaţi de următoarele cadre didactice: Ilie Cojocaru, Aspazia Balahură, Camelia Fraseniuc, Emilia Lucaci, Vasile Mocrei, Elvira Pieşciuc.

Paginile „Bonjur” – Franţa” redactată de prof. Grazziella Maftei şi „Clubul copiilor şi elevilor” – redactată de prof. Maria Petrescu confirmă calitatea acestora de îndrumători ai elevilor colaboratori, mai ales prin conciziune şi bogăţia informaţiei oferite cu claritate.

Versurile semnate în numărul din decembrie 2000 de Alexandru Balatchi („Să zbor, să pot aş vrea”)şi Raluca Jiduc („Adio, pui de rândunea”)limpezesc spusele intervievaţilor, în

acest sens, martor îmi iau doar ceea ce cu sensibilitate spunea în revistă Raluca:

„Păsărică – rândunică,
Te cunosc de când eşti mică:
Ai crescu la geamul meu
Şi te-am îngrijit mereu.

Sub balconul meu ai stat
Şi doar eu te-am ospătat.
Te priveam cum te jucai
Şi voioasă ciripeai.

Iar acum, când iarna vine,
Îți iei gândul de la mine
Şi te duci în țări străine
Ca să-mi fie dor de tine…

Primăvara când revine
Te întorci din nou la mine.
Te voi aştepta cu drag
Să te-ntorci pe-al meu meleag."

Recenzia la *Orizont siretean* şi comentariile la pagina „Oglinzi paralele" sunt alt argument care mă fac să regret că *Foaie verde,* „din păcate, şi-a încetat apariția după numărul 10", după cum îmi scrie cu amărăciune profesorul Silvestru Pînzaru din Siret, care m-a îmbogățit oferindu-mi numărul 9 al publicației care mi-a demonstrat că redactorii revistei şcolăreşti cunoşteau bine că lucrurile mari se fac în paşi mici, pic cu pic… Începeau să plece în teren când se saluta cu „Hristos a înviat!" şi ieşeau pe piață cu revista gata făcută în luna decembrie când spusele „E toamnă iar"… duceau cu

gândul la „ramurile bătrânului tei” din grădina Copou-Iaşi: „Sâmburi de destin”, Spiritualitate sireteană”, „Foaie verde foi de nufăr, să zburăm înspre luceafăr!” , ori „Foaie verde de mohor, pentru mohorâți, umor!”- rubrici de care, sunt sigur, armata condeierilor de la şcoala „Petru Muşat” din Siret este gata oricând, să se întoarcă, să facă ziaristică şi literatură de calitate, ca la orice început…

*

Garda Bucovinei

Garda Bucovinei apare în Rădăuți în 1930, bilunar; gazetă legionară.

*

Gazeta agricultorilor

Gazeta agricultorilor apare în 1925 şi are o frecvență neregulată: două numere în 1925, opt numere în 1926, zece numere în 1927 şi şase numere în 1928.

Redactor. Ion Larionescu.

*

Gazeta Rădăuților (Radautzer Zeitung)

Gazeta Rădăuților (Radautzer Zeitung) este primul ziare care apare la Rădăuți, la 1 martie 1893, cu apariție bilunară, în limba germană „singura gazetă scoasă aici în perioada anterioară Unirii din 1918.”

*

„ICONARI, DE CE NU LUAȚI CERUL ÎN SUFLET ?“
Mircea Streinul

ICONAR

AN I (Serie nouă) • Nr.1 • APRILIE 1995 • RĂDĂUȚI - BUCOVINA

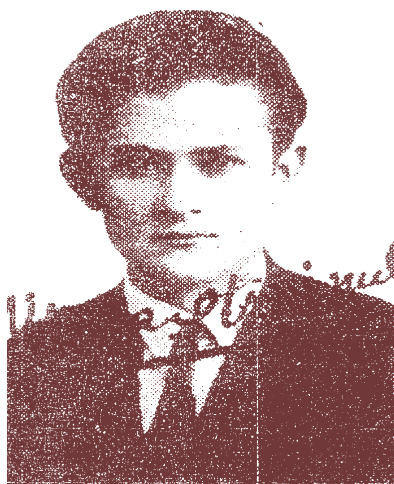
INSTITUTUL PRIVAT BUCOVINA-BASARABIA • DEPARTAMENTUL DE ISTORIE LITERARĂ

MIRCEA STREINUL – 50 de ani de la moarte

Iconar, apare sub egida Institutului Internațional Privat de Studii şi Cercetări Ştiințifice privind Bucovina şi Basarabia, Rădăuți, Bucovina, str.Grănicerului nr.1A, la 1 aprilie 1995, director Mihai Pânzaru – Bucovina, din colegiul de redacție mai făcând parte: Liviu Papuc, redactor şef, Vichentie Nicolaiciuc, secretar general de redacție, Vasile Andru, Constantin Blănaru, Mircea Diaconu, Dan Jumară, Vasile Schipor – coperta Tatiana Căruntu, editor Andrei Pânzaru (Universitatea Bucureşti) Editura Ro Basarabia-Bucovina Press, Rădăuți, tiraj 1400 exemplare, grafica Rudolf Rybiczka – cu ilustrații din volumele lui Mircea Streinul.

Revista are pe frontispiciu, deasupra titlului, zicerea lui Mircea Streinul:"*Iconari, de ce nu luați cerul în suflet*?" şi cuprinde pe coperta interioară „Text apocrif de autobiografie de Mircea Streinul – 50 de ani de la moarte" şi fotografia din tinerețe a acestuia. Text din care redăm ultimele patru versuri:

Poetule, ce-ai scris aicea, zodiere,
Poate totul nu-i decât părere:
Visul, armele şi însăşi moartea, care
Ne face semn să trecem dincolo de zare.

Mircea Streinul

În deschidere, „Noul Iconar” – revista – în „Argument” îi impută profesorului Ion Hangiu că în „Dicționarul presei literare românești” apărut în anii '80, nu apare menționată revista bucovineană „Iconar” pentru că … i-a fost frică de Mircea Streinul”.

De altfel, argumentează redacția, nimeni nu s-a ridicat în apărarea creației literare a „iconarilor”, chiar nici „iconarii” care „și-au văzut tipărite operele în perioada comunistă.” – Traian Chelariu și Iulian Vesper – pentru că „n-am putut depăși anumite limite”…

Noul Iconar vine să facă înțeleasă „creația literară a „iconarilor” interbelici, menirea publicației fiind aceea a unei „publicații de istorie literară, deschisă tuturor celor care abordează cercetarea științifică”, publicația vizând depistarea adevăratelor valori care pot continua creația artistică a „iconarilor” interbelici.

Fiind „o încercare de imn închinat nu numai sufletului iconarului interbelic, Micea Streinul, ci și sufletului întregii

mişcări literare bucovinene a perioadei", revista *Iconar* se declară a nu „fi o publicație regională, ci dimpotrivă", ceea ce şi reuşeşte.

Alături de articole specifice mişcării literare şi de istorie a *Iconarului* – „Gruparea poetică „Iconar", „Cui - e frică de Mircea Streinul?", „George Călinescu şi „generația iconarilor din Bucovina", „Arhiva Iconar", „Proces-literar: George Călinescu şi generația iconarilor", „Omagiul Magistrului" etc.- revista publică materiale care privesc cultura şi poezia în general: „Despre bazaconia generației de ultimă oră", „Spre o educare națională a tineretului", cronica literară: „Poezia ca o divinitate vulnerabilă", „Tendința de a-l recepta pe Eminescu parțial şi nu porneşte din interior", „Un mare dicționar lacunar", „Un dicționar ceauşist" etc. – ultimele două materiale făcând referiri la „ O lucrare ştiințifică în analiză: „Dicționarul scriitorilor români", apărut la Cluj-Napoca sub coordonarea criticilor şi istoricilor literari Mircea Zaciu, Marian Papahagi şi Aurel Sasu, care apare ca „un fel de luptă în genunchi" a autorilor, prin aceea că, în afară de partea ştiințifică, cuprinde scrisori adresate notabilităților vremii care-i descalifică pe autori – spune Mioara Cremene, autoarea articolului care poartă titlul: „Un dicționar ceauşist."

Sunt puse în paginile revistei probleme strigăt, specifice Bucovinei: „Bucovina - sub spațiu cultural românesc", „Ultimul comitet cernăuțean al Societății pentru Cultură şi Literatură în Bucovina (martie 1944)", „Neamul românesc în Basarabia", punerea în valoare a unor nume de rezonanță în literatură: „Un prieten a lui Mircea Streinul:Rudolf Rybiczka", „Critica literară despre Mircea Streinul", „Dimitrie Vatamaniuc la o aniversare", „O certitudine – Constantin Arcu", „Vasile Andru la Chişinău" sau „Vasile Andru între gâlceavă şi înțelegere", dar şi înmănuncherea sub titlul: „Apel

către lichele” al unor autori ale căror voci au mare priză la cititori…

Revista îşi etalează valoarea prin semnătura prestigioşilor: Mihai Pânzaru, Liviu Papuc, Mihail Iordache, Gheorghe Hrimiuc, Nichita Danilov, Vasile Schipor, Liviu P. Morariu, Nicolae Cârlan, Vichentie Nicolaiciuc, Mihai Drăgan, Mircea Grigoroviță, Mircea A. Diaconu, Mălina Anițoaiei, Liviu Rusu, acad. Radu Grigorovici, Ion Vătămanu, T. Palladi, Ion Apetroaie, Adrian Dinu Rachieru, Constantin Blănaru, Brânduşa Cepuc, Mioara Cremene ş.a.

Ilustrația, varietatea rubricilor şi a materialelor – proză şi versuri -, genurile ziaristice folosite -, proces literar, cronici literare, „Revista revistelor”, recenziile („Bucovina – sfidare prin lacrimă”, de exemplu), aniversări, comemorări, omagii, Apel către lichele, debuturi bucovinene, dialog, „Arhiva Iconar”, legenda foto, anunțul, Concursul național „Mircea Streinul”, eveniment etc., fac din *Iconar* o publicație care trebuie citită, neapărat, cu creionul în mână.

*

Bazele revistei *Iconar* au fost puse în casa sociologului, prof. Traian Brăileanu, la Cernăuți, fiind de față şi Vasile Posteucă, Mircea Streinul, Ionel Țurcan şi Liviu Rusu, iar revista a apărut în 1 iulie 1935 – spune noul Iconar – pentru că *Glasul Bucovinei* din 24 iulie, sub semnătura Ion Ştefan, vorbea despre *Iconar*, lucru pe care îl fac şi „Însemnări sociologice nr. 6 din septembrie 1935, când recenzează numărul unu „Junimea literară” în numărul 5-7/1935.

Primul număr apare la Cernăuți, sub redacția George Puteanu, având adresa de domiciliu a lui Liviu Rusu: strada Eminescu nr.15; următoarele două numere fiind tipărite la Editura Văd. ((Văduva) Blondovschi din Rădăuți (vezi Iconar

nr.4/1995: „Revista Iconar nr.1/1935 Precizări de istorie literară). Liviu Papuc în „Cui e frică de Mircea Streinul?” e mai direct: „Mircea Streinul inițiază în 1931, împreună cu Gh. Antonovici, G. Drumur, Neculai Pavel şi Ion Roşca gruparea literară Iconar, la care aderă imediat Iulian Vesper, Ghedeon Coca, Teofil Lianu, apoi toată floarea tinerimii creatoare bucovinene şi alții din afara provinciei. … Tot *Iconar* se numeşte şi revista ce-a debutat în septembrie 1935 şi a ființat, lunar, până-n ianuarie 1938, condusă de Liviu Rusu, Traian Brăilean şi acelaşi nelipsit Mircea Streinul”...

Iconar apare la Cernăuți, lunar, începând cu iulie 1935 până în ianuarie 1938.

După numărul inaugural de la Cernăuți, următoarele două numere, într-adevăr, au fost tipărite la Rădăuți.

*

Transfuzia de la *Iconar* – Mircea Streinul la Iconar/1995, pe care mai tânărul ar vrea să o facă reversibilă, ca într-un sistem de vase comunicante, fac să se treacă peste „vorbirea încâlcită”, „pestriță”, plină de neologisme şi arhaisme, criticată de G. Călinescu, peste jargonul „ciobănesc” de care pomenea E. Ar. Zaharia ori poziția de „confrerie literară” care-şi respectă întocmai „orientarea prestabilită”, cum zice D. Micu, cum şi, în numele productivității literare al lui Mircea Streinul față de G. Călinescu, în timp, duce la ştergerea cu buretele a scăderilor pe care le-a avut primul *Iconar* şi pe care le-a pus în pagină, totuşi, I. Hangiu în „Dicționarul presei literare româneşti 1790-1990”, republicat şi completat în 1996.

În ce priveşte vina atribuită profesorului I. Hangiu că în „Dicționarul”… din anii '80 n-a menționat revista bucovineană Iconar, sunt încredințat că nu „frica de Mircea Streinul” a fost

cauza, ci lipsa materialului de cercetare, la vremea aceea, ca şi astăzi, de altfel.

Oricine cercetează presa timpului se loveşte de lipsa publicațiilor în fondul arhivistic. Chiar şi recent, la o emisiune T.V., prof. I. Hangiu, care intenționează să scoată o nouă ediție, împrospătată, a „Dicționarului”… făcea apel la instituții şi cetățeni să prezinte ceea ce au şi, eventual, lipseşte la sectorul documentare al… arhivelor.

Personal mă lovesc de lipsa unor publicații ori de blocajul acestora pentru cercetători.

Însuşi *Iconar* 1995 nu are în fondul arhivistic al Bibliotecii Universitare Mihai Eminescu din Iaşi decât primele patru numere…

*

… „Puzderia de reviste cu nume pitoreşti şi juvenil-romantice: *Îndrumarea, Orion, Pana literară, Plai, Izvodiri, Crai nou, Alfa, Fişier, Argonaut, Flanc, În preajma gândului, Iconar, Freamătul literar, Țara Sipenițului*, scoase cu grele sacrificii şi având, cele mai multe, o existență efemeră, întăreşte convingerea că viața literară a provinciei nordice traversează acum cea mai intensă şi mai animată perioadă din existența ei” (1931-1936).

(Gruparea poetică „Iconar” de Gheorghe Hrimiuc în „Iconar nr.1/1995).

*

Iconar nr.5/1996 cuprinde „Declarația de la Neptun” a scriitorilor români din întreaga lume, participanți la întâlnirea din 9 iunie 1995, un documentar „Exilul neterminat” de Saviana Stănescu, un interviu cu poeta Ana Blandiana despre „Prima conferință regională a Pen Clubului în România (20-25 septembrie 1995) consemnat de Ion Zubaşcu, „Genealogie bucovineană – evocare – Octav Vorobchievici” de Manuela Nicolae-Posescu şi „Un artist bucovinean George Baron Lovental (1897-1964) şi încrengăturile sale planetare”- dialog cu Lydia Baronesse Lovendal Papae de Vasile Andru ş.a.

Evocând personalitatea bunicului său Octav Vorobchievici, Manuela Nicolae Posescu subliniază că, din arborele genealogic primele generații au fost fețe bisericeşti în Bucovina, aparținând de Mitropolia Bucovinei şi Dalmației şi, după ce şi-au trecut numele dintr-o variantă în alta, se ajunge la 5 Vorobchievici, şi, implicit, la Octav Vorobchievici, născut la 19 aprilie 1896, la Bârlad, pentru că „Constantin (1866-1908), după ce şi-a luat doctoratul în litere şi filozofie la Cernăuți, a venit la Bârlad ca profesor de liceu, căci inima îi bătea de mai multă vreme pentru o copilă blondă, înăltuță, cu ochii verzi, Aristeea Manoliu, care i-a devenit soție. Aşa se face că fiul lor Octav – a venit pe lume la Bârlad.”

După ce autoarea vorbeşte despre „fascinația țării natale”, despre peregrinările şi pregătirea profesională şi de viață a bunicului său, se opreşte la „pătimirile” acestuia, ceea ce facem şi noi:

…”În martie 1951 este arestat şi anchetat în stare de arest, iar în 1953, este condamnat de justiția stalinistă la 20 de ani

temniță grea, sub acuzația absurdă de criminal de război” pentru lupta de pe frontul de răsărit. Este amnistiat în 1955, dar în februarie 1956 i se redeschide procesul sub acuzația de „duşman al clasei muncitoare”. Tribunalul militar, după o scurtă analiză, îl scoate de sub acuzație, îl achită şi îl repune în toate drepturile civile şi militare. La aceasta, o contribuție mai mult decât importantă a avut-o fidelitatea dusă până la sacrificiu a subalternilor săi Petre Berneagă şi Nicolae Alexandrescu. Primul s-a prezentat la Tribunalul Suprem îndată ce a aflat de arestare, a luat contactul cu procurorul anchetator şi i-a explicat ce fel de şef îi fusese colonelul Octav Vorobchievici. Şi-a girat numele şi libertatea, a pledat din tot sufletul şi a refuzat să plece până nu a căpătat asigurarea că întregul caz va fi cercetat cu toată seriozitatea şi dreptatea. Cel de al doilea, fostul adjutant, s-a lăsat torturat în închisoare de nenumărate ori, pentru ca să-şi apere fostul comandant. A refuzat să depună mărturie mincinoasă pentru a scăpa şi a fi liber. Astfel, cu drama de a fi obligat la 5 ani de temniță grea, i-a dat bunicului meu şi mângâierea de a afla că pe lume există şi oameni adevărați.”

…Retras la Roşiorii de Vede – Teleorman, el şi-a consacrat ultimii ani ai vieții – 30 la număr, până la 7 aprilie 1987 în exclusivitate scrisului. Cele aproape 6000 de pagini de manuscris şi alte mii de foi de caiet, cu note şi observații, însumează 16 volume: istorie, diplomație – memorialistică, romane, maxime şi cugetări militare, poeme, proverbe, literatură pentru copii, toate în aşteptarea tiparului.

În dialogul cu Lydia Baronesse Lovendal Papae, Vasile Andru află în noiembrie 1988 că tatăl ei, pictorul Lovental, s-a născut la 27 aprilie 1897

GEORGE BARON LOVENDAL
(1897-1964)

După moartea tatălui său, fiica, împreună cu soțul său, au hotărât să pregătească muzeul Lovendal în Bucovina, în primul rând ocupându-se de genealogia familiei – ea păstrând de la tatăl său stema familiei. Ea a ajuns la concluzia că avea sânge bucovinean şi avea strămoşi în Banat, Oltenia, Muntenia, Moldova, Ardeal şi chiar în Dobrogea. Preocupată mai ales de cei din Bucovina, pe bază de documente şi mărturii directe, a descoperit că linia bucovineană a familiei Lovendal duce direct la Petru Rareş, la Ştefan cel Mare şi întemeietorul acestor meleaguri. Bunicul său Laurențiu Baron Lovendal s-a născut la Vladivostok şi a fost botezat în Kamceatka, pentru că o ramură a familiei ajunsese la Odesa şi mai departe. „Dar sângele nostru român este prezent dinainte ca părinții mei să se fi stabilit în România" – spune descendenta.

Cu privire la strămoşi şi sentimentele față de aceştia, ea zice:"Până la tata, cariera militară era aproape exclusivă în familie. Şi tata era sortit carierei militare. Dar el s-a revoltat. S-a înscris pe furiş la şcoala de arte frumoase. Voia să fie pictor. Îi ura pe militari.Referindu-se la pictura Baronului George Lovendal, intervievata afirmă că acesta avea „conştiința că scrie, în culori şi forme" documente psihologice şi istorice „şi când zugrăvea biserici (la Horecia, Sadagura, Clocucica) şi când picta pânze cu martiri sau monumente, sau țărani"... „

Ţăranii lui Lovendal sunt meditativi, pasionați, aprigi, aşa cum i-a intuit pictorul."

Ocupându-se de studiul genealogiilor, Baronesse, ea însăşi artistă în balet mai ales, susține originea românească şi a lui Rahmaninov. „Primele mărturii în legătură cu aceasta le-am găsit în surse suedeze şi în surse ruseşti. Străbunicul lui Rahmaninov (Rahman este o poreclă, după indianul „Brahman") este descendent din Ioan, devenit Ivan, un fiu al lui Ştefan cel Mare; acel Ioan s-a stabilit la Moscova. O istorie lungă"…

*

Figuri de țărani de Gheorghe Levendal

*

Iconar nr.6/1997. Redactor şef: Mihai Pânzaru – Bucovina. Periodicitatea apariției: 4 numere pe an.

Luând drept: „O necesitate ştiințifică: retipărirea seriei vechi a revistei cernăuțene *Iconar* (1935-1938) Mihai Pânzaru-

Bucovina, pentru că la Biblioteca Academiei Române aceasta este refuzată cititorilor pe motiv că datorită numărului mare de solicitări de după 1989, colecția poartă un grad avansat de uzură; că „Biblioteca Națională a României nu are nici un exemplar," colecția de la Biblioteca Centrală Universitară Iaşi are 6 numere lipsă; iar Biblioteca de la Bârlad are o colecție incompletă, greu de consultat, autorul spune că „retipărirea devine o necesitate", deşi „vechea revistă *Iconar*" are suficiente articole care privesc aspecte ale politicii de extremă dreaptă din anii '30 pe care „redacția noului *Iconar* nu şi le însuşeşte."

Casa lui Aron Pumnul (Cernăuți)

Opera de retipărire începuse anterior – cu nr.5 1996. Cât priveşte soarta revistelor, a publicațiilor în general, colecția Iconar 1995 nu-i completă nici ea la Iaşi, din 1997 B.C.U. Iaşi nemaifiind onorată cu primirea revistei de la Rădăuți. Şi e păcat. Mai ales că e o revistă bună, după cum am mai spus.

*

În septembrie 1935, George (Aurel) Putneanu redactează la Rădăuți primul număr al revistei *Iconar* care va grupa ulterior în jurul său pe cei „cu o credință politică mai presus de cea literară", spune D. Vatamaniuc în „Analele Bucovinei".

La Rădăuţi apar numerele 1 şi 2 ale *Iconar*-ului, iar cu numărul 3, revista „sechestrată de Mircea Străinul, se mută la Cernăuţi, spune academicianul Vatamaniuc.

Acesta fiind adevărul (?), înseamnă că *Iconar* 1995 Rădăuţi putea să-şi revindece continuitatea salvată cu zicerea „Serie nouă" şi notându-şi pe frontispiciu anul de început:1935.

Îndrumarea

Îndrumarea, gazetă literar-culturală, apare la 2 octombrie 1931 şi, cu întreruperi, până la 15 aprilie 1933. Mai întâi a purtat subtitlul *Gazetă Independentă*, apoi *Gazetă literară-culturală.*

Din primul număr are o pagină „Îndrumarea literară", iar după nr.7, din octombrie 1932, problemele literare nu mai sunt prezentate separat. În articolul programatic se spunea:"Sufletul nostru e tânăr. Cuvântul nou. Dar drumul pe care mergem e vechi. E drumul marilor noştri înaintaşi, apărătorii dreptăţii, iluminaţia adevărului, râvnitorii binelui şi ai muncii dezinteresate. Culegând învăţămintele şi axa din trecutul lor prea frumos şi pilduitor, vom lupta contra tuturor forţelor care caută să distrugă moralitatea vieţii noastre politice, iar atacurile le vom închide în paranteze de aur ale sufletului nostru dârz, categoric şi curat ca şi idealul ce ne însufleţeşte în clipa de faţă."

„Pentru ce apărem?" este titlul editorialului semnat de A. Cerneanu şi fixează locul ziarului în contextul presei timpului. „Bucovina – şi aceasta o spunem tare şi răspicat – nu are o presă românească, de pe a cărei tribună să se servească cuvântul curat şi fără patimă. E o durere stranie dar adevărată.

Cele câteva cotidiene, cu mici excepţii, nu încetează de a se bălăci în bucătăria ideologiei de partid. Calea ce n-au încercat-o alţii, şi cu tot sufletul, o vom încerca noi şi avem credinţa nestrămutată că vom reuşi.”

Îndrumarea s-a ridicat împotriva partidelor politice pe care le-a acuzat de „sectarism politic”, dar şi împotriva bisericii din Bucovina – acuzată de administrarea frauduloasă a fondului bisericesc.

Îndrumarea literară publica poezii, articole cu teme referitoare la literatura şi viaţa bucovineană: T. Grosu (Iulian Vespar) Ghedeon Coca, George Drumur, Ion Roşca, E. Ar. Zaharia, Mircea Streinul, Vasile Posteucă, C. Dragomir, Aurel Putneanu.

*

Activitatea literară de la *Muguri* este preluată de ziarul rădăuţean *Îndrumarea*, al cărui prim număr apare la 20 octombrie 1931, sub redacţia lui Arcadie Cernovschi, cunoscut de la *Plaiul Fagilor, Tribuna* şi *Muguri*. Deşi avea un caracter voalat politic, ziarul s-a manifestat totuşi şi ca un cenaclu literar, izbutind să fie, mai ales la debuturile sale, una din cele mai căutate foi literare din Bucovina. Ziarul reuşeşte să adune în jurul lui pe toţi tinerii arboreşeni (A. Cerneanu, T. Grosu, Ion Roşca, C. Rotaru – redacţia şi Mircea Streinul, T. Chelariu, G. Putneau, E.A, Zaharia, colaboratori).

Îndrumarea a apărut până în aprilie 1933. Redacţia ziarului, prin propriile sale eforturi financiare, organizează o bibliotecă publică în oraş, prin care a dezvoltat şi întreţinut dragostea de citit a locuitorilor săi.

Gustul pentru literatură şi carte se manifestă cu un apetit demn de toată lauda, el fiind stimulat prin frecvente şezători şi serate literare, întâlniri cu reprezentanţi ai artei şi culturii. Participând la o astfel de şezătoare, Ion Minulescu afirma, spre

elogiul celor din oraş: …la Rădăuţi scriitorii au avut cea mai bună primire şi publicul a înţeles de minune şezătorile date de scriitorii români."

(Dragoş Luchian: „Rădăuţi vatra românească de tradiţii şi înfăptuiri socialiste", Editura Litera, Bucureşti, 1982, p.241).

*

Îndrumarea. Redacţia „Colţul de aur", Rădăuţi. Director: A. Cernovschi; anul III, nr.9. Ne place să subliniem că, de data aceasta, revista rădăuţeană se prezintă în condiţii tehnice mai îngrijite. Semnalăm între colaboratori pe domnul Traian Chelariu cu poezia „Ieşire în anotimp", din care desprindem următoarele versuri:

„Opriţi sub lemnul neted şi rotund
Cum umblă, pe ascuns, vom asculta
Zilele albe, - viaţa mea şi-a Ta, -
Dintr-un afund de codri'n alt afund."

Domnul Iulian Vesper semnează articolul „Destinul unei generaţii", cu juste observaţii asupra generaţiei postbelice. Domnul Ghedeon Coca e prezent cu „Amurgul vârstei" în care găsim frumuseţi de versuri ca acestea:

„A zburat un înger de pe dreptul umăr
să rămâie singur gândul alb şi tânăr;
să mângâie vis şi faţa ta de ceară.
Albă ca Zăpada nu a fost fecioară!"

Mai colaborează domnii: A. Cerneanu, Aurel Putneanu, V. Posteucă, C. Dragomir şi G. Tudose (acesta din urmă face curte unei cărămizi).

Aşteptăm din partea domnului A. Cerneanu realizarea surprizei anunțate în pagina 4-a: mărirea formatului.

(Din *Junimea literară* nr.7-12 –iulie-decembrie-1932)

*

Din *Îndrumarea* nr.8 menționăm articolul „Oscilații simptomatice" al dlui Iulian Vesper, care semnează şi poezia „Post festum". Aceasta ar trebui citită în întregime, ca şi versurile dlor E.Ar.Zaharia, Tudor Ulmeanu. Mai colaborează: Vera Marian, Ion Roşca, A. Cerneanu, Constant Dragomir.

De ce lipseşte Ghedeon Coca?

J.L./1932

*

Îndrumarea, gazetă literar-culturală, apare lunar, director A. Cernovschi. Publică materiale şi informații literare, precum şi o dare de seamă asupra congresului extraordinar al învățătorilor din județul Rădăuți. Apare la Rădăuți.

(*Voința Şcoalei* nr.11/1933).

*

Îndrumarea, anul III, nr.10, Rădăuți. Director A. Cernovschi. Remarcăm articolul: „Statul, politica şi cărturarii" semnat de A. Cerneanu, „Noua generație şi fenomenul românesc" de I. Vesper, cât şi poeziile dlor Mircea Streinul şi Aurel Putneanu.

(*În preajma gândului*, revistă, Rădăuți, nr.3-4/1933)

*

Îndrumarea e pe al treilea an şi s-a menținut cu scrisul câtorva inşi: Iulian Vesper, Ion Roşca, Mircea Streinul, Ghedeon Coca, E. Ar. Zaharia, George Drumur etc. Nu mai apare?

(Din „Pana literară" nr.1/1933 – „Aspecte sinoptice")

*

Îndrumarea Nouă

Îndrumarea Nouă îşi zicea ziar de opoziție şi îşi încetează activitatea chiar în anul înființării, la Rădăuți,1935.

Redactor: E. Hulubaş, inginer silvic.

Anul II. No. 2. 2 lei exemplarul. 30 lei ab. anual. Februarie 1933.

In preajma gândului

Revistă de cultură

Apare lunar sub conducerea unui comitet	Redacția și Administrația : Cernăuți. str. Bolintineanu No. 10 A.

În preajma gândului, revistă de cultură, apare lunar, sub conducerea unui comitet; redacția şi administrația Cernăuți, str. Bolintineanu nr.10 A, redactor responsabil Aurel Fortuna; Tipografia Carol Lențer Siret; anul II, nr.2, februarie 1933. Format 23/32 cm.

În articolul „Iarăşi tinerii" scris din partea acestei generații de G. Moldoveanu-Şah din T. Măgurele pe marginea articolului „Generația tânără în ritmul mondial", sugestiv intitulat aşa, şi pus în fruntea revistei „Azi" de M. Polihroniade şi la care s-au primit replici din partea lui Al. A. Philippide în *Adevărul literar* şi Mircea Demian în *Pumnul* din 15 ianuarie 1933, se spune printre altele:

„Se ştie de către oricine că actualmente numele dlor P. Comarnescu, Romulus Dianu, M. Polihroniade, I.V. Vojen, M. Eliade, C. Noica, M. Roşu, Zaharia Stancu, Alex. Sahia, Lucian Boz şi alții contează, poate, ceva mai mult decât numele dlor I.

Minulescu, M. Sadoveanu, Cezar Petrescu, Damian Stănoiu şi alţii, a căror activitate, mai ales în ultimul timp, a ajuns a se numi aiuristicărie."

Sub titlul „Coacăze şi haţmaţuchi", metaforic intitulat, E.Ar. Zaharia scrie o cronică savuroasă despre opera multă „ca frunza scriitorilor tineri, umflaţi de entuziasm, ca beşica porcului, şi încrezători în geniul lor ca diamantul în duritate.":

…"sonetele creştine ale lui Streinul (iperbolicul Al. Vorniceanu) şi ca halucinantele catrene ale lui N. Roşca. Grâul poeziei lui Drumur şi secerea inspiraţiei lui Antonovici nu se vor scutura în unda limpede ca o zodie de Coca sau ca un descântec de criticul Ion Roşca. Brazda motetelor sociale ale lui Posteucă nu se va răsturna niciodată pe prundiş, cu tot plugul nou al naţionalismului. Tot aşa cu ispitele şi fericirile lui Putneanu"…

În cele patru pagini de revistă mai semnau: Costache V. Ticaliuc (Despre „Vasile Conta"), Th. Ponu cu mici tablete „Suflet de femeie" şi „Supraomul", versuri de Aurel Putneanu, Jean Pahonţu şi Ioan Goanţă care-i spune „Primei întâlnite":

„E întâia oară astăzi…/ Pe sufletu-mi/ ca albul de zăpadă,/ Vreau urma ta, o pată,/ De-a pururi să se vadă/ Ispită-nlănţuită, de-ajuns- o-am stăpânit/ Ca cel mai cast sihastru te-am dispreţuit./ Belşugul fericirii ce'n tine-i întrupat/ N-a fost o zi în care să nu-l fi blestemat. / Ca cel mai negru demon mereu mi-ai apărut/ Uram a ta făptură, / Căci nu te-am cunoscut / Dar, vino / În suflet neîncercat / Îmi toarnă raiul / Sărută-mi gura pătimaşă/ Iar de-o fi/ Ca să mă laşi / Spunem-mi / Să nu mă mai deştept. / Stigmatul primei întâlniri / Să-l port / Vrăjit de-a tale mâini/ Căci mâine, poate / Nu mai vii."

Dintre epigrame am reţinut-o pe cea semnată de D. Crăiescu şi adresată „Unor Pedanţi"

„Voi ”Aşi”, ai lumii înțelepte!
Zâmbiți, vorbiți şi criticați,
Prea valoroşi sunteți în toate…
Pentru ca'n față să ne stați…”

La „redacționale” se află şi că „viitorul număr al revistei va apare în 16 pagini, în condiții tehnice superioare” şi că „toate abonamentele se vor trimite numai pe adresa primului redactor: Costachi V. Ticaliuc, student în filozofie şi litere, Cernăuți str. Bolintineanu nr.10 A.”

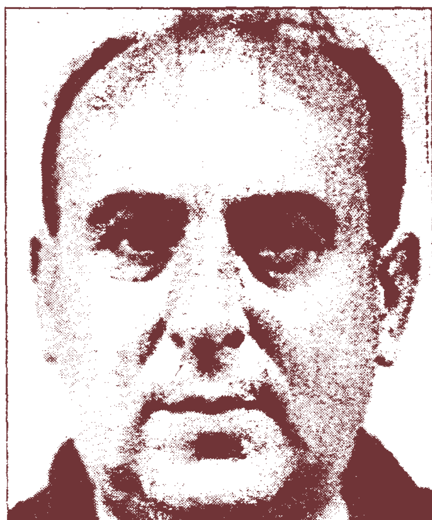
În numărul următor, 3-4/1933, îşi desluşesc numele: directorul revistei – Jean Pahonțu; redactorii: C.V. Ticaliuc, George G. Crep, V. Popovici-Spad, iar redactor responsabil, acelaşi Aurel Fortuna. Din scrisorile primite la redacție, e selecționată aceea semnată de Ilie Mihalache, directorul şcolii din Mihăileni – Dorohoi, pe care, revista, o publică cu titlul: „Scrisoare” drept un salut adus publicației care poartă numele „În preajma gândului”; apare în Cernăuți „unde românii sunt în minoritate” şi are „rolul de a da hrană esențială pentru românii patrioți, de a lupta contra celor ce ne otrăvesc.”

Apare tot în 12 pagini. Dar mai mici: 16/24 cm. Şi continuă să publice serialul „Vasile Conta”, proză – „Zâmbetul fericirii” de I. St. Runcu, „Revenire” de V. Popovici-Spad şi poezii semnate de Jean Pahonțu, Aurel Putneanu, Virginia D. Cârjan, elevă, şi D. Crăescu – a cărui epigramă „Unui magistrat” o notăm mai jos:

„Acum e judecător de pace
Dă dreptatea dintr-odată…
Un lucru mic îl stânjeneşte:
Că e lipsit de judecată!...

Rugat de cititorul din T.Măgurele „să apere cu cât mai multă vigoare, problema noastră-a tinerilor!”, împotriva „trecuților cu tâmple ninse şi idei defuncte”, articolul „Generația tânără”- scris de M. Polihroniade, care face afirmații nesusținute cu argumente, mai ales că şi iscălitorul figura printre „speranțele literare” promise, primeşte, acum, la peste 70 de ani distanță, încă o replică, indirectă, dar de un profund civism, de la recunoscutul critic literar român Lucian Raicu în editorialul „Lupta dintre generații” din „Adevărul literar şi artistic” din 11 mai 2004:

„Ne place să vorbim de „generații” literare şi, ca de o condiție sănătoasă a vieții literare, de „lupta” dintre ele. Lupta aceasta – şi lupta mai în general, nu prea are de-a face cu adevărata literatură, cu scriitorii adevărați care nu au timp să lupte, nici pentru a-şi impune meritele, altfel decât prin slabele mijloace ale operei lor.”

Lucian Raicu

După ce face referiri concrete la lipsa luptei cu”bătrânii” a multor consacrați ai literaturii universale, Lucian Raicu, parcă pentru a ne veni în ajutor, pentru clarificarea problemei, revine la noi şi continuă: ”Se sufoca Rebreanu de prezența în literatură a bătrânului Slavici sau de a mult mai puțin bătrânului (oricum „concurent” prestigios şi incomod) Sadoveanu?

Programele şi manifestele grozavelor „generaţii" sunt opera (poate singura operă) a unor inşi care şi-au văzut apoi de treabă, s-au făcut avocaţi, diplomaţi, negus- tori, profesori etc. şi au cam dispărut din literatură, deşi de luptat au luptat, nimic de zis în privinţa asta, loc au cerut, cât mai mult loc, de contestat au contestat pe cei dinaintea lor, năprasnici în materie de invective (impuse de legea crudă a luptei), au fost în mai mare măsură decât cei oricum îndreptăţiţi să revendice drepturi, locuri, acces."Şi acum, adevărată temă de civism şi nu numai atât, că iată ce spune Lucian Raicu:

… „Tinerii" („de talent") sunt cei care, înaintea criticii literare, au impus numele „bătrânei" (neluptătoare de felul ei) Hortensia Papadat-Bengescu, i-au închinat numere întregi de reviste, au scris studii, s-au bătut, desigur, pentru marea scriitoare nerecunoscută, necitată, necitită."

Şi încheie: „Anton Holban, M. Sebastian, E. Ionescu, Mircea Eliade n-au „luptat" cu Hortensia Papadat- Bengescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, ci pentru ei. Că, în felul acesta, au „luptat" în favoarea propriei generaţii şi au justificat-o afirmându-i precursorii, e adevărat; sigur că e adevărat. Inteligenţa generoasă şi iubirea de literatură nu contrazic norma „egoismului raţional", întru totul firească – şi acceptabilă! – în lumea literelor."

Sadoveanu sau Camil Petrescu au rămas şi vor rămâne în literatura română. Despre M. Polihroniade şi G. Moldoveanu-Şah din T. Măgurele mai ştim ceva?

*

În preajma gândului, revistă de cultură generală, apare la Cernăuţi în noiembrie 1932 – mai/iunie 1933. Apărea lunar, sub îngrijirea unui comitet. Tiparul la Tipografia „Bernard Leischer", Siret.

Începând cu numărul 13, decembrie 1932 – februarie 1933 foloseşte subtitlul: revistă de cultură.. Tipografia Carol Lenţer, Siret.

Din 3-4 martie-aprilie 1933 are subtitlul: revistă de studii, ştiinţă şi literartură. Director Jean Pahonţu. Redactori C.V. Ticaliuc, G. Crep, V. Popovici-Spad. Redactor responsabil: Aurel Fortuna.

Cu numărul 7-8, iulie-august 1933, îşi ia titlul de Orizont, cu subtitlul: literatură-critică-ştiinţă.

*

În preajma gândului, revista nr.1, an II, redacţia Cernăuţi, str. Bolintineanu nr.10A

Th. Păun, I.T. (despre Spiru C. Haret), E. Ar. Zaharia (o traducere din Baudelaire), Ioan Goanţă („Mărturisire"), Dumitru Crăiescu, V.I. Posteucă, Demetrus, V. Popovici-Spad.

Dl. Aurel Putneanu semnează această „Întoarcere-n copilărie":

„Pe bănci de şcoală, vechi şi ruginii,
mi-a încolţit în suflet ca o floare
nădejdea că voi creşte mare
şi-oi fi de sprijin mamei,
când va-mbătrâni.
Atâţia ani trecut-au iute-n şir,
Că mi-am văzut nădejdea realitate;
Acum aş vrea să fiu din nou copil, uitate
Poveşti să le-ascult iar şi-al caierului fir
Să-l rup, să nu mai toarcă ani pe fus febril,
Iar fusul tot l-aş deşira;
Cu fire, caierul l-aş înnoda,
Ca să rămână-n veci netors, iar eu copil."

(Din Junimea literară nr.7-12 iulie-decembrie 1932).

*

În preajma gândului (revistă de cultură!). Redacția Cernăuți.

De mărimea unei batiste, noua „revistă” se crede o necesitate imperioasă. Colaborările? Scrise anapoda şi certate cu talentul. E.Ar. Zaharia. emanator de scrieri cu amenințări muşchetăreşti, semnează rânduri de critică aiurită. (Ce caută pe acolo Aurel Putneanu?).

(Din *Junimea Literară* nr.1-3/1933)

*

„Iconoclaşilor”, „invaziei mucoşilor”, luptei „Lupilor tineri”, a imperbilor mâzgâlitori de hârtie”, în majoritatea lor elevi sau studenți, din rândul cărora făceau parte P. Comarnescu şi C. Noica, absolvenți ai liceului „Sf. Sava” din Capitală, cărora li se alăturau Al. Sahia, Ionel Jianu, Victor Stoe şi foarte mulți tineri din Moldova de Sus, din Bucovina, le-a răspuns G. Călinescu, pe atunci profesor de italiană la Liceul „Gheorghe Şincai”:

- „A scrie însă la 20 de ani fără nici un trecut şi nici o generație „ asta e bine”, „asta e just” este o copilărie. O asemenea decizie sumară, fără corp delict, o poate da, în anumite împrejurări numai un critic bătrân, pe care trecutul îl apără de suspiciune. În practică e greu să aştepți ceva temeinic de la ființe în mintea cărora e proaspătă bătălia uneori penibilă a bacalaureatului şi pentru care universul artistic se compune din amintirea manualelor dlui M. Dragomirescu sau din 200 – să exagerăm/ - de cărți facile sau nepricepute… Odată tinerii aşteptau Poşta redacției. Azi pătrund în reviste pe calea lăturalnică a cronicii goale dar vehemenți,” lua el apărarea bătrânilor în articolul „Fronda copiilor” din *Viața literară* nr.102 din 2-16 februarie 1929 – pagina 1 şi 2.

- „Noua literatură” a „copiilor” îşi găseşte apărătorii în cele susținute de Perpessicius sau Paul Papadopol, ultimul afirma în *Gazeta literară*, o promotoare a tinerilor:

- „Că se poate vorbi despre talentul literar al elevilor e neîndoios; nu din sânul acestora, deveniți oameni mari, se vor alege oare viitorii scriitori?”

- *În preajma gândului* apare izolată de celelalte reviste bucovinene. Colaboratorii sunt dintre cei infimi. Doar E. Ar. Zaharia dintre cei unşi. Sperăm că se va regenera. Atunci îi vom acorda mai mult spațiu.

- (Din „Pana literară” nr.1/1933, - „Aspecte sinoptice”)

*

Licăriri

Licăriri, revistă şcolară.

„Încă de la începutul acestui an şcolar (1931-1932) elevii Liceului „Grigore Ghica V.V.” s-au constituit într-o societate culturală cu numele marelui cărturar român Gh. Asachi.

Activitatea acestei societăți şi scopul urmărit sunt arătate în „Buletinul” apărut în ziua de 20 decembrie 1931.

În expunerea programului, comitetul ales de elevi îşi propune să scoată o revistă care să îndrume tineretul şcolar la dezlegarea problemelor culturale, folosindu-se de îndrumarea pe care profesorii o dau în timpul orelor de şcoală.

Revista „Licăriri” apare astfel modest, cum arată şi numele, dar plină de elanul tinerilor şi dornică de a vibra puternic coardele sufleteşti ale elevilor noştri.

Revista urmăreşte să atragă tineretul de intelectuali în formație,. Să le aprindă în suflete dorul de a şti cât mai mult şi mai exact. Să licărească în sufletele tinerilor entuziaşti dragostea pentru literatură, ştiință şi artă, şi în urmă lumină puternică se va face”…

(Ziarul *Vestitorul* – Dorohoi nr.127-128/10 ianuarie 1932 – C. Dumitraş, directorul Liceului Grigore Ghica V.V.).

*

Luceafărul Carpaților – Rădăuți

Luceafărul Carpaților - Rădăuți (din Făt-Frumos nr.1/1928, bibliografie).

*

Lumina

Lumina. Despre revista şcolărească *Lumina* aveam date foarte sumare. Am scris la Rădăuți şi de la Grupul şcolar din strada Tudor Vladimirescu nr.4 am primit un exemplar din revistă şi scrisoarea de la mentorul ei, prof. Mihai Pop, publicând ce mi s-a părut mai interesant în continuare. ”La Liceul nr. 2 Rădăuți a apărut primul număr al revistei şcolare „Lumina", realizată prin mijloace proprii. Revista are un profil ştiințific literar, publicând creațiile poetice originale ale unor elevi, culegeri de folclor, fiind o tribună de dezbatere a unor probleme de etică şcolară, de cultivare a gustului estetic.

Elevii au întâmpinat cu mult interes noua lor revistă. Succesul primului număr asigură că ea va deveni una din frumoasele tradiții ale şcolii".

(Din „Gazeta învățământului" anul XIX nr. 902/1967.)

*

,,*Lumina,* revista Liceului de electrotehnică din Rădăuți, oferă o imagine concludentă a orientării politice, ideologice, a activității ştiințifice ŞI tehnice, practice, precum şi a celei

educative şi literare, pe care o desfăşoară colectivul de elevi şi profesori de la această unitate de învățământ. Revista ar fi mai atractivă dacă ar avea o ilustrație mai bogată şi mai adecvată". (Din „Limba şi literatura română", nr. 4/1975 pag. 48).

*

„Revista şcolară **„Lumina",** cu profil literar-ştiințific, are deja un deceniu de la prima apariție şi o trecem în fondul tradițiilor liceului nostru.

Ideea ca şi liceul nostru să editeze revistă şcolară aparține profesorului Mihai Pop, care împreună cu un grup de elevi inimoşi din clasele superioare realizau acum 10 ani primul număr numai prin posibilități locale. Apariția fiecărui număr solicita un volum mare de muncă, în sensul că pentru fiecare pagină de revistă se întocmea o matriță, după care se multiplica. Prima apariție a fost însoțită de cuvinte noi pentru activitatea efectivă a elevilor liceeni; autor, colegiu de redacție, redactor, publicare, colaboratori, asterisc, grafician ş.a., ca şi de o mulțime de vibrații de emoție. Pătrunsese în viața şcolii autoritatea şi prestigiul cuvântului tipărit prin mijloace proprii.

Începând din anul 1972 revista este tipărită.

Revista noastră şcolară are desigur un netăgăduit rol educativ."

P. Bejenaru

De ce i-am zis „Lumina"?

Revista şcolară ,,Lumina" aniversează 10 ani de la prima apariție.

În această publicație şcolară este vorba de noi, de şcoala noastră, de munca noastră şi desigur, de una din întruchipările ei: publicație căreia, generația care a fondat-o i-a zis „Lumina".

De ce am denumit-o aşa şi nu altfel ?

Pentru că am dorit cu tot sufletul ca ea să fie o reflectare a preocupărilor noastre, o materializare a ceea ce puteau crea

mințile şi simți inimile noastre, o revistă care în acelaşi timp să ne lărgească orizontul de cunoaştere, dar să ne dezvolte şi sensibilitatea. Voiam ca şi alții să cunoască crâmpeie din activitatea noastră, bogată şi diversă şi de care eram mândri.

Am început cu sfială, cu mici temeri, dar nu fără încredere, căci erau lângă noi mereu dascălii noştri, gata să ne ajute şi mai ales să ne încurajeze. Aceste ajutoare cărora li s-a adăugat entuziasmul generației, elanul şi tinerețea au contribuit la menținerea revistei şi, mai ales, la evoluția ei, căci ,,Lumina" este şi va fi, în ciuda anilor, o revistă, mereu tânără, tocmai pentru că se bucură de colaborarea reînnoită şi, pe an ce trece, mai interesantă şi valoroasă a tinerilor.

Plecând, am lăsat în urmă nu numai sentimente nostalgice pentru anii de liceeni, dar şi speranța că generațiile care se vor succeda vor continua inițiativa noastră. *Lumina* nu e numai o publicație în care ne încercăm condeiele, ci o revistă purtând girul valorii, o revistă cu un profil bine definit şi mai ales cu personalitate conferită de cei care în decursul anilor au vegheat prin creațiile lor, fie ştiințifice, fie literare, ca *Lumina* să nu-şi piardă din strălucire, să nu se stingă.

La această frumoasă aniversare (împlinirea unui deceniu de activitate), nu putem decât să-i dorim o existență cât mai lungă şi folositoare şi cât mai mulți colaboratori de valoare.

(Prof. **Trofin Viorica**, fostă colaboratoare a revistei în anii de liceu.).

GÂNDURI PENTRU ANIVERSARE

A plăsmui emoții şi imagini din aluatul cuvintelor — iată o îndeletnicire la care s-au închinat cu respect sute de generații. O îndeletnicire presărată cu infinite capcane, cu puțin numeroase izbânzi, o trudă îndărătnică pentru cei ce-şi formulează un crez în propriile eforturi, o simplă avalanşă

mentală pentru cei obişnuiţi a se îmbăta în semnificaţii şi semnificanţi…

…Revistă a acestui liceu, a oamenilor care au muncit, simţit şi trăit în el, „Lumina" poate primi felicitările celor ce-au susţinut-o într-un fel sau altul, ale celor ce-au îndrăgit-o şi şi-au legat prima semnătură de paginile ei, împlineşte 10 ani de activitate.

Pentru cei ce şi-au investit multe clipe în paginile ei, pentru cei ce-au răsfoit-o cu febrilitate în momentele proaspetelor apariţii, revista are o profundă încărcătură-afectivă, e într-un fel imaginea stilizată a unei evoluţii, e însăşi firea noastră aşa cum a fost ea îmbogăţită zi de zi în cei patru ani de liceu.

Îmi amintesc de clipele când eu însumi încă, înainte de a fi elev al liceului, mi-am oprit privirile îmbogăţite de emoţii pe pagina în care iscăleam prima poezie; îmi amintesc de acele clipe seducătoare când elev al liceului fiind. răsfoiam cu palmele calde filele atât de pline de simboluri ale revistei.

Astăzi, sufletul ei bate la fel de aproape de mine, comunică la fel de sincer şi efuziv cu atât mai mult cu cât pragul acestei aniversări şi perspectiva nobilei sale misiuni angajează inimi noi fără a le uita pe cele mai vechi.

Vişniec Matei , student anul I. filozofie, Bucureşti

*

CE NU SE POATE UITA

Au cuvintele o anume stângăcie; poate pentru că sălbătăcia lor pe întinderile singuratice ale sensului a fost prea scurtă. Poate că ar trebui să arătăm întâi cu degetul obiectele desemnate de cuvinte, astfel, înţelegerea cu semenii ar căpăta substanţa vie pe care nu întotdeauna o are.

Acesta e sentimentul care mă tulbură acum, când în al zecelea an de existenţă a revistei ,.Lumina", mă văd în

postura de corespondent, oferindu-mi-se o rubrică a foştilor „combatanţi” ai condeiului.

Au fost ani, luni şi zile, când împreună cu ceilalţi colegi ai mei (departe acum şi nu toţi lângă mine), am vegheat la continua naştere a acestei reviste, am pus gândurile noastre pe paginile albe cu dorinţa de a spune - cât mai mult despre noi şi despre liceul primei nelinişti *de* adolescent.

Toate acestea nu se pot uita.

M-ar bucura ca cei care au preluat ştafeta să continue vegherea asupra naşterii adevărului în paginile acestei reviste.

Întotdeauna mă voi întoarce în locurile unde s-au rostit primele cuvinte, unde s-au auzit primele versuri.

Pentru că aceasta e răzbunarea frumoasă a memoriei, care nu permite înstrăinarea de suflet.

În numele acestui sentiment, mă voi întoarce mereu.

(Valeriu Drăguşanu, student la Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică, Ion Luca Caragiale, Bucureşti)

*

Pe scurt despre revista şcolară "Lumina"

Primul număr al revistei ştiinţifico-literare "Lumina" a Liceului nr. 2 din Rădăuţi (denumirea şcolii la acea dată) a apărut în anul 1967. În primul articol al acestui număr "La început de drum”, se arăta: "... Revista *Lumina* îşi propune să valorifice şi să încurajeze tinerele talente din şcoala noastră. Sunt anii când tinerii îşi caută drumul, îşi încearcă condeiul şi puterea. Nu întotdeauna au posibilitatea să-şi facă loc în paginile unui ziar sau al unei reviste de mare tiraj, periodică sau cotidiană. Numărul *condeielor* şi talentelor care-şi cer intrarea în activitate a crescut. ... Coloanele ziarelor şi revistelor cu renume sunt prea aglomerate şi cu greu se pot ocupa de primele vlăstare. Acest lucru poate fi rezolvat de

revistele şcolare de uz intern. Revista *Lumina* oferă deci primul prilej oricărui elev din şcoala noastră să se afirme. ..."

Revista „Lumina” a apărut timp de 14 ani (1967 – 1980) în 22 de numere (în primii doi ani de apariție câte 4 numere, în al treilea an de apariție 3 numere, iar din al 4-lea an până la al 14-lea an de apariție revista a apărat în câte un număr anual). Tirajul revistei a variat între 100 şi 500 de exemplare. Ultimele 8 numere ale revistei au fost distribuite în toate şcolile oraşului Rădăuți.

Primele 2 numere ale revistei au fost multiplicate prin mijloace proprii la locuința mea personală din str. 23 August nr. 13 din Rădăuți cu ajutorul foştilor mei elevi Ştefan Rotaru, Nicolae Aconstantinesei şi Liviu Papuc, folosind matrițe din gelatină aplicată pe plăci de sticlă şi combinată cu două substanțe chimice, textul fiind dactilografiat pe un indigo chimic special. Următoarele 12 numere ale revistei (3 -14) au fost multiplicate în incinta şcolii, făcându-se uz de o maşina de multiplicat. Ultimele 8 numere ale revistei (15 - 22), apărute între anii 1972 – 1980, au fost tipărite la Tipografia Suceava (numerele 15 - 18 în alb-negru. iar numerele 19 - 22 în 6 culori: negru, roşu, albastru, auriu, lila, maro).

Toate numerele copertei revistei (1- 22) au fost tipărite în 2 culori la Tipografia Suceava. Numerele copertei revistei 15-22 au primit îmbunătățire printr-o grafică originală, reprezentând 8 din obiectele de studiu ale liceului.

Legătura cu colaboratorii revistei şi cititorii ei se ținea prin rubrica "Poşta redacției'", ce apărea în ultimele pagini ale revistei.

În cele 772 de pagini - cât a însumat revista în cele 22 de numere de apariție - elevii au publicat 503 lucrări sub formă de poezie (164 poezii), articole cu informări şi curiozități ştiințifice, materiale pe diferite teme din literatură, istorie,

geografie, matematică, fizică, chimie, astronomie, muzică, grafică, traduceri din limbi străine, activitatea sportivă a elevilor, jocuri distractive etc. Profesorii liceului au scris 20 de articole pentru revistă.

Important de remarcat este faptul că la revista "Lumina" şi-au făcut ucenicia literară cel puţin 4 poeţi/scriitori**,** foşti elevi ai liceului nostru, mult apreciaţi la nivel naţional şi european: Matei Vişniec, Mihai Tatulici, Valeriu Drăguşanu. Lucia Olaru Nenati.

Colaboratorii talentaţi ai revistei şi-au continuat activitatea la această revistă şi după plecarea din liceu ca studenţi, scriitori sau oameni formaţi la înaltă ţinută profesională. Ca urmare a popularităţii şi prestigiului revistei au colaborat la această revistă şi elevii de la alte licee/şcoli din oraş şi judeţ.

La împlinirea a 10 ani de la apariţia revistei ''Lumina" s-a tipărit numărul 19 ca număr festiv. Din acest număr vă telefaxez 3 pagini cu câteva aprecieri despre revistă la nivel local şi naţional, ca material documentar pentru şcoală.

(Mihai Pop Iniţiator al revistei - fost profesor al liceului; din Heilbronn, 29 septembrie 2004)

*

La cel de al cincilea număr din *Lumina*, în „Cuvânt către cititori" Bucos C. Adrian nota:

…"Credeţi poate că munca de tipograf e uşoară? Dimpotrivă! Dar sunt grupe care s-au specializat atât de mult, încât ajung să multiplice în jur de cinci sute de pagini pe oră.

Cam acesta este timpul în care a apărut în ultima vreme revista *Lumina*. Cinci sute de exemplare înseamnă cel puţin 28-30 de ore de muncă atentă, asiduă, numai la tipografie!

Pentru noi nu există miros mai plăcut decât cel al tuşului, culoare mai frumoasă decât albul hârtiei de tipărit,

zgomot mai cald decât cel al maşinii de multiplicat! Nu e uşor! Trebuie făcute matriţele, apoi multiplicate paginile, uscate, aranjate după număr, puse coperţile, tăiate, capsate. Şi nu e uşor! Maşina devine nărăvaşă, se enervează, atunci rupe, murdăreşte, strică. Şi uneori toanele ei sunt dese. Atunci paginile stricate trebuie retipărite.

În sfârşit e gata! Treisprezece mii de pagini tipărite se lăfăiesc mândre de valoarea lor între cinci sute de coperte albastre."

*

Când s-a editat nr.1 (9), anul III, al revistei ştiinţifico-literare *Lumina* a Liceului nr.2 Rădăuţi, colectivul de redacţie era format din profesorii: Mincu Vanda, Hlinschi Nicolae, Scânteie Arcadie, Bondor Angela, Bejenaru Elisabeta, Pop Mihai, şi elevii: Crinu Mariana, Petrescu Georgeta, Zabolotnic Rodica, Sandu Georgeta, Vasilescu Irinel.

Prezentarea grafică şi artistică: Bucos Adrian.

Tehnoredactor: Zajic Maria.

Apărea trimestrial (Format: 20/28 cm.)

Semnau: Laurian Crâng, Ady Laurin Crâng, Petrescu Georgeta, Palmariu Brânduşa, Liviu Papuc, Sfird Rodica, Bucos Daniela, Covasă Aurel, Parasca Radu, Bucos Adrian, Hirschhorn Gideon.

*

Moldova Literară „Tinerimea"

Moldova Literară provine din Revista *Tinerimea*, organ de cultură al societăţii „*Tinerimea*", ca urmare a modificării de titlu, în 1929 şi continuă să apară (1929-1935) la Mihăileni, cu reşedinţa şi administraţia la Sinăuţii de Jos, judeţul Rădăuţi (vezi şi despre *Revista Tinerimii*).

*

Moldova literară apare de şapte ani, deci bătrână. Publică însă şi tineri: I. Pană (cel cu pricina), M. Streinul, G. Nimigean, G. Antonovici, Doboş Boca, I. Pahonțu şi N. Roşca, toți de la noi.

(Din *Pana literară* nr.1/1933, „Aspecte sinoptice")

*

Molna

Molna , anul I, nr.3, 1933, cu articolul de fond „Echinov în odăjdii", autorul, „preamărind poezia dlui Iulian Vesper, găseşte momentul potrivit spre a arăta reacția pe care a început-o lirismul în nordul României. Între poeții enumerați este (natural) şi dl. Jean Pohonțu. Ştiți însă cine semnează articolul?!? – redactorul revistei „Molna", A. Lacrimă, pseudonimul cumnatului dlui Jean Pohonțu, care habar n-are de articolul publicat. Cum se va descurca acest delict în consiliul familial, nu ne interesează. Dar, de altfel, dle Pohonțu „frumoasă cooperație intelectuală (vorba dtale) – ce zici? Când alții nu vorbesc despre dta, o faci singur iscălindu-ți cumnatul!... Vorba ceea: „laudă-mă gură, că altul nu se-ndură!"

Sub numele Nim, în cunoscutul „Freamătul", la rubrica „Epigrame", apărea şi una adresată „Dlui Jean Pohonțu – proprietarul revistei „Molna":

„Molnita în cursul ei
Multă apă dă la vale;
„Molna", ea de când apare
Lasă-n punga „Micei"… jale."

(Din „Freamătul Literar" nr.2-3/1933, din Siret)

*

Privind spre târgul Siretului din partea de sus a şesului ce se întinde pe malul stâng al râului cu acelaşi nume, nu vom vedea un oraş propriu-zis, ci numai un sat cu case împrăştiate prin grădini mari ce se aştern pe o coastă lină, înclinată spre râul Siretului, despre care se spune că ar conține apă tămăduitoare de boli. În haină orăşenească ți se va înfățişa Siretul numai dacă te îndrepți spre el venind din târgul Mihăileni, sau îl priveşti de pe înălțimea unuia dintre numeroasele dealuri care străjuiesc oraşul, închizându-l ca într-o fortăreață. Atunci vei vedea mai multe ziduri mari şi turlele câtorva biserici. Aceasta este vatra târgului, în mijlocul căruia se află o piață – Piața Unirii – numită mai înainte „Piața Sf. Ioan", după biserica de la marginea ei răsăriteană, închinată Sf. Ioan Botezătorul, care până nu de mult era şi proprietatea de drept a acestei piețe ce servea în vremuri vechi ca cimitir şi curte bisericească."… scrie Nicodim Ițcuş în „Din trecutul unui vechi oraş moldovenesc" – Cernăuți 1937, preluând un citat de la Simeon Reli din „Oraşul Siret în vremuri de demult", Cernăuți, 1927.

…"În vremea înscăunării Austriei pe meleagurile siretene şi în drepturile Moldovei, Siretul nu mai avea atâtea moşii. Stăpânea numai atâta, cât se întindea târgul propriu-zis, adică numai locurile pe care-şi instalaseră târgoveții casele şi grădinile, ogoarele şi câteva regiuni necultivabile pe atunci…"

…"Pentru a popula însă târgul, între 1775-1787, este dăruirea pământului de către autoritatea târgului, pe care locuitorii îşi fac apoi case imigranții…"

…"Dacă astăzi (1938 n.n.) Siretul este un orăşel complet înstrăinat…, în deceniul al 9-lea al secolului al XVIII-lea, limba românească era limba oficială, în care se redactau şi se reciteau contractele şi abia apoi se traduceau în limba nemțească. Şi astăzi limba română e limba oficială în oraşul Siret. Ce păcat

însă că nu are cine o vorbi!"… scrie Valerian Doboş-Boca în „Târgoveții Siretului din anul 1787", Cernăuți, 1938.

…"Loc al unei continuităţi milenare de viaţă, târgul Siretului (7997 locuitori în iulie 1968), atestat documentar înaintea întemeierii statului moldovenesc (prima menţiune scrisă datează din 1340), cunoaşte o puternică afirmare economică şi politică în secolul XIV-lea, devenind cea de a doua capitală a Moldovei, după Baia.

Principalul obiectiv turistic al oraşului este biserica Sfânta Treime (str. Victoriei nr.13) unul din puţinele monumente ale acestui secol păstrate până astăzi, care prezintă o deosebită importanţă în definirea şi închegarea stilului arhitectural românesc. Este cea mai veche construcţie religioasă cu plan treflat, devenit tipul clasic al arhitecturii medievale din Moldova…

… Biserica provine din vechea Curte domnească şi este atribuită prin tradiţie lui Sas, fiul lui Dragoş (1354-1358). Certă este existenţa ei în timpul lui Petru I Muşat (1377-1392) care, prin actul emis la 1 mai 1382, dăruieşte bisericii venitul cântarului din târgul Siretului…" – explică Nicolae Docsănescu în Ghid turistic „Siret-Bucureşti" – editura Stadion, 1971.

…"Numele oraşului Siret îşi aşteaptă încă deplina clarificare. Cercetătorii mai vechi sau mai noi, nu au căzut de acord asupra originii sale.

Biserica Sf.Ioan, după tradiție datează din secolul al XIV-lea şi este ctitoria Muşatei, mama lui Petru Vodă Muşat I.

(Din Albumul „Județul Rădăuți în imagini” de prof. Ilie Vişan.)

Biserica Sf. Treimi e „Biserica Domnească a lui Sas Vodă (1354-1358) sau a lui Petru Muşat? din vremea când Siretele servea de reşedință voievozilor moldoveni…

(Din „Județul Rădăuți în imagini” de prof. Ilie Vişan, album realizat în 1934 la Institutul de arte grafice Ed. „Marvan”, Bdul Pricipele Mircea nr.10, Bucureşti).

.

*

A se vedea şi citi din revista „Exod” ciclul de documentare despre Siret, scrise de Franz Pieszezoch – Siret.

*

Filologul Vasile Bogrea consideră că originea numelui este slavă, provenind de la Sred (mijloc, inimă); C. Diculescu este de părere că s-ar trage de la cuvântul Săret (sare multă); istoricul Vasile Pârvan opta pentru originea scitică a

cuvântului, ca provenind de la Carant (repede); mulți istorici şi filologi optează pentru originea ilirică a numelui (Nicolae Stoicescu, de exemplu); Constantin C. Giurescu afirmă că Siretul ca şi alte râuri importante din țara noastră, are nume autohton, dacic… Cercetătorul Ilie Dan, ocupându-se de originea toponimului, concluzionează că acesta aparține stratului preroman din toponimia românească, el continuând o formă în limba dacă, atestată sub diferite grafii încă la istoricii şi geografii antici. Forma din care provine numele Siret este Seretos, care avea inițial semnificația de „apă curgătoare”, în vechea limbă românească toponimul circulând sub forma Seret. Numele a fost dat, într-o primă fază, râului care străbate Moldova de la izvoarele sale până la vărsarea în Dunăre, extinzându-se mai târziu şi pentru cel dintâi oraş important situat în vecinătatea sa şi apoi pentru unitatea administrativă constituită în jurul localității respective: ocol, district, plasă”…, comentează Dragoş Cusiac şi Dragoş Luchian în „Mic îndreptar turistic”, editura Sport-turism, Bucureşti, 1989.

… Alături de monumente de artă feudală – Sf. Treime (str. Victoriei nr.8) şi Sf. Ioan Botezătorul (Aleea trandafirului nr.1), monumentul Margaretei Muşat, operă a sculptorului ieşean Dan Covătaru, ridicat în 1986, monumentul Eroului necunoscut de lângă autogară, ridicat în 1935, şantierul arheologic, pe str. Alexandru cel Bun, în curtea fabricii de pâine, se află alt monument: arborele Pagodelor (Ginko Biloba) – unul dintre cele mai rare monumente ale naturii – doar patru exemplare în întreg județul Suceava, din care unul la Siret.

Originar din sudul Chinei, arborele este cultivat în Europa încă din secolul al XVIII-lea şi-i de o frumusețe nemaiîntâlnită: are frunze în formă de inimă, căzătoare pe timpul iernii.

Monografiştii oferă şi alte date interesante pentru cei ce doresc să cunoască Siretul.

În Siret au învățat personalități ca Liviu Marian, fiul lui Simion Florea Marian, Dragoş Rusu, Ion Sireteanu, Ion Cârstiuc, Aurel Furtună, Ioan Băncescu…

Născut în Siret, **Tudor V. Ştefanelle** (1850-1920) a frecventat o şcoală populară de aici, apoi liceul din Cernăuți, avându-i ca profesori pe Aron Pumnul, I.G. Sbiera, coleg de clasă cu Eminescu, remarcat în literatură prin amintirile sale despre Eminescu, redactor al unei importante lucrări monografice despre Eudoxiu Hurmuzachi care i-a adus titlul de membru al Academiei Române din Bucureşti.

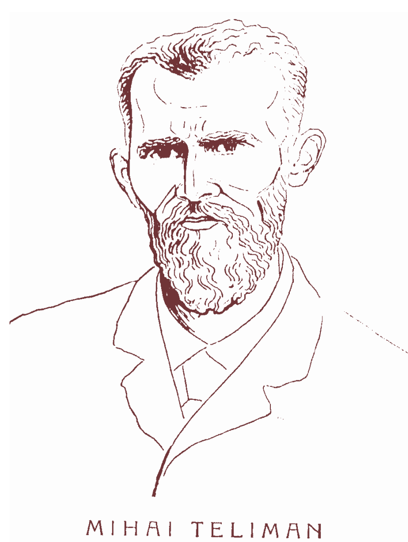
Simion Florea Marian (1847-1907) şi-a început activitatea de folclorist şi etnograf la Siret, iar la 16 martie 1881, pe când mai lucra la Siret, a primit vestea alegerii sale ca membru al Academiei Române Bucureşti.

Petru Tomaşec (1882-1940) s-a născut la Siret, a făcut şcoala primară în localitate, liceul la Rădăuți iar studiile universitare la Lemberg, Viena, Praga, Innsbruck, Cernăuți unde a obținut şi licența în filozofie şi limba germană.

A funcționat ca profesor la Cernăuți, Gura Humorului, Suceava, Siret, Sighet, Dorohoi. Îndrăgostit de istorie a publicat lucrări în domeniu: „Cine a fost Margareta Muşata?" (Siret 1930); „Istoria voievodului român Sas" (Cernăuți, 1938).

Nicodim Ițcuş (1897-1985) sufletul cercului studențesc „Arboroasa" pe care l-a prezidat între anii 1920-1921, autor al multor lucrări de istorie printre care şi „Omagiu lui Grigore Ghica Vodă."

Mihai Teliman s-a născut la 20 noiembrie 1863 în vechiul oraş Siret. Şcoala primară şi gimnaziul le urmează la Siret. După absolvirea gimnaziului se înscrie la şcoala reală superioară din Cernăuţi, pe care o absolvă în 1882. Între 1882-1887 este student la Academia de pictură din Viena.

MIHAI TELIMAN

În 1888 se întoarce în ţară şi timp de doi ani este profesor de desen la gimnaziul din Suceava. În 1890, urmare a unor neînţelegeri cu directorul şcolii, renunţă la învăţământ şi, cunoscut şi apreciat de savantul, poetul şi ziaristul T. Robeanu (George Popovici) se dedică publicisticii lucrând ori colaborând la *Patria, Sentinela, Timpul, Deşteptarea.*

Se îmbolnăveşte şi se stinge tot la Siret, la 19 decembrie 1902.

A fost o flacără..

De la el ne-au rămas adevărate cugetări despre munca ziaristului:

„Un redactor e cea mai nenorocită fiinţă din lume… nu mai cunoaşte nici odihnă, nici recompensă…"

„…Harabagiu al evenimentelor zilei, este şi rămâne cel mai expus om"…

„… Breasla ziariştilor e ca ochiul de mare, cine pică o dată înăuntru nu mai scapă.."

*

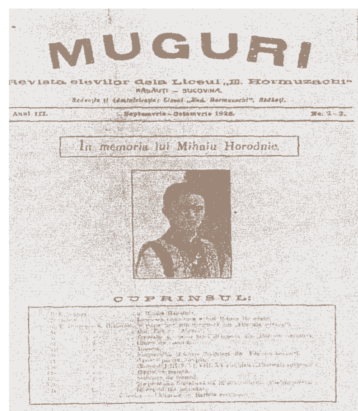
Monitorul oficial

Monitorul oficial, periodic realizat de prefectură, în care se consemnau ştiri, acte normative referitoare la judeţul şi oraşul Rădăuţi.

*

Muguri

Muguri (1924-1926), scrisă şi editată iniţial la şapirlograf, de un grup de elevi de la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuţi, sub îndrumarea profesorilor şi cărturarilor Ilie Vişan şi Emanoil Isopescu. În fruntea ei un adolescent precoce şi foarte promiţător, mişcându-se cu har în poezie, proză, teatru şi creaţia critică. Mort înecat la 19 ani, Mihai Horodnic avea să rămână în memoria tuturor, precum Nicolae Labiş mai târziu, simbolul geniului fulgerat de destin, vestitorul generaţiei poetice arborosene. Editat postum, prin grija lui V.I. Posteucă, la 10 ani de la dispariţie (1936), comemorat periodic, invocat ca un reper tutelar, Mihai Horodnic va constitui nucleul în jurul căruia se cristalizează treptat, o variantă locală, a mitului poetului tânăr, chemat să întemeieze o nouă tradiţie.

MUGURI

Revista elevilor dela Liceul „E. Hurmuzachi”

RĂDĂUŢI — BUCOVINA.

Anul III. Septemvrie – Octomvrie 1926. Nr. 2 – 3.

În memoria lui Mihaiu Horodnic.

CUPRINSUL:

Alături de miraculosul „luceafăr” (Iulian Vesper), „primul poet modern al Bucovinei” (Mircea Streinul), la „Muguri” şi-au început ucenicia literară Ion Roşca, răpus şi el la 25 de ani de o boală necunoscută, Ionel Negură, Constantin Rotariu şi Iulian Vesper (Toader C. Grosu).

Continuarea publicării revistei, chiar dacă la intervale foarte distante (în 1927, la Botoşani, de către I. Cojocaru, în 1929 şi 1934 din nou la Rădăuţi) precum şi reluarea ei în 1940, la acelaşi liceu *Eudoxiu Hurmuzachi*, de către o altă promoţie (adevărată generaţie de schimb), de aspiranţi la gloria literară (dintre ei, Dragoş Vicol, al cărui volum de debut se chema „Muguri”, şi Nicolae Tăutu), sunt dovezi ale valorii simbolico-afective cu care fusese învestită şi ale faptului că tradiţia se înfiripase. Asemenea lui Mihai Horodnic, numele modestei publicaţii şcolare va fi învestit cu veneraţia cuvenită începuturilor absolut exemplare.”

(Din Iconar nr.1/1995, Rădăuţi „Gruparea poetică „Iconar” de Gheorghe Hrimiuc, cercetător, Institutul de Filologie Română „A. Philippide Iaşi).

*

Muguri a apărut la Rădăuţi, lunar (februarie 1924-septembrie-octombrie 1926; 1934-1940). Întemeietorii revistei: Mihai Horodnic, I. Galan şi Tit Cârstean. Numerele nu-i erau datate şi purtau pe copertă desene în peniţă, cu peisaje bucovinene.

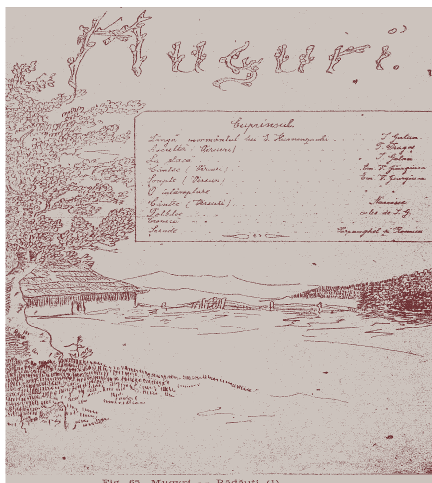

Fig. 65. Muguri - - Rădăuţi (1)

Din editorialul „Către cititorii şi sprijinitorii noştri” publicat în numerele 1-2, februarie 1924, aflăm că revista a purtat iniţial titlul „Mugurul” care apare în 1922 şi avea caracter intern. Era scrisă de elevi şi pentru elevi şi îşi propunea „să stimuleze activitatea literară a acestora.”

Au colaborat: Teodor Grosu (Iulian Vesper), Ion Negură, Eugen Prelipceanu, I. Galan. Emil Giurgiucă, Ion Roşca, Constantin Rotaru.

*

Muguri, revista societății literaro-ştiințifice „Bogdan Vodă”, anul I, nr.1, februarie 1940, redactori – D. Vicol şi A. Cucu.

Apare la Rădăuți, Liceul de băieți „Eudoxiu Hurmuzachi”; Tiparul „Mitropolitul Silvestru”, Cernăuți.

Colaborau: prof. I.D. Grămadă, M. Horodnic, Lidia Negură, V. Săhleanu, Neculai Tăutu, Mihai Solcanu, Ion Fădor, Ion Rotar, D. Vicol, Anton Ciornei, A. Cucu.

Profesor responsabil al Societății literare-ştiințifice Bogdan Vodă: I.D. Grămadă.

Din „Cuvânt înainte”, semnat profesor I.D. Grămadă, se înțelege că *Muguri* nu se vrea numaidecât o revistă cât un organ al Societății literare şi ştiințifice, epoca sa de înflorire fiind una anterioară, sub directivele profesorului I. Vişan, strădaniile actuale fiind acelea nu să întreacă, dar să ajungă la nivelul de altă dată…

Societatea literară şi redacția revistei dădeau tuturor elevilor putința de a se manifesta în scris, public, pe tărâm literar şi ştiințific.

Revista apărea lunar şi servea profesorilor şi elevilor, dar şi colaboratorilor din afara localității. Se publicau proză şi versuri, cronică literară, recenzii la reviste şi ziare, se difuzau

informații redacționale şi ale conducerii societății, funcționa o poştă a redacției.

Mai semnau în revistă: proză – Simion Jitariu, Cuchi Lidia Puiu, Ştefan C. Cosmin, E. Mintici, I.D. Sandru; poezie – Radu Pinten, Lia Rugă, Augustin Padea, Ion Georgescu.

Pentru a se manifesta în alte domenii decât cele pur literare şi ştiințifice, revista făcea apel către profesori, preoți, învățători etc. de a-i trimite articole şi îşi propunea să dea atenție folclorului," comoară neprețuită a neamului nostru."

Se cerea ca toată corespondența, cărți şi reviste la schimb, să se trimită pe adresa D. Vicol – A. Cucu, str. Episcopiei 6, Rădăuți.

*

Muguri, mult aşteptata revistă rădăuțeană, a apărut aducându-ne un colț din cerul curat al literaturii bucovinene.

Această revistă are rolul să primenească arena literară din nordul Țării, atât de viu disputată de certuri şi vrăjbi inutile. Lupta prietenilor mei pentru această revistă îmi este cunoscută şi n-am să uit niciodată bucuria care însoțea rândurile de bună vestire ale prietenului meu Dragoş Vicol. Numărul 1 este de o eleganță occidentală, aducând în paginile sale tot ce are Bucovina mai promițător: Dragoş Vicol, A. Cucu, Lidia Negură, I. Rotaru, V. Săhleanu, Nicolae Tăutu etc. Mioriței i se deschide un orizont mai larg cu „Muguri": căci această colaborare va însemna primăvara literaturii bucovinene (Actualitățile literare n.t. sau la Poşta redacției: Aşteptăm „Mugurii". Le vom face o primire triumfală). Această revistă, prietena „Mioriței", va însemna o legătură strânsă cu Rădăuții. Numai să ne ferim ca „Miorița" să nu roadă „Mugurii", căci şi până acum „Miorița" se hrănea cu mulți „Muguri" (n.t.).

(Din revista „Miorița" nr. 3/4/1940).

*

…"Revista literară „Muguri", editată la internatul Ştefan cel Mare (prima apariție februarie 1924), se remarcă prin condeie talentate, recrutate din cadrul elevilor liceului „Eudoxiu Hurmuzachi". În perioada 1924-1926, având colaboratori de bază pe M. Horodnic, Iulian Vesper (T. Grosu), Ion Negură, Ion Roşca, A. Prelipceanu, C. Rotariu ş.a. revista apărea lunar sau bilunar, publicând proză, versuri, note, cronici literare.

O dată cu moartea prematură a lui Mihai Horodnic, revista îşi încetează existența. Reapariția ei în 1927 este sporadică, eforturile făcute de noii ei colaboratori: C. Rotaru, A. Prelipcean,. G. Coca, F. Vedeanu, I. Iosipescu, care publică mai puțin creații originale şi mai mult traduceri din Baudelaire, Mistral, Mollière şi cronici despre Otilia Cazimir, Zaharia Stancu, Mihail Sadoveanu, nu pot să asigure o apariție regulată şi atât de interesantă. Ultimul număr al revistei (nr.3) iese în martie 1929 ; numărul 4, deşi anunțat, n-a mai apărut."

(Din „Rădăuți – vatră românească de tradiții şi înfăptuiri socialiste" de Dragoş Luchian, Editura Litera, Bucureşti 1982, pagina 240-241).

*

„…La vale de gara „Piața Unirii", pe o stradă liniştită, îmbrățişat de mireasma buchetelor de tei din față, se ridică, măreț, Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi". Acolo,pe băncile aceluiaşi liceu care a pregătit Bucovinei o pleiadă de cântăreți, din care se desprind domnii Iulian Vesper, Ghedeon Coca, E.Ar. Zaharia, George Putneanu şi în special nefericitul Mihai Horodnic, un talent de o incontestabilă valoare, mort la o vârstă fragedă, la 19 ani, îmbobocesc câteva talente de la care aşteptăm mult: Ion Fădor, Ion Rotar, Mihai Solcanu, cărora le-

a deschis porțile afirmării, ca şi albia, „Suceava artistică şi literară” de sub redacția domnului Mircea Streinul.

Dar şi liceul de față are o reprezentantă: Lidia Negură, culegătoare de luceferi tomnateci cu inima sângerând sub săgețile melancoliilor crescute lângă împărăția morții.

Trecutul literar al Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” mai ține trează în conştiința urmaților munca şi zbuciumarea celor ce şi-au creat un nume prin şezătorile literare interne sau externe, ale societății literare „Bogdan Dragoş”. Şi una din realizările viitorului acestei societăți este întemeiere unei reviste literare care să ducă mai departe lupta „Mugurilor”, revistă condusă de M. Horodnic, devenită o adevărată şcoală literară. Ar fi binevenită această scânteiere de tinerețe şi gând pe tărâmul acestui Rădăuți atât de bogat în amintiri”…

(Dragoş Vicol din „Bucovina în reportaje de epocă”, antologie, argument şi note de Doina şi Liviu Papuc, Editura Alfa, Iaşi -2000).

*

Muguri, număr jubiliar, la aniversarea unui veac de existență a Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” 1872-1972, şcoală cu un binemeritat prestigiu, dobândit de-a lungul anilor…”, cum spune prof. A. Romencu, directorul liceului, în articolul care deschide paginile... Urându-le „Bine ați venit” celor prezenți la aniversarea liceului, revista „Muguri” îi încredințează că „o sută de ani de existență înseamnă tot atâtea generații care au învățat aici de la „dificilele” bețişoare şi tabla înmulțirii până la cele mai complicate formule de matematică, fizică, chimie şi faptele de eroism săvârşite în lupta noastră pentru libertate națională şi socială de-a lungul istoriei.”

„Muguri dorea ca sosiţii „să vadă în ei urmaşi demni în şcoală şi în viaţă.”

Un grup de elevi – Dorel Aruncuteanu, Carmen Cuciureanu, Popovici Gheorghe, Fodor Brânduşa, Lia Lazăr şi Burenescu Constantin exprimau „gândurile lor pentru centenar…”

Buculei Alina reuşea un portret al patronului şcolii Eudoxiu Hurmuzachi.

Dragoş Vicol semna „Amintiri pentru cei mai tineri „Muguri” – el însuşi autor al primei plachete de versuri „Muguri” – apărută la Rădăuţi în 1940…, „când într-o cameră modestă, se redacta revista „Muguri” pe care lumea o căuta şi citea la Rădăuţi, la Suceava, la Câmpulung…”

Ursan Eutasia semnează „Preocupări de cercetare ştiinţifică în liceul nostru” – o sesiune ştiinţifică a elevilor închinată Centenarului, iar Bobu Niculina „Consideraţii teoretice şi practice referitoare la concentrarea prin flotaţie a mineralelor utile la Uzina de preparare de la Tarniţa.”

Alţi elevi propun probleme de matematică, chimie, fizică, dau soluţii la altele.

Versuri şi proză semnează: Cepuc Brânduşa, Brădiţeanu Dana, Lupu Angelica, Dumitru Viorica.

Din comitetul de redacţie fac parte Ghicioc Dan, Popa Gheorghe, Bălţei Carmelia Dârja Brânduşa, Buculei Alina: îndrumători - profesorii: Bejan Petruţa, Colban Gheorghe, Băiţan Elisaveta, Socaciu Pintea.

Fotografii: prof. Bordeianu Amuliu.

Grafica: Luminiţa Vizitiu.

Realizat la Întreprinderea Poligrafică Suceava.

*

Muguri, revistă şcolară, a elevilor de la liceul teoretic „Eudoxiu Hurmuzachi”; Rădăuţi, seria III, anul IV, nr.4, 1994,

în 44 de pagini, cuprinde: articole referitoare la istoria liceului (Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi" – vârste ale culturii"), la fosta revistă *Muguri*; creațiile literare ale unor foşti elevi ca Mihai Horodnic, Iulian Vesper, Ghedeon Coca, E. Ar. Zaharia, Dragoş Vicol, Arcadie Cerneanu ş.a., dar şi ale celor în activitate, atunci.

Revista are ilustrații după operele plasticienilor Rudolff Rybiczca şi George Cotos.

Muguri nr.5, 1998 este redactată sub îndrumarea prof. Luca Bejenaru şi Vasile I Schipor.

Din preambulul numărului aflăm că „în ciuda mutațiilor inerente din perioada de criză culturală, revista continuă efortul de a descoperi şi promova valorile culturale, încurajându-i pe tineri în devenirea lor firească, sub presiunea sacrificiului istoric ce ni se impune mereu şi fără a face concesii gustului comun, supus unor influențe de suprafață, efemere şi nesemnificative", „Muguri de odinioară", rubrică a revistei, face să ne întâlnim cu creații ale cunoscuților Dragoş Vicol şi Clement Antonovici, iar la „Muguri de azi" pe Alina Popescu cu versuri de început. În cele 56 de pagini sunt prezenți, cu proză şi versuri, şi alți elevi.

Preotul Vasile Juravle este prezent cu un documentar despre Capela ortodoxă de la Colegiul Național „Eudoxiu Hurmuzachi"

Pentru ilustrarea revistei – reproduceri după Gh. Ioanid, Emanoil Bardasare, Ion Teodorescu Sion, Sabin Balaşa, Sava Henția ş.a."

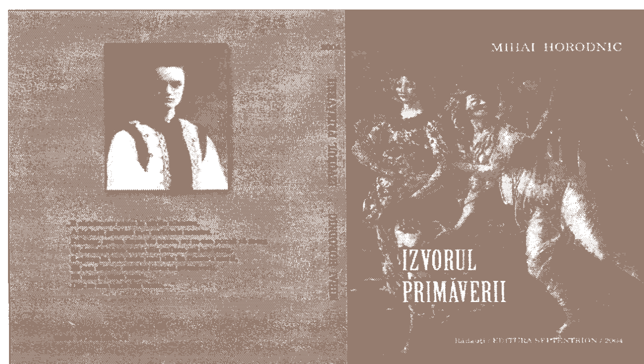
*

..."**Doamna Zamfira Posteucă** – ne informează prof. Vasile Bâtă în

„7 zile bucovinene” nr.197/2004 – îşi propune să militeze pentru aducerea la lumina tiparului atât a operei scrise de ilustrul său soţ, poetul Vasile Posteucă (1912-1972), care prin vitregia vremurilor a fost prea mult timp ignorat, cât şi a operei fratelui său, elevul poet Mihai Horodnic (1907-1926). Totul din obligaţia morală faţă de cei doi. Fire dârză şi perseverentă, demnă de toată lauda, reuşeşte să-şi vadă visul împlinit în bună măsură. Astfel, lui Vasile Posteucă îi apar în ţară o parte din scrierile sale: „Icoane de dor” (1997), „Catapeteasmă bucovineană” şi romanul autobiografic „Băiatul drumului”, acestea din urmă în 2000, prin grija unor oameni de bine (Ioan Creţu de la Cernăuţi şi Ioan Filipciuc din Câmpulung Moldovenesc).

Cât priveşte opera lui Mihai Horodnic, aceasta tocmai a ieşit de sub tipar într-un frumos volum omagial, prin grija profesorilor Vasile I. Schipor şi Luca Bejenaru…”

În perioada înfiinţării străjeriei şi introducerea ei obligatorie în şcoli (1938) revistele şcolare au fost nevoite să devină organe de propagandă politică activă a regimului, s-a produs o contrareacţie, spune Tudor Opriş în „Reviste literare ale elevilor 1834-1974”, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1977. Multe reviste şcolare au refuzat să introducă literatura şi rubricile străjereşti obligatorii, riscând să fie desfiinţate. Astfel, revista *Muguri* din Rădăuţi, cu o frumoasă tradiţie – ne relatează scriitorul Dragoş Vicol, redactorul de pe atunci al ei – refuzând această grefă politică n-a primit aprobare de tipărire” (p.86).

Coperta lucrării „Izvorul primăverii” de Mihai Horodnic.

Paradoxal însă, într-o notă de subsol, la aceeaşi pagină, citim:„Singura revistă străjerească deschisă exclusiv preocupărilor de creaţie literară a fost „Primăvara”, sub îndrumarea lui C. Angelescu, la care colaborează elevi talentaţi din şcolile primare şi licee. În cele două numere apărute între martie-aprilie 1939, se evidenţiază colaborarea lui Dragoş Vicol, elev al liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuţi care debutează cu „Cer bucovinean”, cea mai frumoasă poezie cu caracter patriotic întâlnită din zecile de reviste străjereşti pe care le-am parcurs.”

Despre revista „Muguri” mai citim următoarele: ...”O istorie mai agitată şi o tradiţie mai îndelungată între revistele moldovene o are publicaţia „Muguri” a liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuţi, cea mai bună revistă bucovineană interbelică apărută în trei serii (1924-1928; 1934, 1940) Aici debutează un mare talent fulgerat în adolescenţă ca şi Labiş – M. Horodnic – şi se afirmă nume cu bună reputaţie literară ca oaspeţii Mircea Ciobanu (din Cernăuţi) şi Emil Giurgiuca (din Gherla) ca şi localnicii Ion Negură, Iulian Vesper (Tudor

Grosu), Dragoş Vicol, Nicolaie Tăutu precum şi viitorii profesori universitari Ion Şandru şi Victor Săhleanu."

„Literatura „Mugurilor" dintre cele două războaie mondiale – notează I. Negură – exprimă dragostea curată pentru folclor şi tradiții, pentru istoria glorioasă a Moldovei, pentru frumusețea peisajului din Valea Sucevei, din pădurile bucovinene… Ea a constituit şi seva vitalității revistei. *Mugurii* au însemnat o tribună de afirmare a tinerelor talente, o şcoală a exprimării româneşti, limpezi şi muzicale, o emblemă de mândrie şi demnitate în modestul Rădăuți" (p.123).

Printre revistele şcolare editate şi după 1967 Tudor Opriş menționează şi „Mugurul" a liceului „Eudoxiu Hurmuzachi" din Rădăuți (p.180).

*

„Singura revistă străjerească, deschisă exclusiv preocupărilor de creație literară a fost „Primăvara" sub îndrumarea lui C. Angelescu la care colaborează elevi talentați din şcolile primare şi licee. În cele două numere, apărute între martie-aprilie 1939, se evidențiază colaborarea lui Dragoş Vicol, elev al liceului „Eudoxiu Hurmuzachi" din Rădăuți care debutează cu „Cer bucovinean, cea mai frumoasă poezie cu caracter patriotic întâlnită din zecile de reviste străjereşti pe care le-am parcurs"…

(Din „Reviste Literare ale elevilor (1834-1974) – istoria presei şcolare româneşti" – Editura didactică şi pedagogică Bucureşti, 1977, p.86 – Tudor Opriş).

*

La editura „Timpul", Iaşi 1998, a apărut volumul „Tineri poeți români de dincolo de Styx" de Gellu Dorian. În carte sunt consemnate nume de „scriitori care n-au ajuns nici măcar până la vârsta lui Iisus", dar „numai poeți născuți după 1940."

În „Cuvânt înainte”, autorul, „pe lângă disparițiile premature ale lui Vasile Cârlova, Eminescu, Labiş, Iulia Haşdeu, Magda Isanos, M. Săulescu, Luca Ion Caragiale” adaugă „lista celor mai recente dispariții: Ovidiu Hotinceanu, Daniela Caurea, Daniel Turcea, Corneliu Popel, Liviu Santa, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Alexandru Grigore, Anta Raluca Buzinschi, Ronald Gasparic, Daniel T. Suciu, George Boitor, Mălin Tacu, Ioan Bran, Paul Grigore, Dan David, Aurel Dumitraşcu, Radu R. Şerban, Cristian Şişman, Paul Emanuel, Cristian Popescu, Doru Ionescu, Cosmin Oancea, Ioana Viviana Michiu, Maria Anegroaie, Cătălin Bursaci, Luminița Cojocaru Urbaczek, Francisc Doda, Horațiu Ioan Laşcu, Ion Monoran, Marcel Vârlan şi, poate, alții. Toți între 17 şi 42 de ani.”

Mihai Horodnic figurează şi el, poate, la alții. Era născut în 1907, nu după 1940, dar avea 19 ani când a trecut… dincolo de Styx.

*

În urma unei vizite pe care N. Iorga o face în Rădăuți, impresionat neplăcut de modul în care librăriile prezentau cărțile, scrie în „Neamul românesc” (1909):

„…În Rădăuți sunt două librării: una a evreului Hertzberg, iar a doua a „Reuniunii învățătorimii române din ținutul Rădăuților” pe care o conduce tot un evreu. Librarul Hertzberg are puse în vitrină cărți româneşti de literatură, iar la librăria românească stă o parte din vitrină goală, iar în altă parte sunt puse cărți poştale cu ilustrații picante, nasturi, curele şi catarame de alamă. Librăria românească are sământă de trifoi de vânzare, nasturi şi altă marfă de băcănie, iar cărți de literatură, afară de câteva volume din poeziile lui Rotică nu se află nimic.”

Nicolae Iorga în vizită la Rădăuți

*

Almanahul „Județul Rădăuți în imagini”, realizat în 1934 de prof. Ilie Vişan la Ed. Marvan din Bucureşti este şi rezultatul „bunăvoinței unui mare iubitor de natură şi pasionat fotograf amator dl. Carol Krepler, directorul Casei de asigurări sociale Rădăuți, la întemeierea şi apariția lui fiind evidențiată de autor şi aportul dlui dr. O.Cratchi, prim-pretorul plăşii Putila.

„La o suprafață de 2550 km.p., județul Rădăuți era împărțit în 1934 în trei plăşi: 1. Plasa Putilii (1280 km.p), 2. Plasa Ştefan Vodă (910 km p.); 3. Plasa Siret (360 km. p.), Capitala județului era Rădăuți, al doilea oraş Siretele. Celelalte sunt comune rurale.

Populația se ridica la 168.621 suflete şi era alcătuită din români, huțani, germani, evrei, unguri şi lipoveni. După confesiune locuitorii erau ortodocşi, romano-catolici, greco-cataolici, protestanți, mozaici şi lipoveni. Erau şi diferite secte religioase.

Ocupația lor este agricultura, creşterea vitelor, munca în pădure şi în diferite fabrici, meseriile şi negoțul", se spune în prefața albumului.

După împărțirea administrativ-teritorială din anul 1968, Rădăuți şi Siret fac parte din Județul Suceva, iar Dorohoi, Darabani şi Săveni din județul Botoşani.

*

Munca Literară

Munca Literară anunțată de revista *Orion*: apare sub deosebita îngrijire a poetului Ioan Georgescu. „Merită răsplată atenția ce o are acest poet subtil cărții şi scriitorului"

*

Munca literară ajunsă abia la al doilea număr promite mult. Conține articole cu miez, semnate de oameni aleşi. Hărnicia dlor Şerbănescu şi Georgescu, redactori, merită laude. Vom şti prețui orice muncă cinstită şi fără scopuri misterioase.

(Din „Pana literară" nr.1/1933 –„Aspecte sinoptice")

*

Orion, revistă bilunară, de critică, literatură şi polemică. Redacția şi administrația în str. Turcească (ulterior Alexandru

Sahia) nr.5, Rădăuți; se folosea de tipografia „Arta” din Rădăuți.

Primul număr datează din 1 mai 1933, are format mic, de carte, în 4 pagini, cu numerotare continuă.

Conducătorul revistei era Emilian Gorescu. Din colegiul de redacție mai făceau parte: E. Ar. Zaharia, Aurel Putneanu, iar colaboratori erau: Iulian Vesper, Mircea Streinul, N. Roşca, G. Drumur, Gh. Antonesei, V. Măgură, C. Rotaru, A. Prelipceanu..

În decembrie 1933 revista este transferată la Bucureşti, unde apare numărul 8, la 18 decembrie, format de ziar, cu subtitlul *Revista ultimei generații.*

Urmează o întrerupere de activitate.

*

Orion, Rădăuți, str. Bejan nr.39, apare în 1934, numărul 9, Anul II, purtând data de 1 mai 1935 şi prezintă lucrări de Mircea Streinul, Aurel Putneanu şi E. Ar. Zaharia.

Apare bilunar, la 1 şi 15 ale fiecărei luni. Tipografia Văd Blondovschi, Rădăuți, în 4 pagini, format 33/12.

Revistă de buzunar, scrisă pe un spațiu restrâns, publică producții literare – proză şi versuri, unele nesemnate ori cu menționarea a doar două litere, cu prezentări de autori şi operele lor: „Curier bucovinean” – un fel de cronică a ceea ce se lucrează, „Redacționale”, „Atitudini şi vendetă” – un gen de cronică a presei.

Se scria concis şi la obiect: **Claviaturi: „**Volumul de poezie al prietenului nostru Teodor Scarlat din Bucureşti înscrie nu un „debut promițător” ci afirmarea unui talent puternic, realizat fără dibuiri şi influențe din lirica ademenitoare a zilei…

… Teodor Scarlat, om necăjit, poet autentic, poate legenda unui Villani cita din: „Drumul lui duce totuşi prin rămurişul stejarilor noştri, cu cântec propriu.”

Declin: „Dacă ar fi scris şi numai atât: „Presimțiri bune / Pe treptele somnului s-au aprins / Despletite-n inele de vis. / Uite flori cu aromări curânde. / Culoarea – vitralii de fier – du-o'n iatacul privirilor blânde / Să curgă antena tăcerii) Culcată pe lucrul atins… (Anotimp), şi Alexandru Călinescu tot ar rămâne poet, chiar în cea mai pretențioasă antologie.”

Cartea pământului: „Trăim în Bucovina zile de adevărată sărbătoare. Peste apariția „Constelațiilor” dlui Iulian Vesper, carte ce închide în ea un univers nou şi profund, a venit premierea de către Societatea Scriitorilor Români a poetului Mircea Streinul, pentru aşa minunată carte a pământului bucovinean, „Itinerar cu anexe în vis.”

Pentru a înțelege starea calmă şi gravă ce o străbate, această carte trebuie citită cu glas de rugăciune, în ore de reculegere.

„În noaptea asta nu se ştie / de n'oi ajunge stea (Contract); Copacii mei, ce bine creşteți (În inimă); Moartea a ațipit. Mi-e milă de ea (Vizită); În pietre - ascult o inimă cum bate (Comuniune); Sângele frunzelor luceşte verde sub bătaia stelelor”, sunt câteva versuri prinse'n fugă, care spun mai mult decât cuvintele noastre”…

Panait Istrati: „Haiduc brăilean de-acasă, apoi salahor prin străini, hamal, zidar, fotograf ambulant, scriitor şi prieten bun cu Romain Rolland. A spart toate zăgazurile, a neglijat granițele şi popoarele. L-a interesat omul, omul pe care l-a iubit ca pe fiul lui Dumnezeu. A cântat puternic ca Walt Whitman. Singur şi-a câştigat iubirea oamenilor şi singur şi-a atras ura lor.

Cu suflet tolstoian a iubit adevărul, simplul şi sublimul. S-a dăruit tuturor, fără socoteală şi fără profit. Din pelerinajul său lung, s-a întors, descurajat, la vatra românească. Căci era mai aproape de sufletul său o înjurătură de-a noastră, mai caldă, decât prietenia lui Romain Rolland. Îl atrăgeau pământul şi cerul românesc, descrise aşa de frumos în Kira Kiralina, basmul şi legenda.

O dată cu moartea sa martirică, i se poate ierta şi un păcat care l-ar fi săvârşit cândva."

Vladimir Nichitovici: „L-am avut profesor. Poate prea didactic, întrucâtva rigid; totuşi a reuşit să ne învețe prețuirea cărbunelui şi-a pânzelor. În portretistică, nu aduce originalitate. Dar să vă uitați la munții săi şi la dumbrăvile, pe care le umbreşte cu cea mai mare înțelegere coloristică. Împrejurările nu-i permit profesorului Vladimir Nichitovici să se dedice exclusiv artei sale. Cu toate acestea, nu e departe ziua când o nouă expoziție personală ne va permite să conturăm părerea noastră definitivă, despre acest pictor timid, care iubeşte culorile cum iubim, noi toți, cerul."

Zaharia Stancu: „L-am urmărit odinioară prin *Gândirea, Universul* şi prin alte periodice pentru miniaturile de o conciziune şi frumusețe clasică. Dl Zaharia Stancu e un poet foarte neastâmpărat, cu intenții minunate. Poetul are şi o funcție socială. „Azi" e o tribună de tinerețe vie, talentată, care a deschis o albie nouă literaturii româneşti. Antologia poeților tineri e semn suficient de ce poate întreprinde şi suporta o sensibilitate. Nu vom uita frumusețea primitivă şi robustă a poemelor acelui golan genial care, ca şi Rimbaud, a fost torturat de un demon, Serghei Esenin, pe care l-a interpretat ca un rapsod cu reale posibilități artistice. De multe ori m-a durut sinceritatea de asasin a dlui Stancu. E crud, neiertat de crud şi nu-i (la „Credința") articol pe care cenzura să nu i-l

pâclâşească. În capitolul moralei se va vorbi de acest sângeros pamfletar. Dar poetul cu acel autentic şi fierbinte buchet de poeme simple ca frumuseţile româneşti, activează, biciuieşte şi'ncurajează pe toate căile. Arborosenii nu se ruşinează preţuindu-l ca pe un descoperitor de talente, dându-le ocazia să se afirme. Reţinem frumuseţea atâtor gesturi ca pe o stemă, aducând muncii şi perseverenţei acestui minunat poet şi organizator cele mai primăvăratice juruinţe de laudă."

*

În „Cioclii cărţilor", un editorial, am reţinut un adevăr: „Pentru noi, cartea bună valorează cât un regiment de profesori, iar creatorul ei, e zeul care ne luminează calea."

Din alte rubrici, veştile ori zicerile:

„Arcadie Cerneanu şi Iulian Vesper vor face să reapară revista *Îndrumarea."*

„În scurt timp vor apare şi alte reviste în Bucovina."

„Munca Literară (III,21) apare sub deosebita îngrijire a poetului Ioan Georgescu. Merită răsplată atenţia ce o are acest poet subtil cărţii şi scriitorului."

„Freamătul Literar (III, 1-3) a dlui Horia Fortuna e interesantă prin faptul că apare şi că în paginile ei monotone se rătăcesc şi poezii suave de E. Ar. Zaharia."

„Nu face nimic dacă un om se prăbuşeşte. Sunt zeci care vor lua torţa s-o ducă mai departe."

*

Lucra şi în …"cheie" *Orion*: autorii materialelor dintr-un număr îşi aflau numele în numărul următor (nr.9 şi 10, 1935).

*

Referindu-se la *Orion,* prof. I. Hangiu spune că e o revistă bilunară de critică, „Literatură şi polemică, apare la Rădăuţi (1 mai – 18 decembrie 1933; 1 mai – 15 iunie 1935), în total 10 numere şi are ca redactor pe Mircea Streinul.

De la numărul 8/1933 se subintitulează „Revista ultimei generații" şi are ca deviză „Sinceritatea" şi „Talentul". Manifestă atitudine critică față de ideologia de dreapta (fascismul şi hitlerismul), dar şi a celei de stânga (stalinismul), poziție care reiese din articolul „Itinerar". „Misticismul şi credința oarbă în forța supranaturală a unui om pe care-l urmezi şi-i asculți poruncile fără ca să cârteşti, fără ca să te gândeşti la utilitatea celor săvârşite, le consideri tot atâtea palme administrate pe obrazul demnității intelectualului din secolul XX."

Au semnat în revistă: Mircea Streinul, Iulian Vesper, Aurel Putneanu, E. AR. Zaharia, George Mureşanu, Victor Măgură, Aspazia Munte, Ovid Calendoniu.

În prima perioadă a avut formatul 18x25 cm.

*

Semnau editoriale în *Orion*: redactorii (Câmp sideral), Aurel Putneanu (Literatură moartă), E. Ar. Zaharia (Meridian incandescent), Aurel Putneanu (Întoarcerea în sat), E. Ar. Zaharia (Invective), Aurel Putneanu (Per aspera adartes), Neculai Roşca (Naturalul în literatură şi O deziluzie în plus) de Emilian Gorescu, „Luceafărul poeziei bucovinene: „Mihai Horodnic" de Iulian Vesper, „Fragment de scrisoare" de Traian Chelariu. Mai semnau: Aspazia Munte, Tudor Ulman, N. Tcaciuc-Albu , George Mureşan, Victor Măgură, Costachi Dragomir.

*

Orion a sărit ca un chibrit aprins – chibrit de substanță solară – care frige pe cei răi şi infami şi încălzeşte pe cei merituoşi şi buni.

(Din „Pana literară" nr.1/1933 –„Aspecte sinopotice")

*

Anul I, No. 1 — Junie 1933.

Pana Literară

DIRECTOR: I. CREȚIANU

REDACTORI: GH. TUDOSE, T. LIANU, M. STREINU

Secret. de red.: F. OZAR

Ab. 85 – Ex. 7 Lei.

Publicație lunară de critică, literatură și polemică

Despre bazaconia generației de ultima oră

In loc de cuvânt

Scrisoare către tineret

Tineri mânuitori ai condeiului de pe tot cuprinsul acestei țări de basm,

Pana Literară apare la Rădăuți în iunie 1933 ca o publicație lunară, de critică, literatură şi polemică şi se tipăreşte la tipografia *Văd Blandovschi*, în 8 pagini, într-o tehnică aleasă.

Redacția: Calea *Regele Carol II* nr.37 Rădăuți.

Pe frontispiciul revistei figurau numele: Director: I. Crețianu; redactori: Gh. Tudose, T. Lianu şi Mircea Steinul; secretar de redacție: Filaret Ozar (Ozazschievici).

Editorialul „Pana Literară" ne pune în cunoştință cu ceea ce se voia a fi periodicul: „Noi ne-am propus să facem din revista noastră o adevărată tribună a scrisului, de la care să-i fie îngăduit oricui să-şi spună cuvântul, atunci când ştie să şi-l spună frumos, după ce mai întâi a ştiut să-l gândească profund."

Şi mai departe:"Vom porni deznădăjduita, măreața campanie de exterminare a câtorva cuiburi de viciați care, în neputința tragică de a crea, nu-nțeleg să facă altă treabă decât să batjocorească şi să compromită scrisul românesc, literatura

națională a prezentului, cu tot soiul de pornografii impertinente şi grobienisme.”

*

Rădăuți – Aspect din centrul oraşului

Declarându-se o publicație, nu cu caracter regional, *Pana literară* lansa o „Scrisoare către tineret”, mânuitor al condeielor de pe tot cuprinsul țării, „să-şi desfunde urechile”, „să facă ochii mari”, „să cerceteze înălțimile”, după care să facă să răsune sublim, în pagina literară, simfonia vieții, expresia vremii.

„Despre bazaconia generației de ultimă oră” scria un fel de editorial M. Str. (M. Streinul, de bună seamă) în care apreciind seriozitatea şi conştiinciozitatea literară a unor tineri, se pronunța în apărarea celor vârstnici, dar creatori de valoare literară.

„O mentalitate caraghioasă îi determină pe tinerii noştri să lovească fără nici un discernământ: „dă-i la cap altuia că-i cu păr alb!” – indiferent dacă „acela” e sau nu un creator de valoare”.

…”Cititorul, adevăratul cititor, îşi bate joc de pretențiile generației”, dânsul înțelegând să aprecieze valoarea, nu firma de tinichea a atâtor cenacluri.

Domnii tineri ar face mai bine să-şi vadă întâi de lectură, să mai învețe, şi, apoi pot să vorbească din nou…”

Mărturisind că nu are pretenție „de a fi literat sau critic de meserie, fără a se putea mândri cel puțin cu oarecare titluri sau diplome strălucite, învățătorul Tudose George semnează documentarul „În jurul literaturii generației tinere – o părere umilă asupra unei chestiuni covârşitoare”, în care, pe circa două pagini ale revistei, pledează pentru calitatea literaturii române, pentru creația cu conținut şi frumoasă, ridicându-se împotriva ambiguităților, abstracționismului, a versului ieftin, fără valoare, exemplificând cu producții ale timpului realizate de Ion Barbu, G. Drumur, M. Streinu, Gh. Antonovici – dar pledând şi pentru calitatea manualelor şcolare, a literaturii cuprinse în acestea.

Susținerile învățătorului cu privire la ce cuprind şi trebuie să conțină manualul dăruit copiilor şi învățătorilor, profesorilor, merită a fi citite şi cunoscute opiniile dascălului de către diriguitorii învățământului românesc la începutul mileniului trei.

Aurel Putneanu scrie şi el despre lupta generațiilor: „Pericol latent”

Alte semnături: Mircea Streinul („Fragmente din Sanatoriul viselor”), G. Moroşanu (Ideologie), Ionel Crețianu (Ciprian Porumbescu), F. Ozar (Jean Bart), iar poezie: Teofil Lianu, Traian Chelariu, F. Ozar, Ionel Crețianu, Neculai Roşca, E.Ar. Zaharia, A.G. Delafântânele, Dorel Teodoru, Victor Măgură, Bazil Dionis, Ghedeon Coca, A. Cerneanu, Cristofor Vitencu, Gh. Antonovici ş.a.

Interesante rubricile: Frângurele, Vitrina literară, Instantanee literare, Aspecte sinoptice, De la redacție etc.

Redacția şi administrația: Rădăuți, Calea Regele Carol al II-lea nr 37. Tipografia *Văd. Blondovschi*, Rădăuți.

*

Pana Literară, revistă de critică, literatură şi polemică, apare la Rădăuți în iunie 1933 şi avea ca scop să pună la îndemâna tinerilor începători „largi şi efective posibilități de afirmare” şi să devină „o adevărată tribună a scrisului”.

Formatul 30x48 cm.

„Printre întemeietorii ei sunt I. Crețianu, Gh. Tudose, T. Lianu (Coştiug), F. Ozorchievici, S. Țigănaş, cărora li se alătură scriitori de elită: Mircea Streinul, Trăian Chelariu, J. Pohoață, A. Munte.

… Articolele din primele numere ale revistei Pana Literară, ca „Despre bazaconia generației de ultima oră” a dlui M. Streinul este o excelentă rețetă pentru unii dintre „literații zilelor noastre. La fel şi cu articolul simpaticului nostru Gh. Tudose „În jurul literaturii tinerei generații” şi a satiricului Ionel Crețeanu „Scepticism ironic.”

Să nu-şi închipuie cineva că Pana Literară ar fi eliptică de versuri. Din contră, are multe şi o parte din ele chiar frumoase şi la înălțime. De exemplu ale dlor M. Streinul, J. Pohonțu, T.

Chelariu, T.Lianu, I. Crețianu, A. Munte, F. Ozor şi ale celorlalți începători care totuşi promit.

Un lucru ce-mi pare cam anemic este rubrica de folclor, căreia conducătorii revistei, având în vedere că sunt învățători, ar fi bine să-i dea o mai mare atenție.

(Epifanie Rodinciuc, din „Voința Şcoalei,1933)

*

În „Despre bazaconia generației de ultimă oră" publicat în *Pana literară* nr.1/1933, Mircea Streinul spune că e vorba despre categoria „aceea a cărei literatură se opreşte la autorii învățați în şcoală. Sunt „teribili", „tradiționalişti" – versificatori sau prozaişti (nu prozatori) ai nopților cu lună şi ai gargariselelor amoroase"…

Literatura tinerii generații este subiect şi pentru literații anului 2004.

Gabriel Chifu nu crede într-un „război al generațiilor", în care "numai" pe scriitorii vârstnici îi paşte pericolul dezinteresului din partea publicului, numai ei sunt demni de dispreț, numai ei merită să fie şterşi de pe hartă, să fie dați uitării, fiindcă literatura lor este defazată, anacronică, „virusată" de comunism etc., pentru că „amenințarea marginalizării este o amenințare pentru toți", tinerețea nefiind superioară de la sine… (Noua epocă teocratică în *Ziua literară* nr.124/octombrie 2004).

*

"Pentru România - cultura este singurul mijloc de afirmare şi în faţa lumii de azi şi în faţa istoriei de mâine"

Mircea Eliade

ORIZONT siretean

Anul I nr.1
Joi,
21 septembrie, 2000

Periodic de informare editat sub egida Casei Culturii Siret

Argument

Câţiva inimoşi cu multă dragoste pentru Siret şi oamenii acestui străvechi târg al Bucovinei ne-am pus entuziasmul şi priceperea în slujba apariţiei acestui ziar "Orizont siretean", visul dintotdeauna al siretenilor. Fie ca strădania noastră să dureze cât mai mult spre bucuria celor care vor răsfoi paginile acestei publicaţii.

Ne-am intitulat ziarul "Orizont siretean", pentru că oamenii tind mereu spre realizarea visurilor, spre orizonturi care să-şi împlinească speranţele. Noi tindem spre orizontul în care să ne realizăm desăvârşirea într-ale gazetăriei.

"Orizont siretean este o publicaţie de informare socială, economică, culturală, artistică şi literară. Ne adresăm siretenilor, bucovinenilor, cititorilor din România şi din întreaga lume. Dorim să avem o publicaţie de înaltă ţinută cu colaborări prestigioase, cu informaţii veridice şi argumentate pentru a ne atrage aprecierea cititorilor noştri.

Mulţumim pe această cale, Consiliului Local, Primăriei, Casei Culturii şi domnului Vasile Tablan, primarul oraşului Siret, pentru bunăvoinţa şi ajutorul dat, de a se edita acest ziar.

Să dea Dumnezeu ca "Orizont siretean" să aibă viaţă lungă, spre bucuria cititorilor şi împlinirea aspiraţiilor noastre.

Bine v-am găsit dragi cititori, oriunde v-aţi afla!

Orizont Siretean

Orizont siretean …"în anul 2000 au apărut 4 numere ale ziarului *Orizont siretean*.

„Colectivul de redacție al *Orizontului siretean*: Vasile Mocri, Silvestru Pânzariu, Frantz Pieszezoch, Vlad Tudose", îmi scrie prof. Silvestru Pânzariu, răspunzând cercetărilor mele către Domia sa.

Spre bucuria mea, din revista şcolărească *Frunză verde* nr.9/2000, expediată mie de dl prof. Silvestru Pânzariu, redau cronica numărului 2 al ziarului *Orizont siretean*, semnată şi publicată de V. Mocrei:

«Să dea Dumnezeu ca ziarul "Orizont siretean" să aibă viață lungă!»

Vă amintiți ? Aşa se încheia inspiratul "Argument" de pe prima pagină a primului număr al unei noi publicații apărute pe firmamentul presei bucovinene—semnalate de noi şi în paginile ziarului "Crai nou" din 24 sept 2000.

Şi Dumnezeu a zis: "Să fie numărul 2 !" Ş fu...nr.2, din 26 oct. 2000. A fost ajutat Dumnezeu de pasiunea şi priceperea

într-ale gazetăriei ale d-lui Vlad Tudose, care, modest, deşi e redactor-şef (sau poate tocmai de aceea ?!) continuă să dicteze tehnoredactorului Ovidiu Buzec să-i scrie numele într-un loc impus doar de criterii alfabetice...

Echipa redacțională este, în linii mari, aceeaşi.

Cu excepția câtorva regretabile erori, aspectul grafic şi acuratețea tehnoredactării sunt remarcabile, de data aceasta ziarul fiind tipărit la TIPO-LIDANA SUCEAVA.

Pentru cine se îndoieşte că ziarul nu este într-o continuă "creştere", îi oferim un prim argument: de la formatul de 25/35 de cm al nr. 1, nr. 2 are deja dimensiunile de 30/41 de cm, doar cu 1 cm mai "scund" decât "Crai nou". Deocamdată. Păzea, "Crai nou "!

Lăsând gluma la o parte, cititorul poate remarca prezența în paginile ziarului a unor materiale dense, semnate, unele, de aceiaşi colaboratori din primul număr: Vlad Tudose, Ilie Cojocaru, Silvestru Pânzariu, Franț Pieszczoch ş.a.

"Debutează" preot Ioan Hapenciuc ("Sfântul Mare mucenic Dimitrie"), preot Cristian Văcaru ("1 Noiembrie-Sărbătoarea tuturor sfinților")/ Vasile Mocrei(versurile "în şcoala mea-i vacanță iar" şi proza "Emoții de toamnă"), George Ostafi (poezie, nu doar "versuri"... "Zimbrul de la Putna"), Florin Guşul (poeziile "Noi din noi", "Figurație"), dr. Mihai Aurelian Căruntu ("Consecințele dictatului sovietic din 1940 asupra nordului Moldovei şi a oraşului Siret”).

Dar adevărata "creştere" a publicației, considerăm noi, e realizată prin colaborările semnate de CONSTANTIN HREHOR, poetul-preot (sau preotul-poet ?) ce «îşi găseşte uneori clipe de răgaz pe care le foloseşte "şlefuind" cuvintele limbii române până ce acestea dau în străluciri de diamante» şi care, cu fiecare cinci cuvinte, dă glas, concomitent, la cel puțin zece idei...

Ascultaţi şi vă minunaţi: ,

"negre frunzare, frunze de foc
zbucium ca în odăjdii de nuntă,
curând iar ninge rococo sau baroc
dă veste din munte o puşcă de soc
în calendar mama e sfânta cea mai căruntă"
("Grindă cu greieri, Suceviţa")

Sau:

"...De *atunci, de la 15 iunie, anul acela, din vremea aceea, şi până la 15 iunie din vremea de apoi, la sfârşirea lumii, Eminescu umple tuburile de orgă ale timpului, trece din auz în auz, de pre gură pre gură ca un cântec bătrân, înnoptând în iarba inimii şi trezindu-se în ochi născător de lumină, ca ecoul prelungind sunetul pietrei rare căzând din inelul lui Dumnezeu."*

("Numai Eminescu")

Atâta tot.

Restul e tăcere...

V. Mocrei

*

Revista ultimei generaţii

Revista ultimei generaţii se intitulează astfel începând de la numărul 8/1933, după ce-şi abandonează numele de *Orion*.

*

Revista noastră

Revista noastră (redacţia în Rădăuţi, str.Tirului nr.10) se va numi publicaţia citată de dl. Const. Rotariu. Ion Roşca a avut dreptate: Mircea Ciobanu din *Muguri* a rămas o continuă posibilitate de surprize. Ceea ce aşteptăm de la redactorul Revistei noastre e ca spiritul viu al contemporanităţii să-şi afle

locul în paginile publicației alături de tradiția românească, într-o sinteză de propoziții ample, străină de prostia poleită cu firme cenacliste şi de incultură arogantă a berzelor din nopțile cu luna de marțipan.

(Din *Junimea Literară* nr.1-13/1933)

*

Revista pădurilor

Revista pădurilor, organ de publicitate al Societății inginerilor silvici din Administrația fondului bisericesc ortodox-român, Cernăuți, Rădăuți.

Apare lunar în perioada 1931-1934, sub îngrijirea unui comitet de redacție, redactor responsabil N. Paşcovici, inginer silvic.

Tipografia „Arta” Rădăuți.

La 6 martie 1931 îşi schimbă numele în *Codrii Bucovinei.*

În ianuarie 1932 i se adaugă un supliment: Darea de seamă asupra adunării generale extraordinare a Societății de administrare a fondului…

Se tipăreşte la Institutul de Arte Grafice „Glasul Bucovinei”, Cernăuți.

Începând cu 1932-1934, anul III, apare o dată pe an.

*

Renaşterea Bucovinei

Renaşterea Bucovinei**,** revistă a Societății culturale „Traian Chelariu” din Dărmăneşti; director şi editor Victor Cozariuc.

Are ca periodic de literatură, artă, ştiință şi religie, *Exod*, supliment al revistei, care în mai 1994 apărea cu primul său număr, la sugestia profesorului Vichențe Nicolaiciuc.

*

Revista tinerimii

Revista Tinerimii, organ de cultură al Societății „Tinerimea”, Cernăuți, Mihăileni: 1927-1928, 1930-1931-1935. Redacția şi administrația Sinăuții de Jos, județul Rădăuți. Director Filimon Rusu. Tipogafia Carol Lențer, Siret-Dorohoi şi tipografia *Mitropolitul Silvestru* Cernăuți.

Din 1929 îşi schimbă titlul în Moldova Literară (1929-1935) cu apariția tot la Mihăileni (Județul Dorohoi). Redacția şi administrația la Sinăuții de Jos, județul Rădăuți.

Colaborează: Gheorghe Antonovici, Eusebiu Camilar, Traian Chelariu, Petre Iroaie, George Drumur, Aspazia Munte, Teofil Lianu, Ion Roşca, George Nimigean, Iulian Vesper, Mircea Streinul ş.a.

Fosta clădire a şcolii de băieți unde îşi avea sediul societatea „Tinerimea”.

În capitolul „Vatră de duh şi slavă românească” N. Zahacinschi afirmă că „cea dintâi şcoală din Mihăileni, şcoala „pentru băieți” s-a înființat în 1847, sub domnia lui Mihalache Sturza, că „ea şi-a deschis porțile la 8 noiembrie al aceluiaşi an”, fiind „cea dintâi deschisă în cuprinsul județului – oraşul Dorohoi şi-a întemeiat abia după 7 ani o asemenea şcoală”.

…”Şcoala de fete din Mihăileni, ca şcoală oficială de stat, s-a deschis abia în 1892, fiind precedată însă de pensioane în

care „domnişoarele" târgului deprindeau şi cititul şi scrisul, şi limbi străine,şi pianul, şi bunele maniere, şi arta de gospodină şi de soție…!"

… În decursul vremii au mai funcționat şi alte aşezăminte şcolăreşti: şcoala izraelită (între anii 1897 şi 1941), orfelinatul de băieți (înființat în 1919 pentru orfanii luptătorilor din primul război mondial, şi funcționând ca şcoală elementară de sine stătătoare, cu internat propriu, până în 1930), şcoala comercială inferioară din Mihăileni (între 1928 şi 1931)."

După 1918, „intelectualii Mihăilenilor, în special cei mai tineri, elevi, studenți, învățători, profesori, avocați, magistrați, medici, pun bazele unei societăți culturale de mare respect în viața spirituală a Bucovinei: Societatea culturală „Zorile" (întemeiată în 1924, din inițiativa învățătorilor Constantin Moruzi, Dumitru Puiu ş.a.), Societatea culturală „Tinerimea" (creată în 1926, avându-i ca fondatori şi animatori, printre alții, pe Dumitru şi Mihai Constantinescu, C. Moruzi şi Filimon Rusu), Societatea de propagandă culturală „Gh. Asachi" (înființată în 1928, sub preşedinția profesorului C.N. Iancu), „Asociația corală pr. M. Alexandrescu (fondată în, 1938, printre inițiatori fiind N.V. Enache şi Gr. Macovei), Societatea culturală „Sf. Ioan" (reunindu-i pe meseriaşii târgului, în frunte cu Vasile şi Gh. Damaschin, Ioan şi Constantin Irimescu, Haralamb Pahonțu ş.a.)".

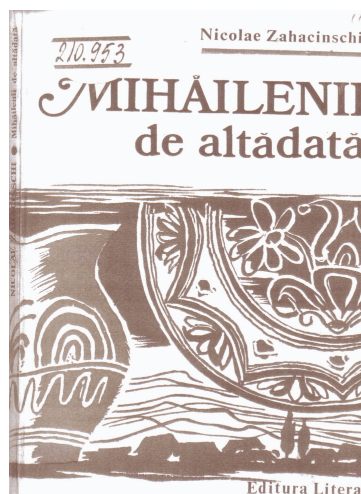
Este amintită şi existența „grupării unor elevi şi studenți, printre care Ion Pahonțu, Costache Ticaliuc, Dumitru Bidalache, Gheorghe Crep, Dumitru Ahrițculesei, care între anii 1932-1933 au editat revistele „În preajma gândului" şi „Molna", ultima sub forma „Biletelor de papagal" a lui Tudor Arghezi.

În anul 1933 a fost publicată placheta cu versuri intitulată „Boabe de rouă”.

De Mihăileni este legat numele lui Ioan Păun Pincio (vezi text şi foto).

…”Mihăilenii au dat ţării nu doar scriitori şi artişti, ci şi oameni de ştiinţă, profesori universitari, ofiţeri ai armatei române, specialişti de prestigiu în diferite domenii, înalţi demnitari de stat. Târgul a fost, în timp, şi gazda unor personalităţi ilustre, ca prinţul Leopold, fratele domnitorului Carol I (care l-a vizitat în 1866), ca Albert Thomas, preşedintele Biroului Internaţional al muncii (oaspete al Mihăilenilor în mai 1917), ca generalul Stan Poetaş, care în timpul primului război mondial şi-a avut aici, timp de trei luni, cartierul său general.”

„Ioan Păun Pincio (Ioan Păun) s-a născut la 17 august 1868. Tatăl său, Alexandru Păun, era sub-prefect. Mama, Maria Cozmiţă, vlăstar al unei familii de intelectuali bucovineni, era o mare iubitoare de literatură, la curent cu operele clasicilor germani, pe care, de timpuriu le-a pus în braţele fiului. Rămas orfan de tată (avea 12 ani când Alexandru Păun încetează din viaţă), îngrijit de o mamă care ştia să-i îndrepte paşii pe cărările studiului, ale literaturii şi artei, dar, ca femeie singură, hărţuită de fel de fel de griji şi de necazuri, copilul creşte firav, bolnăvicios, cu o fire sensibilă, visătoare, care resimte acut orice şoc al vieţii…”

(Din „Mihăilenii de altădată” de Neculai Zahacinschi, editura Litera, 1982, Bucureşti).

După şcoala primară făcută la Mihăileni, începe liceul la Pomârla şi îl continuă la Botoşani şi Iaşi unde se înscrie şi la Conservator.

Prima poezie. „În pădure” o publică în „Familia” în 1888.

În 1892 pleacă într-o călătorie în Italia, invitat de prietenul său D. Anghel, unde, vrăjit de frumuseţele grădinii din Roma îi împrumută numele ca pseudonim literar, iar apoi publică totul sub semnătura Pincio.

Ioan Păun Pincio

Tot în 1892 se angajează telegrafist în Bucureşti apoi este mutat la Brăila şi mai târziu în comuna Piua Pietrii – Ialomiţa. Intră în conflict cu superiorii, demisionează şi se dedică ziaristicii muncitoreşti, îndeosebi.

Câteva săptămâni lucrează şi în calitate de casier la o berărie patronată de Ion Luca Caragiale, dar se retrage la Brăila să-şi îngrijească de sănătate. Răspunde cu interes şi chemării de a lucra ca redactor la revista „Lumea nouă”, dar moare la 30 decembrie 1894.

Şt. O. Iosif îi evocă înmormântarea în poezia Elegie.

Post-mortem, devine membru de onoare al Academiei Române.

*

SEPTENTRION

FOAIA SOCIETĂȚII PENTRU CULTURA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ ÎN BUCOVINA

SOCIETATEA PT. CULTURA 1862

Director: DIMITRIE VATAMANIUC Anul III • Nr. 10-11 • 1995

POLITICA AUSTRIACĂ ŞI REZULTATELE EI ADESEORI NEAŞTEPTATE

Radu Grigorovici

Septentrion, foaia Societății pentru Cultură şi Literatură Română în Bucovina, director dr. Dimitrie Vatamaniuc, anul III, nr.10-11/1995, cu înscrierea pe frontispiciu a anului de înființare inițială a Societății – 1862 – poartă în pagină articolul: „Politica austriacă şi rezultatele ei adeseori neaşteptate" semnat de Radu Grigorovici. Sunt punctate aici succesele dar şi eşecurile politicii austriece în şi față de Bucovina prin raportarea lor la recomandările lui Niccola Macheaveli din opera lui de căpetenie „Principele" – la condițiile administrării Bucovinei de către „cumpărătorii" ei de la turci în anul 1775.

Alături un studiu despre „Onomastica feminină" în Bucovina" scris de dr. Ştefan Bucevschi şi o evocare a acad. Vladimir Trebici referitoare la „Traian Brăileanu (1882-1947) omul şi profesorul" cu referire la lucrările de specialitate ale acestuia, cursurile universitare, studii publicate în volum cu mai mulți autori şi în reviste de specialitate, traduceri ale acestuia din germană şi elenă, manuale de liceu şi publicații la

care a lucrat ori a colaborat (*Însemnări sociologice, Junimea literară*, articole publicate în *Gazeta poporului* de la Cernăuți), memorialistică.

Provenind din căsătoria învățătorului Gheorghe Brăileanu cu Maria Polonic, în care au fost 12 copii, printre care şi Traian, cu o „mare admirație pentru Socrates şi pentru faptul că acesta fusese căsătorit”, adept convins al familiei, „el însuşi un model de tată de familie”, adesea, „cu ironia şi umorul său de cea mai bună calitate”, se întreba, în relațiile cu studenții şi cu semenii săi în general, dar şi în operă: „ce credit se poate acorda unor filosofi celibatari, precum Platon, Descartes, Spinoza, Leibniz, Kant, Nietzsche, în concepțiile morale” mai ales.

Prezent în *Septentrion*: Carapciu pe Ceremuş – Amintiri din Bucovina”, de Leon Topa, puse pe hârtie la cei 82 de ani împliniți, despre „locul unde începe istoria sa dar şi istoria” răzăşimii lui Ştefan cel Mare şi Sfânt; un grupaj „Atanase C. Bălăcescu – scrisori către Leca Morariu”, realizat de Eugen Dimitriu şi Petru Froicu, „un frumos exemplu de amiciție sinceră”, dintre avocatul şi profesorul de limba română de la un liceu din Braşov, cu articole, poezii şi proză în „Neamul Românesc” al lui Nicolae Iorga şi lingvistul, filologul, dialectologul, editorul de reviste, autor al multor cărți, unele premiate de Academia Română, meloman, director al Teatrului Național din Cernăuți, profesorul universitar Leca Morariu (1888-1963).

Ion Popescu Sireteanu semna un studiu „Horaiț – „apelativ, antroponim şi nume topic”, iar Vasile Țigănescu „Gaudeamus – Cvintani…”

Prof. Petru Bejenaru scrie despre „Temeinice realități la Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura poporului român din Sibiu”, ca urmare a participării sale la a

90-a adunare generală a *Astrei* de la Arad la 15 şi 16 octombrie 1994…

Ing. Sorin Manoliu realizează medalionul „Un erou bucovinean: Arcadie Florea”; Petru Prelipcean – altul despre „Petru Rezuş – fişă bibliografică; Valerian Procopciuc despre „Vasile Fediuc” iar Luca Bejenaru: „T. Robeanu – poet romantic”, pentru care „nopțile îşi au farmecul şi tainele lor, proiectate într-un trecut îndepărtat şi plin de poezie”:

„La Suceava în cetate
Ceas de miazănoapte bate,
Păzitorii cântă-n uliți
Răzimați în albe suliți

La Suceava în cetate
Ceas de miazănoapte bate,
Zidul vechi, adânc răsună:
Noapte bună, noapte bună!”

Rodica Scraba scrie din Iaşi la 17 octombrie 1993 şi se întreabă: „Dar românii din Cireş unde sunt ei acum?”, în timp ce dintr-un alt colț de pagină „George Drumur citeşte poezii la o şezătoare literară, alături de el se află prozatorul Mircea Şerbănescu” susține George Şerbănescu.(în foto)

Poezii în pagină de Septentrion şi de Clement Antonovici – Suceava: „Sat în Bucovina”, „Macii”, „Zbor oprit” şi „Sic cogito”:

Nu este grea desprinderea de soare,
Când vine vremea, prea uşor se moare!
Mai greu pentru ființa omenească
E că trăind, la moarte să gândească.
Nu clipa-n care trebuie să moară
E cea mai grea a omului povară
Ci timpul de la groaznica sentință
Pân' la intrarea lui în neființă…”

Pe ultima pagină: Cenaclul „Septentrion” publică poezii de Daniela Rusu, Rodica Prelipcean şi C. Macovei din care publicăm: „Constatare”

„Toamna plânge
cu frunze arse
pe rugul palmelor mele…”

Colectivul de redacție: prof. Petru Bejenaru, prof. Vasile Pricop, ing. Mircea Irimescu, prof. Maria Olaru, dr. Gheorghe Nandriş, prof. Luca Bejenaru, prof. Mircea Aanei, dr.ing. Petru Ciobanu.

Adresa redacției: Rădăuți, Calea Bucovinei nr.5, județul Suceava.

Cu o notă „Din partea redacției: De ce apare aşa de rar, „Septentrion”?

Răspuns dureros şi simplu: nu avem bani. Totuşi, ne străduim să găsim posibilități de a scoate două numere duble pe an, începând cu 1996, unul în august, altul în decembrie.

*

În articolul „Ioan Slavici şi Bucovina” publicat în Septentrion nr.2-3,1990, Gălăneşti Suceava, revista Societății pentru Cultură şi Literatură Română în Bucovina, Dimitrie Vatamaniuc reține că Ioan Slavici s-a implicat în „chestiunile Bucovinei” cu ocazia sărbătorilor de la Putna şi alături de Eminescu, rămâne unul din activii apărători ai Bucovinei. Aici, la Putna, depun Slavici şi Eminescu, spre păstrare, în 1871, către Arcadie Ciupercovici, arhimandritul mânăstirii, darurile aduse pentru pregătirea serbărilor. Alături de Mihail Kogălniceanu, Ioan Slavici tipăreşte broşura „Răpirea Bucovinei”, după documente autentice, pe care Eminescu o va difuza la Cernăuți în 1875 când se comemora centenarul răpirii Bucovinei.

*

„Din 1922 Dimitrie Vatamaniuc este director al Centrului de Studii „Bucovina" al Academiei Române (Rădăuți), fiind şi redactor şef al *Analelor Bucovinei*. Dimitrie Vatamaniuc face parte şi din colectivul de redacție al revistei Societății pentru Cultură şi Literatură Română în Bucovina *Septentrion*, devenind conducătorul acestui colectiv. De asemenea face parte şi din colegiul de redacție al revistei *Glasul Bucovinei* (Cernăuți-Bucureşti)"

(„Dimitrie Vatamaniuc la o aniversare" de Mircea Grigoroviță, în revista *Iconar* nr.2-3, 1995, Rădăuți).

*

…"Rădăuți, situat într-o mică depresiune mlăştinoasă, nu departe de ieşirea râului Suceava din zona muntoasă, oraşul impresionează plăcut prin curățenia, mulțimea grădinilor şi a florilor, prin modul direct şi armonios în care noile realizări industriale şi edilitare s-au încadrat tradiției arhitectonice şi ambianței locale.

Menționat documentar în 1415, într-un act emis de Alexandru cel Bun, Rădăuții se numără printre cele mai vechi aşezări moldoveneşti. La întemeierea statului independent al Moldovei i se cunoştea existența, iar sub primii voievozi apare ca sat mânăstiresc. Aici se aflǎ una dintre cele mai vechi biserici ale Moldovei: Biserica Sf. Nicolae sau Bogdana, ctitorie a lui Bogdan I, întemeietorul Moldovei (1359-1365) – primul monument important care face trecerea de la micile biserici de lemn existente în Moldova şi Maramureş, la cele care vor duce închegarea stilului arhitectonic moldovenesc, realizat cu atâta strălucire în epoca lui Ştefan cel Mare şi a lui Petru Rareş", scrie N. Docsănescu în Ghid turistic „Siret – Bucureşti", editura Stadion, 1971.

Biserica Sf. Nicolae din Rădăuți, ctitoria lui Bogdan, întemeietorul.

La Rădăuți își continuă somnul de veci nu numai voievozii Moldovei, ctitorii şi rudele lor – Bogdan, Maria, Lațco, Ana, Petru, Roman. Ştefan, Bogdan, Bogdan, Alexandru, Chiajna, Anastasia, Neacşa Marina, Măria. Ştefan, Evdochia, Bogdan, Anastasia, Ruxandra, Ştefan, Stanca, Stana, Petru, Elena, Alexandru, Ruxandra, ci şi arhierii: Nicolae, Ştefan, Iosif, Meletie, Lavrinte, Grigore, Savva, Ghelarie, Ioanichie, Patromie, Teofan, Teodorie, Mitrofan, Gheorghe, Mardarie, Amfilahie şi atâția mulți alții."…

Capitală a Moldovei şi reşedință a Mitropoliei Moldovei într-o vreme, Rădăuțiul este nominalizat de Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae* ca un târguşor şi scaun episcopal, care mai târziu, în 1817, număra doar 278 de case cu 1630 locuitori.

*

Silvicultorul

Silvicultorul este cea de a treia publicație realizată în perioada 1931-1934, la Rădăuți, de către personalul Școlii silvice, condus de ing. N. Pașcovici, care este și realizatorul periodicului.

*

7 zile bucovinene, săptămânal județean de informații și publicitate, ziarul familiei tale, un fel de revistă-ziar, în 16 pagini, ajuns la nr. 196 și anul V de activitate la 1 septembrie 2004, se difuzează la Rădăuți, unde își are și redacția – strada Piața Unirii nr.67, etaj I, camera 22, imprimat la Tipo-Lidana, Suceava, str. Calea Unirii nr.35.

Redactor șef: Mihai Colibaba; director executiv: Victor T. Rusu.

Din colectivul de redacție mai fac parte: Nicolae Coriciuc, Gheorghe Dolinscki, Dorin Lazăr, Teodor Maerean, Geta Olaru, Traian Postolache, Mirela Rusu, Vasile I. Schipor, D. Tarasiuc.

Alături de frontispiciul revistei-ziar, sub titlul „Eveniment editorial”, redacția a plasat în mod fericit fotografia lui Mihai Horodnic şi coperta lucrată inspirat a volumului *Izvorul primăver*ii, realizat la Editura Septentrion / 2004, prin grija profesorului Vasile I. Schipor şi Luca Bejenaru. Sub fotografia celui care a murit la 19 ani, înecat, versuri ale acestuia:

„E sărbătoare mare în zările albastre,
A înflorit grădina şi-n sufletele noastre…
Pribeag, pe-un drum de soare, eu m-am pornit să merg
Şi deznădejdea toată din sufletu-mi s-o şterg
S-ajung în țara unde mai albi în floare-s merii,
Să sec dintr-o sorbire izvorul primăverii,
Să simt o viață nouă…
Dar m-am oprit din drum…”

În afară de… culturale, alte probleme de interes care îmbogățesc tematica săptămânalului: actualitate, cu ştiri şi materiale diverse, o pagină pentru „tinere talente” literare, altă pagină de cultură (nu v-am vorbit despre o revistă? n.n), Itinerar în filele istoriei şi ale mâinilor măiestre, crâmpeie din activitatea unei unități destinate educării şi formării copiilor – Grădinița cu program prelungit nr.2, realizat de Viorica Pitul, profesoară pensionară, o veterană în profesie, rânduri despre destinul unor oameni, o pagină mozaic, alta de … sănătate, de patrimoniu (cu lucrări din Pinacoteca Muzeului Rădăuți – la 70 de ani de la înființare (1934-2004), publicitate, legislație, utilități, diverse…

Neaparat trebuie evidențiat în cuprinsul publicației suplimentul de spiritualitate creştină intitulat în mod fericit „Bucovina noastră”, ajuns şi el la numărul 121 (anul III de activitate), coordonat de Mirela Rusu, editat cu sprijinul

vicariatului Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţiului şi al Parohiei Romano-Catolice Rădăuţi, foarte bine structurat tematic şi cu grijă realizat grafic, gramatical, literar etc.

Vatra Moldoviței.Vederea ctitoriei dinspre est. Pictura exterioară a fost executată în 1537. În dreapta, casa înălțată la porunca episcopului de Rădăuți Efrem, la 1610-1612, este una din puținele construcții laice rămase din această epocă; a fost restaurată în 1956.

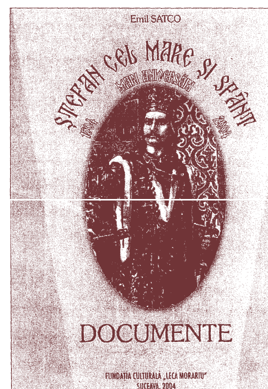
Documentarul realizat de Vasile I. Schipor la pagina culturală „Bucovina – oameni şi cărţi” ne vesteşte altă bucurie: „La Suceava, Emil Satco tipăreşte sub egida Fundaţiei Culturale „Leca Morariu”, lucrarea „Ştefan cel Mare şi Sfânt,

mari aniversări, 1504-2004 – Documente” lucrare imprimată la Grupul Muşatinii.

BUCOVINA

OAMENI ȘI CĂRȚI

Documentar de Vasile I. SCHIPOR

Bucovina oameni şi cărți. Recenzentul face referiri informative utile, care formează economia celor 64 de pagini şi se opreşte şi asupra altor evenimente culturale şi editoriale pe care ni le descifrează cu folos…

Regretăm că suntem privați a afla numele revistei ştiințifice, de literatură şi artă, „cu 32 de pagini de format A3, bogat ilustrată, realizată în policromie şi în condiții grafice dintre cele mai bune”, în anul 2003 (?) având ca temă centrală „Cultura şi civilizația românească în epoca lui Ştefan cel Mare”, Societatea pentru Cultură şi Literatură Română în Bucovina, cu sediul în Rădăuți, rămânând şi ea datoare nouă şi cititorilor…

La „Tinere talente” Dinu Văcăraşu ne delectează oferindu-ne, grație redacției, „Trecerea stelei de la forme la floare”:

„Aş putea să te schimb / Pe o voce din cer. Dacă aş vrea, / toți norii, toate stelele / S-ar înverzi deodată / Ca o barcă legată de val /. Ca o barcă astfel înverzită. / Aş putea să aşez la dreapta / umbra ta colorată. / Cu un nor greu pe margine. / Cu

alte stele întinse pe mări) muribunde – muribunde /muribunde.

Ar fi ca şi cum noi / am urmări doar firele apei / Doar apa ce joacă pe sârmă / Şi nimeni nu ar putea vreodată / să anunţe nici vestea, nici trăsnetul. / S-ar isca furtuni din senin. / S-ar pune pe sârme rugina cea veche. / S-ar lăsa la uscat anotimpuri întregi./

Aş putea să te legăn / ca pe merii cu mere. /Să-mi pun umbra pe stânga, /să dea din colţ în colţ / şi din floare în floare.

Ar cădea ca trase cu aţa stelele/.

Ar cădea steaua de aur precum ceaţa"

„Mâini măiestre" este itinerariul făcut de prof. Gh. Dolinski la cea de a IX-a ediţie a Târgului Meşterilor Populari de la Suceava, principalul organizator fiind Complexul Muzeal Bucovina cu al său director general prof. Ioan Cocuz. Prof. ing. Ştefan Rotaru, pe aceleaşi coordonate, scrie „File de răboj rădăuţean, ocupându-se de „Rădăuţiul de la sat episcopal la oraş, capitală de judeţ"

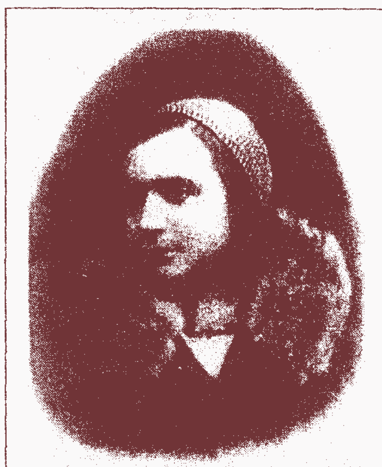
Despre dascălul de elită Nicolae Sturza (1910-1989) scrie un serial George Schipor evidenţiind calităţile acestuia de profesor, director de şcoală şi instituţii de stat, de activist obştesc, iniţiator, dirijor, conducător al ansamblului de cântece populare „Albăstriţa" de la Şendriceni etc.

Personalitatea literară a lui Vasile Posteucă am prezentat-o în lucrarea „Bucovina pământ românesc .-I- Presa din Cernăuţi (1811-2004)" editată la TipoMoldova Iaşi, 2004. Acolo am relatat şi despre exilul său, întâlnirea cu prietenul său Mircea Eliade, dar şi cu Zamfira, soţia sa, după mulţi ani de la despărţirea de România la 11 octombrie 1941, când s-a exilat în Polonia, apoi Germania, Austria, Franţa, Canada, S.U.A.

Prof. Vasile Bâtă în „7 zile bucovinence”, cu supratitlul „Destinul zbuciumat al unei bucovinene vrednice de toată lauda” ne-o prezintă pe „Doamna Zamfira Posteucă la 94 de ani” ai săi.

Destinul zbuciumat al unei bucovinence vrednice de toată lauda

Doamna Zamfira Posteucă la 94 de ani

Posteucă, într-una din scrisorile sale adresată nouă în 27 noiembrie 1998.

Absolvind facultatea în 1934, dna Posteucă nu intră în învăţămînt, ci ca funcţionară la Primăria Municipiului Cernăuţi, pînă în iunie 1940, cînd sovieticii ne răpesc Basarabia şi Bucovina de Nord. Se evacuează şi între anii 1940 - 1941 funcţionează la Primăria Sectorului IV Verde din Bucureşti. Revine din refugiu în 1941, tot la Primăria Cernăuţi.

Dar soţul său, Vasile Posteucă, mereu prigonit, arestat şi închis, nu renunţă la politica sa legionară şi, simţind agenţii poliţiei puşi mereu pe urmele sale, se exilează la 11 octombrie 1941, trecînd în Polonia şi

Facsimil după ziar

Ce ne spune Vasile Bâtă despre Zamfira Posteucă în itinerariul său?

S-a născut la 31 iulie 1911, la Bâlca, Suceava în familia Alexandru şi Ana Horodnic, fiind cel de al treilea copil. Frate cu Mihai Horodnic, elev la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi” – unde pusese bazele revistei „Muguri” şi în care împreună cu Vasile Posteucă, Iulian Vesper şi alţi colegi au făcut literatură.

S-a oprit însă din drumul literar, la doar 19 ani, înecat stupid în râul Sucevița, când se afla la scăldat cu colegii.

Zamfira a urmat şcoala primară în sat, iar între 1923-1930 a învățat la Liceul de fete „Oltea Doamna" din Rădăuți. Între anii 1930-1934 urmează cursurile Facultății de litere şi filozofie, secția istorie, a Universității din Cluj, apoi a celei din Cernăuți, unde l-a cunoscut pe colegul de studii Vasile Posteucă, viitorul ei soț.

Amândoi s-au bucurat la Cernăuți de profesionalismul şi nu numai, al unor profesori iluştri: Ion Nistor, Romul Cândea, Grigore Nandriş, Tzigoia Samurcaş, Constantin Narly, Al. Bocăneț ş.a. pe care i-au venerat.

S-au căsătorit la 17 octombrie 1936 şi au conviețuit doar cinci ani. Zamfira cu copiii se evacuează şi revine la primărie, unde era funcționară –în 1941, iar soțul ei, Vasile Posteucă, după arestări şi închisoare ia drumul exilului. Doina avea trei anişori, Doru doar doi.

„Zamfira înfruntă destinul resemnându-se" – spune Vasile Bâtă. În 1952, mereu urmărită şi supravegheată, a fost dată afară din serviciu pentru motive politice; după 3 ani reintră în serviciu, dar ca femeie de serviciu la IAS Moineasa, unde lucrează timp de 7 ani, apoi alți 5 ani la IAS Belciugele, în câmpia Bărăganului.

Devenită cetățeană americană de origine română, de peste 36 de ani, duce dorul plaiurilor bucovinene. Păstrează în amintire ziua în care George Macrin, prietenul lui Vasile, i-a adus 200 de lei, spunându-i că sunt de la Iulian Vesper, colegul fratelui ei de la Liceul din Rădăuți.

Şi profesorul Vasile Bâtă promite că va continua depănarea amintirilor despre doamna Zamfira Posteucă în săptămânalul „7zile bucovinene".

În pagina „mozaic" Ioan Dragodana oferă „Rețete de fericire: cum se promovează cu succes un examen?", iar la rubrica „Santinela" Roman Istrati semnează „Omagiul Lenei" cu precizarea: „da, nu Ceauşescu."

„Îmbăloşeala" se intitulează tableta care observând şi dezaprobând unele preocupări ale românilor din neterminata noastră tranziție, face apel şi la acest „apetit pentru îmbăloşare observat şi la cetățeanul cu rangul cel mai rang din țărişoara aiasta: serbarea de la 23 august 2004 a fost o abureală iliesciană. Majestatea Sa Regele Mihai al României, autorul arestării lui Antonescu, a privit cum Garda de onoare îi dă onorul lui… Iliescu. Asta-i minciuna care stă cu regele la masă…"

Nicolae Coriciuc, la pagina „Sănătate" are rubrica „Doctorul Natură" şi oferă amănunte despre binefacerile …usturoiului- uz intern şi uz extern. Iar în josul paginii „Modalități de preparare a plantelor în scop terapeutic.

12 7 zile bucovinene **sănătate** An V, nr. 196 (26.08 - 01.09. 2004)

Doctorul NATURĂ

Pagină realizată de prof. **Nicolae CORICIUC**

masă, în puţină apă sau ceai. Cura cu aceste picături se face o singură dată pe an.

Tinctura de usturoi creşte capacitatea de apărare antivirală şi antimicrobiană; este indicată în astm, emfizem (modifică secreţiile bronhice).

Pentru uz intern, usturoiul se consumă crud sau sub formă de suc, vin

Prin acţiunea lui antiputridă şi antiseptică intestinală, usturoiul previne cancerul.

În insomnie, se iau 2-3 căţei de usturoi zdrobiţi cu lapte cald şi miere, în fiecare seară, la culcare.

Uz extern

La „Rețeta săptămânii"- oferită de Hanul Sucevița – DN 17A – ceva despre: Ciuperci cu spaghete şi sos, dar şi despre chiftele picante din cârnați sau salam.

Să aibă doamnele pentru ce apela la aparatele xerox din oraş!

După ce ne-am lăsat „Călăuziți de lumină (II) cu Traian Postolache în ultima pagină putem să ne oprim şi la lucrările din Pinacoteca Muzeului din Rădăuți la cei 70 de ani ai lui de la înființare (1934-2004).

*Cât priveşte „mica publicitate” se citesc chiar de toate şi despre toate!

În orice caz, merită să citeşti „7 zile bucovinene” cu suplimentul său „Bucovina noastră”, foaie de spiritualitate creştină.

7 zile bucovinene **patrimoniu** An V, nr. 196 (26.08 - 01.09. 2004)

1934 - 2004

70 de ani de la înființarea Muzeului Rădăuți

Lucrări din Pinacoteca instituției

*

7 zile bucovinene nr.201 din 30.09 -06 X 2004, în pagina 15, la publicitate, îşi informa cititorii: „începând cu nr.202, săptămânalul *7 zile bucovinene* va apare într-un nou format şi va fi realizat de o altă echipă redacţională…”

Preluând informaţia, îndată am intrat în corespondenţă cu un rădăuţean pentru ca să aflu amănunte şi, poate, noua gazetă.

„Săptămânalul” *7 zile bucovinene* se pare că şi-a încetat apariţia, căci zilele trecute, căutându-l, nu l-am mai găsit nicăieri. (Nu ştiu cine v-a informat eronat în legătură cu apariţia nr.202, îmi bătea obrazul sursa mea informativă).

Dă Doamne să nu fie aşa. Patru ani de apariţie a unui săptămânal creează un confort al necesităţii, nu!?

*

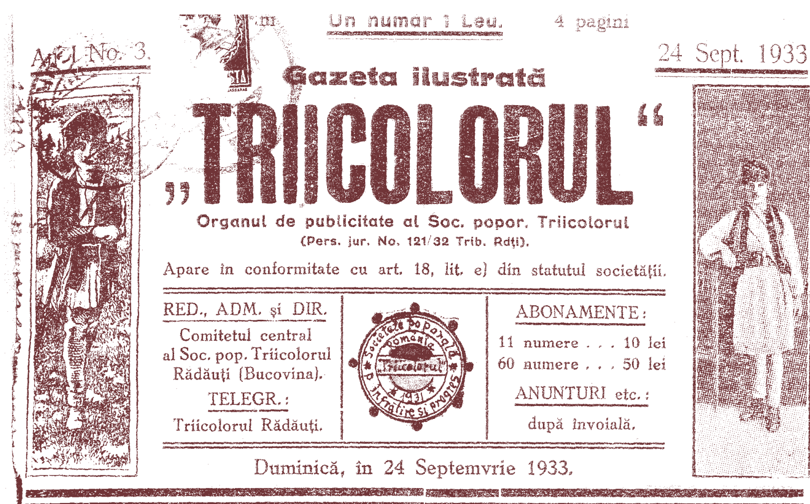
Trepte spre lumină

Trepte spre lumină, periodic cultural religios, anul I, nr.1, apare în 1995, ca supliment la *Candela*, revistă de teologie şi cultură a Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor.

Se lansează cu o „Predoslavie”, semnată de I.P.S. Pimen, arhiepiscop al Bucovinei şi Rădăuţilor.

Responsabil de număr: pr. Ioan Danalache; secretar de redacţie prof. Maria Ciubotaru.

*

Un numar 1 Leu. 4 pagini

Anul I No. 3. 24 Sept. 1933

Gazeta ilustrată

„TRIICOLORUL“

Organul de publicitate al Soc. popor. Triicolorul
(Pers. jur. No. 121/32 Trib. Rdți).

Apare în conformitate cu art. 18, lit. e) din statutul societății.

RED., ADM. și DIR.
Comitetul central
al Soc. pop. Triicolorul
Rădăuți (Bucovina).
TELEGR.:
Triicolorul Rădăuți.

ABONAMENTE:
11 numere . . . 10 lei
60 numere . . . 50 lei
ANUNTURI etc.:
după învoială.

Duminică, în 24 Septemvrie 1933.

Triicolorul, gazetă ilustrată, organul de publicitate al Societății poporale „Triicolorul" (persoană juridică nr. 121/32, Tribunalul Rădăuți), apărea în conformitate cu art. 18, lit. e, din Statutul societății), redacția şi administrația Rădăuți, tipărit la Tipografia *Văd Blondovschi,* Rădăuți, format 16/24 cm.

V. Dugan care în anul 1923 alcătuise la Dorna un statut „arcăşesc", după care s-a organizat un număr însemnat de societăți arcăşeşti, deşi retras din conducerea societăților de acest fel, anunța în articolul intitulat: „Unele societăți arcăşeşti cer informații de la societatea poporală „Triicolorul" că a întocmit „Statutul societății „Triicolorul", care să ajute şi societățile arcăşeşti şi oricare alte societăți poporale la refacerea şi în activitatea lor;

În prima pagină a gazetei cu nr.3, sub titlul „Gata ori-când", publica marşul cetelor din grupa arcăşească – sport şi distracții:

„Ori când gata fraților să fim
Şi de brazdă bine să-ngrijim

Brazda este singurul izvor
Şi de viață şi de viitor.

Ori când gata fraților să fim
Căci duşmanul ce doreşte ştim
Dar să ştie oricare păgân
„Apa trece, pietrele rămân”.

Ori când gata fraților să fim
Moartea-n față noi să o privim
Nu se pierde sângele român
„Apa trece pietrele rămân”

Revista apărea de patru ori pe lună
Din rubrica „Ştiri, anunțuri, corespondență” am notat:
„Păstrați toate numerele gazetei *Triicolorului* pentru că la finea anului să puteți face din ele o carte”;

- „ S-a găsit de către d.Cârstiuc un document imperial de 130 de ani la breasla cojocarilor din Siret pentru întreaga Bucovină. E scris cu litere vechi în o românească dulce şi frumoasă, plină de spirit de libertate şi înfrățire plăcută”;
- „Deşteaptă-te române”, această chemare caldă a neuitatului poet Andrei Mureşanu, căruia i se va ridica un mare monument în Braşov, răsună şi astăzi în sufletele noastre ale tuturora. Dar unde se poate căpăta cartea tradusă de poet pentru creşterea copiilor ce se zice că ar fi o adevărată comoară în mâna mamelor? Cine ne poate spune?;”
- „Nu de mult se scrie în gazete despre o „şcoală de bune soții” şi că absolventele acelei şcoale sunt foarte mult dorite în căsătorii”;

• „Pentru elevii căzuți la examene, dar de altfel buni băieți şi buni români, avem un mare cuvânt de îmbărbătare. Adică ei au de mii de ori mai mare valoare pentru țară şi pentru neamul nostru, decât cei mai eminenți, mai premiați şi mai protejați elevi, care ajungând oameni mari fură țara sau o trădează sau îşi bat joc de popor”;

• „Pe vremea strămoşilor noştri, aceia erau aleşi deputați, care dovedeau că au făcut, pe banii lor proprii, cele mai multe drumuri, băi, teatre, canalizări ş.a. pentru popor. Atunci se vota după fapte, nu ca azi după sprânceană”;

• „Marele profesor Davy când da lecții studenților era ascultat şi de un ucenic ascuns printre studenți. Era Michael Faraday, care a ajuns apoi unul dintre cei mai vestiți electricieni din lume.” (1791-1867 n.n.)

• „Cum se poate face o casă națională”, „Puterea socotelilor şi organizarea bibliotecii într-o gospodărie”, sfaturi medicale – despre turbare, dar şi informații despre huțani (locuitorii munților Carpați) şi țigani, erau probleme care se popularizau.

La 8 octombrie 1933, în sala „Ileana” din Bucureşti s-au adunat toți țiganii, s-au organizat într-o societate a romilor, nu a țiganilor, şi-au declarat ataşamentul față de Rege, neamul românesc şi biserica ortodoxă, au cerut pământ să-şi facă case şi şi-au ales ca preşedinte de onoare al societății pe Grigoraş Dinicu, iar ca preşedinte executiv pe G.A Lăzărucă şi a rămas ca ziua întâlnirii lor anuală să fie de Sfânta Maria.

Apăreau destule informații şi la rubricile: Poşta, Agricultură, Sport şi distracții, Francmasoneria, Binefacere, Economie, Industria casnică etc.

*

TARA DE SUS

Periodic al Uniunii Românilor Bucovinieni

“Fost-a doar ţara aceasta leagănul statului moldovenesc. În luptă aspră cu pământul pustiu şi cu barbarii năvălitori, românii, cu o mână pe plug şi cu cealaltă pe spadă, au cucerit cu greu ţara aceasta pentru cultură, întipărindu-i pecetea individualităţilor istorice”.

Ion I. Nistor

Anul I, Nr. 1 - IANUARIE 1995 - 4 pagini - 150 lei

“TRECUT-AU-ANII...”

EMINESCU ÎN BUCOVINA

Ţara de Sus, periodic al Uniunii Românilor Bucovineni, apare în ianuarie 1995, anul I, cu un citat din Ion Nistor („Fost-a doar ţara aceasta leagănul statului moldovenesc. În lupta aspră cu pământul pustiu şi cu barbarii năvălitori, românii, cu o mână pe plug şi cu cealaltă pe spadă, au cucerit cu greu ţara aceasta pentru cultură, întipărindu-i pecetea individualităţilor istorice”), statuia lui Ştefan cel Mare şi Biserica lui Bogdan Voievod (1359-1365) şi harta ţării – cu localităţile Suceava, Câmpulung, Rădăuţi, Siret, Storojineţ şi Cernăuţi – încadrând titlul publicaţiei.

Format 30x42 cm.

Colectivul de redacţie: Lorin Fortuna – director; Adrian Dinu Rachieru – redactor şef, Nicolae Cârlan, redactor-şef adjunct, Serafim Fădor, secretar general de redacţie, Constantin Cosovan, Constantin Hrehor, Emil Ianuş.

Adresa redacţiei: Rădăuţi, str. Piaţa Unirii nr.67, judeţul Suceava.

Uniunea Românilor Bucovineni – spune ziarul-revistă, s-a constituit în urma demersurilor întreprinse de un comitet de iniţiativă, format din intelectuali suceveni, întrunit la data de 7

septembrie 1991, la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuți, Uniunea fiind înregistrată juridic prin Sentința nr.14 a Camerei de consiliu a Judecătoriei Rădăuți din data de 23 octombrie 1991.

Primul congres al U.R.B. a avut loc la 28 noiembrie 1991, iar Lista Comitetului de inițiativă pentru înființarea Uniunii cuprinde pe următorii: Petruța Bejan, Ambrozie Bejan, profesori, Dumitru Buhăianu, funcționar, Ioan Ciornei, preot, Vasile Costan, Florin Crețu, profesori, Dragoş Cusiac, muzeograf, Aurel Fortuna, jurist, Viorel Fortuna, Lorin Fortuna, ingineri, Emil Ianuş, Ioan Luca, jurişti, Vichentie Nicolaiciuc, Ioan Puha, Traian Percea, profesori, Valerian Procopciuc, Vasile Stanciu, economişti, Dumitru Teodorescu, ziarist.

Apariția periodicului „Țara de Sus” a fost salutată de Comunitatea evreilor rădăuțeni (consilier secretar – prof. Tania Grinberg), iar prof. Vichentie Nicolaiciuc publica un eseu: „Numai uniți vom putea birui” de o sensibilitate aleasă, al cărui moto îi socotim versurile:

„Bucovina cu – oameni dragi
Țară mândră şi cu fagi…
Eşti o țară colț de rai,
Oameni harnici, mândru plai!”

Țară de rai, cu mândru plai, a socotit-o şi „Eminescu în Bucovina” – un document semnat de Lorin Fortuna.

Eminescu nu numai că a petrecut opt ani în Cernăuți, că a avut profesor pe Aron Pumnul, pionier al constituirii limbii româneşti literare şi a locuit în casa acestuia, cum punctează Fortuna, dar tot aici a debutat editorial în 1866 şi va reveni mereu, în 1870 la Putna cu ocazia aniversării împlinirii a 400 de ani de la sfințirea altarului mânăstirii, în 1875 când se

comemora centenarul răpirii Bucovinei – împrăştiind mai multe exemplare din broşura „Răpirea Bucovinei”, scrisă de Mihail Kogălniceanu, în 1885 într-o vizită de familie…

Despre „Perenitatea românismului în Bucovina” scrie tot în pagina întâi, Nicolae Cârlan care notează: „Bucovina reprezintă după expresia lui Mihai Eminescu „o nepreţuită piatră scumpă”, din rotundul şiragului de perle căruia Ziditorul la zămislirea lumii îi va fi hărăzit să poarte numele România! În acelaşi timp, din nefericire, Bucovina este o lacrimă a sufletului nostru, sfârtecată încă de sârma ghimpată a unei frontiere absurde, impusă, prin forţă şi dictat, de interese artificiale, în flagrantă şi tragică împotrivire faţă de înseşi legile imuabile ale firii. Şi mai este Bucovina, din totdeauna, o expresie vie, ardentă ca o torţă de-a pururi nestinsă, a aspiraţiilor naturale legitime spre restabilirea echilibrului şi armoniei proprii oricărui mod de existenţă, întemeiat pe normalitate. O normalitate ce va să se (re) instituie inevitabil prin aportul (complementar obolului înaintaşilor) generaţiei de astăzi, avidă după acel regim de (con) vieţuire cumpănită, dreaptă şi echitabilă, regim destinat să guverneze fiinţarea lumii în acord cu principiile fundamentale ale adevărului şi frumosului.”

Constantin Hrehor scrie despre „Trecut-au anii” – 15 ianuarie o sărbătoare a ivirii”, Serafim Fădor despre „Oaspeţi la Rădăuţi – vizita unui om între oameni: Arcadie Opaiţ”, Adrian Dinu Rachieru despre „Oameni care sunt – Vasile Leviţchi”, Lorin Fortuna despre „Oameni care au fost – Doxachi şi Elena Hurmuzachi.”

„Oraşul Rădăuţi – fosta capitală de judeţ – a devenit municipiu. Rangul de municipiu o îndreptăţire în spaţiul culturii”, „ 136 de ani de la Unirea Principatelor”, rubrica „Radar-radar” cu despre cărţi şi publicaţii, dar şi semnalul „O

mârşăvie sub semnul lui Eminescu” (un ”mitică din Capitală – Mihai Ungheanu, a umilit câteva personalităţi bucovinene remarcabile, invitate la Festivalul căruia i-a schimbat şi desfăşurarea şi onoratorii), precum şi versurile semnate de Mihai Eminescu sau cele ale Doinei Gabriela Savischi, formează puncte de interes pentru cititor.

„Un strigăt dureros” este intitulată prezentarea la rubrica „Radar” a cărţii „Drumul spre Golgota” a lui Ilie Popescu – Ion Cozmei şi semnată A.D.R.

„Un tandem redutabil (Ilie Popescu – Ion Cozmei), prin generozitatea editurii Moldova din Iaşi şi inspiraţia Ioanei Nistor (care semnează coperta) reface metaforicul drum al Golgotei printr-un tragic destin bucovinean. Destin care merita, precizează poetul Ion Cozmei, „o haină literară pe potrivă”. În consecinţă, rescriind cartea vieţii d-lui Popescu, Ion Cozmei a purces, la rându-i, în căutarea unui adevăr pierdut. Drumul spre Golgota ne obligă să retrăim, la distanţa atâtor decenii, măcelul de la 1 aprilie 1941 de la Fântâna Albă şi suferinţele atâtor mii de familii de bucovineni, exilaţi grabnic prin hotărârea „triunghiurile operative” şi împrăştiaţi în imensitatea imperiului sovietic. Cartea se vrea „un strigăt dureros”, adăugând cuvinte „la marginea durerii” şi întremând „lacrima de nădejde a Bucovinei.”

Cât priveşte făgăduiala revistei de a oferi cititorilor cuvinte şi ilustrate despre „Personalităţi bucovinene”, de-a lungul timpului, este regretabil că cercetătorul nu se poate delecta, cunoscându-le, motivat că schimbul de publicaţii ori chemarea lor spre arhivare nu funcţionează după decembrie 1989. Biblioteca universitară „Mihai Eminescu” din Iaşi nu posedă decât un singur număr al periodicului – pe care noi l-am vedea revistă (aşa de bun ni s-a părut).

*

Festivitățile de ridicare la grad de municipiu a oraşului Rădăuți au avut loc la 15 decembrie 1994.

*

Universul rădăuțean este enumerat, alături de alte ziare din județul Suceava care a publicat „principalele date din viața prof. Vichente Nicolaiciuc, deputat în Parlamentul României, ca şi intenții ale domniei sale…

(Din „Exod" nr.15-16/1997, p.5)

Cuvânt de încheiere

Când am redactat volumele „Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene 1870-2003" şi „Bucovina pământ românesc I . Presa din Cernăuți 1811-2004" tipărite la Editura TipoMoldova Iaşi cu subvenții de la Ministerul Educației şi Cercetării – cărora le datorez mare recunoştință, am invocat în acest loc de pagină (în postfață) mari deficiențe şi neajunsuri în documentarea cercetătorilor presei române, deci şi a mea, din cauza lipsei acesteia ori a colecțiilor absente ori descompletate.

Solicitam atunci cititorilor, dar şi Clubului român de presă, Sindicatului presei române ca şi acum să dea mai mare atenție completării colecțiilor puse la dispoziția bibliotecilor şi cititorilor.

La Iaşi, de exemplu, cea mai dotată unitate documentară rămâne Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu" şi filialele sale din oraş, apoi în ordine Biblioteca „Gheorghe Asachi", Biblioteca Filialei Iaşi a Academiei Române", iar Arhivele Naționale ale României nu mi-au putut (?) oferi nimic nici la sala de studiu nici pentru documentare la domiciliu.

Semnalul lansat atunci rămâne valabil şi în cazul documentării pentru cartea de faţă şi, probabil, şi pentru alte încercări.

Personal sufăr – ca şi alţi confraţi şi pentru neputinţa de a face mai mult pentru conservarea şi dăruirea către cititori a ceea ce mi-am propus, mijloacele de investigare fiindu-mi afectate şi de alte multe griji, mereu nerezolvate: în primul rând lipsa sponsorilor pentru lucrări de natura celor pe care li le ofer, adesea fiind tentat şi determinat să bag mâna până la coate în bugetul care constituie scheletica pensie, mereu insuficientă şi pentru plata întreţinerii la bloc şi achitarea utilităţilor curente – telefon, radio, t.v., curent electric, unele instituţii sau persoane cărora te adresezi pentru a-ţi pune la dispoziţie publicaţii de care ai nevoie, rămân impasibile, aşa cum mi s-a întâmplat atunci când prin poştă m-am adresat Bibliotecii „Stroe Beloescu" şi Fundaţiei „C. Teodorescu" de la Bârlad, ori dnei prof. univ. Alexandra Cernov şi I. Gociu la Cernăuţi.

În cazurile invocate, dar şi pentru realizarea documentării pentru cartea de faţă s-ar fi impus, neîndoielnic, o deplasare în localităţile respective, cercetarea colecţiilor de acolo – care le completează pe cele de la Iaşi, dar unde sunt banii pentru transport, cazare şi mâncare în localitatea respectivă, când indexările, recalculările şi majorarea pensiilor pentru majoritatea celor care au servit în administraţie ori publicistică de până în decembrie 1989 rămân mereu în urma inflaţiei şi promisiunilor vistiernicilor?

Pentru că rămân totuşi cu un cult al muncii, moştenire de bază a familiei care a făcut gospodărie de ţăran mijlocaş la Priponeştii de Sus de Tutova – astăzi Galaţi – fără a crede nimic în ceea ce înseamnă noroc ori şansă, pe care le înlocuiesc mereu cu sudoarea şi sacrificiul material şi moral, iată că, după

cum am spus, m-a ajutat, totuşi, şi şansa oferită de conducerea TipoMoldova Iaşi, care şi cu ajutorul Ministerului Educației şi Cercetării (tot statul, săracul!) m-au ajutat să-mi materializez bucuria de a trăi mereu în tovărăşie cu presa română.

De ce fac aceasta? Pentru ca să am o satisfacție permanentă. Lumea presei române totdeauna m-a fermecat şi mi-a dat satisfacția utilității, chiar dacă, îmi dau seama, fac schițe bibliografice. Cineva tot le va folosi, fie şi ca invitație pentru noi începuturi.

Speranță încurajatoare…

Întrebat, la un interviu, care sunt trăsăturile unui siretean, prof. univ. Ion Popescu Sireteanu a răspuns că pentru acesta, ca pentru bucovineni, în general, ar fi „dorul de locurile natale” şi … tenacitatea…

Într-un poem în proză „Oameni mari ai cetăților mici”, un fel de confesiune pentru pr. Constantin Hrebor, acesta crede că siretenii „sunt oamenii excepționali şi că bucovinenii, în cântarul valorilor, ar fi caracterizați prin altruismul, generozitatea, politețea şi bunul lor simț”…

De toate acestea subsemnatul s-a convins după ce înregistrasem, ca pe o mare pierdere, tăcerea celor de la Bârlad, oraşul tinereților mele, dar şi a bucovinencei – doamna profesoară univ. Cernov de la… Bucureşti – Cernăuți…

…Când cu o deosebită promptitudine, dar şi dăruire de ziarist, am primit răspunsul şi colecția, aproape completă, a revistei *Exod* de la Dărmăneşti – Suceava expediată mie de către dl. prof. Victor Nicolae Cozariuc, directorul şi editorul publicației, am fost în sărbătoare. Domnia sa mi-a realimentat tonusul pentru munca începută.

Apoi, aceeaşi satisfacție am încercat-o când de la Grupul şcolar Rădăuți, domnul prof. Mihai Pop, tot prin poştă, mi-a pus în brațe revista ştiințifico-literară „Lumina” de la Liceul

nr.2 cu o cronică a sa la revista scrisă din Heibronn şi sfaturi utile, colegiale.

Încurajat, mi-am căutat alți sfătuitori în „Țara de Sus”. Domnul prof. Silvestru Pânzariu nu numai că mi-a trimis *Freamătul Literar*, serie nouă, şi m-a informat despre ziarele *Actualitatea sireteană, Orizont siretean* dar a adăugat în plic şi revista şcolărească *Foaie verde,* şi în plus s-a prins să-mi ofere şi alte multe informații despre publicistica din Bucovina…

Domnul Liviu Papuc de la Biblioteca Universitară „Mihai Eminescu” din Iaşi, mi-a oferit mult material bibliografic.

Scriitorul Constantin Huşanu, prietenul meu, mi-a descifrat scrisul şi a curățat textul, oferind limpezime intențiilor mele.

Dumnealor – toate mulțumirile mele…

Fără ei, cartea mea ar fi fost mult mai săracă…

Ion. N. Oprea.

Bibliografie

- Ziarele şi revistele de la Rădăuţi:1893 – 2004
- **I. Hangiu**, *Reviste şi curente în evoluţia literaturii române,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978
- **I. Hangiu**, *Presa literară românească,* 1789-1948, Editura pentru literatură, 1968
- **I. Hangiu**, *Dicţionarul presei literare româneşti 1790-1990,* Editura Fundaţiei culturale române, Bucureşti, 1996
- **George Călinescu**, *Istoria Literaturii Române de la origini şi până în prezent*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982
- **Tudor Opriş,** *Reviste literare ale elevilor* (1834-1974) *–istoria presei şcolare româneşti,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1977
- **Gellu Dorian,** *Tineri poeţi români de dincolo de Styx,* Editura Timpul, Iaşi 1998
- **Petre Froicu,** *Din istoria presei bucovinene,* Anuarul Muzeului judeţean Suceava, 1982
- **Mihai Gafiţa,** *Prefaţă la „**Întuneric şi lumină**"* de I. Al. Brătescu-Voineşti, Biblioteca pentru toţi, Editura pentru literatură, 1963
- **George Bălan,** *George Enescu,* Editura Tineretului, Bucureşti, 1962
- **Andrei Tudor,** *George Enescu, Viaţa în imagini,*Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1961
- **Dragoş Luchian,** *Rădăuţi vatră românească de tradiţii şi înfăptuiri socialiste***,** Editura Litera, Bucureşti, 1982

- **Petru Rezuş,** *Contribuţii la istoria oraşului Rădăuţi* (Până la 1918), Editura Litera, Bucureşti, 1975
- **Pr. Mihai Mocanu,** *Mitropolitul Bucovinei Visarion Puiu, un nedreptăţit al istoriei,*în „Teologie şi viaţă”, revistă de gândire şi spiritualitate, pag. 147-156, editată de Mitropolia Moldovei şi Sucevei.
- **Vlad Bănăţeanu** şi **Eitel Knittel,** *Ghidul turistic istoric şi balnear al Bucovinei,* Cernăuţi, 1940
- **Pompiliu Voiculeţ – Lameny,** *Rădăuţi – mic îndreptar turistic,* Editura Stadion, Bucureşti, 1970
- **N. Ursulescu** şi **I. Popescu,** *Argeşul – Rădăuţi: mic îndreptar turistic,* Editura Sport, turism, Bucureşti, 1978
- **Ilie Vişan,** *Judeţul Rădăuţi în imagini,* Editura Marvan, Bucureşti, 1934
- **Neculai Zahacinschi,** *Mihăilenii de altădată,* Editura Litera, Bucureşti, 1982
- **Nicodim Iţcuş,** *Din trecutul unui vechi oraş moldovenesc,* Cernăuţi, 1927
- **Doina şi Liviu Papuc,** *Bucovina în reportaje de epocă*, antologie, argument şi note, Editura Alfa, Iaşi, 2000
- **Dragoş Cusiac** şi **Dragoş Luchian,** *Mic îndreptar turistic,* Editura sport-turism, Bucureşti, 1989
- **Valerian Doboş-Boca,** *Târgoveţii Siretului din anul 1787,* Cernăuţi, 1938.
- **Simeon Reli,** *Oraşul Siret în vremuri de demult,* Institutul de Arte Grafice şi Edituri *Glaszk Bucovinei*, 1927.

- Dicționarul Literaturii Române de la origini până la 1900, Academia R.S.R., Editura Academiei, Bucureşti, 1979.
- Anuarul Presei Române şi al lumii politice, 1909, director proprietar Gr. Grigoriu-Riga, Bucureşti.

Cuprins

COPERTA IV

„Într-un poem în proză „Oameni mari ai cetăților mici, un fel de confesiune pentru pr. Constantin Hrebor, acesta crede că siretenii sunt oameni excepționali şi că bucovinenii, în cântarul valorilor, ar fi caracterizați prin altruismul, generozitatea, politețea şi bunul simț."

M-am convins de aceasta când cu o deosebită promtitudine, dar şi dăruire de ziarist, am primit răspunsul şi colecția, aproape completă, a revistei „Exod" de la Dărmăneşti –Suceava expediate mie de către dl. prof. Victor Nicolae Cozariuc, directorul şi editorul publicației

Cu aceeaşi bună voință au răspuns la solicitările mele şi dl. prof. Mihai Pop din Rădăuți, dl. prof.Silvestru Pânzariu şi nu în ultimul rând, dl. dr.Liviu Papuc de la Biblioteca Universitară „Mihai Eminescu" din Iaşi.

Fără ei, cartea mea ar fi fost mult mai săracă. Le mulțumesc.

Ion. N. Oprea

I.S.B.N.